किरातार्जुनी

श्रीः
कि. १

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ॥ ॐ श्रियः कुरूणामधिपस्य पालनीं प्रजासु वृत्तिं यमयुङ्क्त वेदि-
तुम् स वर्णिलिङ्गी विदितः समाययौ युधिष्ठिरं द्वैतवने वनेचरः ॥१॥ कृतप्रणामस्य महीं महीभु-
जे जितां सपत्नेन निवेदयिष्यतः ॥ न विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषि-
णः ॥२॥ द्विषां विघाताय विधातुमिच्छतो रहस्यनुज्ञामधिगम्य भूभृतः ॥ स सौष्ठवौदा-
र्यविशेषशालिनीं विनिश्चितार्थामिति वाचमाददे ॥३॥ क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षु-
षो न वञ्चनीयाः प्रभवोनुजीविभिः ॥ अतोर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा हितं मनोहारि च दु-
र्लभं वचः ॥४॥ स किंसखा साधु न शास्ति योधिपं हितान्न यः संशृणुते स किंप्रभुः सदा-
नुकूलेषु हि कुर्वते रतिं नृपेष्वमात्येषु च सर्वसंपदः ॥५॥ निसर्गदुर्बोधमबोधविक्ल-
वाः क्व भूपतीनां चरितं क्व जन्तवः ॥ तवानुभावोयमवेदि यन्मया निगूढतत्त्वं नय-
वर्त्म विद्विषाम् ॥६॥ विशङ्कमानो भवतः पराभवं नृपासनस्थोपि वनाधिवासिनः ॥
दुरोदरच्छद्मजितां समीहते नयेन जेतुं जगतीं सुयोधनः ॥७॥ तथापि जिह्मः स भवज्जि-
गीषया तनोति शुभ्रं गुणसंपदा यशः ॥ समुन्नयन्भूतिमनार्यसंगमाद्वरं विरोधोपि समं महात्मभिः ॥८॥ कृ-
तारिषड्वर्गजयेन मानवीमगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना ॥ विभज्य नक्तंदिवमस्ततन्द्रि-
णा वितन्यते तेन नयेन पौरुषम् ॥९॥ सखीनिव प्रीतियुजोनुजीविनः समानमानान्

घट स्रुवेध्रुभिः ॥ समेतनेटपायनेनानस्मयः कृतानाधिपत्यासिवमाधुवेधुताम ॥ ९ ॥ अमकमाप
धयनोयत्याय यंक्षिभन्यभन्नाममपदयानयां ॥ गुणान्नयागादिवसाक्षाम्मीधिवान्नवाधते
स्यत्रिगुणाः पदस्यदम ॥ १ ॥ निवन्धयमामनदानवर्जितेनभू विदानेविद्युयमाक्रिया ॥ एवनै
नेनस्वविपाधवर्तिनीगुणान्नयोयनविनावसक्रिया ॥ २ ॥ वस्तानिवांछत्रवपीनमन्यु
नास्वपमेअन्येवनिवृत्तकारणाः ॥ ३ रूपादिषुनदिपोक्तेनापिवानिदंतिर्टेडेनमधमेविसंवे ॥
विधायवस्यान्यविनः पवेनसानपाकितास्कारसंप्रातिप्राकिनः क्रियापवर्गो पवनजीविसा
कृताः कृतनतनामस्पवटेनिसेपटः ॥ ४ ॥ घनावतनेनेनपटेषुलेविनाविभन्यसमयाविनिया
गमक्रिया ॥ फलेत्सुणायाः परिकेहिनायनीरूपोयमेचषमिवार्थमेपटः ॥ ५ ॥ अनेकरा
जन्यरच्यास्वमेकुलेनटीयमास्यानानिकेतनाजिवम ॥ नयत्पयुस्मःस्वटमांपिशदनाभ्य
पंान्नणावायनदेतिनोमटः ॥ ६ ॥ सविललभ्यायटपनः कृपीवलेवकृषपप्णाद्भुवस्सपस
पटः ॥ विनन्वतिहेमभादेवमान्नक्षाश्रियतास्मिकृववस्वकामाति ॥ ७ ॥ उदकस्वीगिनादयं
टयावतः प्रपानमवांधदिपानेदिलया ॥ स्वयंप्रद्भयोमयगुणोनपर्यंतनावस्तूपमानस्यवस्व
निमेदिनी ॥ ८ ॥ महोजनोमामानधनाधनाजिंताधन्यभंनः वेधनिलभ्यकीनेयः ॥ नमदन्ता
नास्पनभेदस्नृतयः प्रियाणिवांश्रान्यमभिःसारीहितो ॥ ९ ॥ महीध्रनोमस्वविनेः वदेः कि

कि. याः स वेद निःशेषमशेषितक्रियः। महोदयैस्तस्य हितानुबंधिभिः प्रतीयते धातुरिवेहि
तं फलैः ।२०। नतेन सज्यं क्वचिदुद्यतं धनुर्न वा कृतं कोपविजिह्ममाननं ॥ गुणानुरागेण शिरो
२ भिरुह्यते नराधिपैर्माल्यमिवास्य शासनं ॥२१॥ स यौवराज्ये नवयौवनोद्धतं निधाय
दुःशासनमिद्धशासनः ॥ मखेष्वखिन्नोनुमतः पुरोधसा धिनोति हव्येन हिरण्यरेतसं
॥२२॥ प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति प्रशासदावारिधिमंडलं भुवः ॥ स चिंतयत्येव भियस्त्व
देष्यतीरहो दुरंता बलवद्विरोधिता ॥२३॥ कथाप्रसंगेन जनैरुदाहृतादनुस्मृताखंड
लसूनुविक्रमः ॥ तवाभिधानाद्व्यथते नताननः सुदुःसहान्मंत्रपदादिवोरगः ॥२४॥ तदा
शु कर्तुं त्वयि जिह्ममुद्यते विधीयतामत्र विधेयमुत्तरं ॥ परप्रणीतानि वचांसि चिन्वतां
प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां गिरः ॥२५॥ इतीरयित्वा गिरमात्तसत्क्रिये गतेथ पत्यौ वनसं
निवासिनां ॥ प्रविश्य कृष्णा सदनं महीभुजा तदाचचक्षेनुजसंनिधौ वचः ॥२६॥ नि
शम्य सिद्धिं द्विषतामपाकृतीस्ततस्ततस्त्या विनियंतुमक्षमा ॥ नृपस्य मन्युव्यव
सायदीपिनीरुदाजहार द्रुपदात्मजा गिरः ॥२७॥ भवादृशेषु प्रमदाजनोदितं
भवत्यधिक्षेप इवानुशासनं ॥ तथापि वक्तुं व्यवसाययंति मां निरस्तनारीसमया राम
दुराधयः ॥२८॥ अखंडमाखंडलतुल्यधामभिश्चिरं धृता भूपतिभिः स्ववंशजैः ॥ त २

यास्वहस्तेनमहीमदच्युतामतंगजेनस्रगिवापवर्जिता॥२९॥ब्रजंतितेमूढधियःप
राभवंभवंतिमायाविषुयेनमायिनः प्रविश्यहिघ्नंतिशठास्तथाविधानसंवृतांगान्नि
शिताइवेषवः॥३०॥गुणानुरक्तामनुरक्तसाधनः कुलाभिमानीकुलजांनराधिपः॥परै
स्त्वदन्यःकइवापहारयेन्मनोरमामात्मवधूमिवश्रियम्॥३१॥भवंतमेतर्हिमनस्विगर्हि
तेविवर्तमानंनरदेववर्त्मनि॥कथंनमन्युर्ज्वलयत्युदीरितः।शमीतरुंशुष्कमिवाग्नि
रुच्छिखः॥३२॥अवंध्यकोपस्यनिहंतुरापदांभवंतिवश्याःस्वयमेवदेहिनः॥अमर्षशू
न्येनजनस्यजंतुनानजातहार्देनविद्विषादरः॥३३॥परिभ्रमंल्लोहितचंदनोचितःप
दातिरंतर्गिरिरेणुरूषितः॥महारथःसत्यधनस्यमानसंदुनोतिनोकच्चिदयंवृकोद
रः॥३४॥विजित्ययःप्राज्यमयच्छदुत्तरान्कुरूनकुप्यंवसुवासवोपमः सवल्कवासां
सितवाधुनाहरन्करोतिमन्युंनकथंधनंजयः।३५।वनांतशय्याकठिनीकृताकृतीक
चाचितौविष्वगिवागजौगजौ कथंत्वमेतौधृतिसंयमौयमौविलोकयन्नुत्सहसेनबाधि
तुं॥३६॥इमामहंवेदनतावकींधियंविचित्ररूपाःखलुचित्तवृत्तयः॥विचिंतयंत्या
भवदापदंपरांरुजंतिचेतःप्रसभंममाधयः॥३७॥पुराधिरूढःशयनंमहाधनंविबो
ध्यसेयःस्तुतिगीतिमंगलैः॥अदभ्रदर्भामधिशय्यसस्थलींजहासिनिद्रामशिवैःशि
वारुतैः॥३८॥अनारतंयौमणिपीठशायिनावरंजयद्राजशिरःस्रजांरजः निषीदतस्तौ

कि. प्र. ८

रणौ वनेषु ते मृगद्विजालूनशिखाग्रबर्हिषाम्॥ ३९॥ पुरोपनीतं नृप रामणीयकं द्विजाति
शेषेण यदेतदन्धसा॥ तदद्य ते वन्यफलाशिनः परं परैति कार्श्यं यशसा समं वपुः॥ ४०॥ द्वि
षन्निमित्ता यदियं दशा ततः समूलमुन्मूलयतीव मे मनः॥ परैरपर्यासितवीर्यसंपदां
पराभवोऽप्युत्सव एव मानिनाम्॥ ४१॥ विहाय शान्तिं नृप धाम तत्पुनः प्रसीद संधेहि वधा
य विद्विषाम्॥ व्रजन्ति शत्रूनवधूय निःस्पृहाः शमेन सिद्धिं मुनयो न भूभृतः॥ ४२॥ पुरः
सरा धामवतां यशोधनाः सुदुःसहं प्राप्य निकारमीदृशं॥ भवादृशाश्चेदधिकुर्वते रतिं निरा
श्रया हन्त हता मनस्विता॥ ४३॥ अथ क्षमामेव निरस्तविक्रमश्चिराय पर्येषि सुखस्य साध
नं॥ विहाय लक्ष्मीपतिलक्ष्म कार्मुकं जटाधरः सन् जुहुधीह पावकं॥ ४४॥ न समयपरिरक्ष
णं क्षमं ते निकृतिपरेषु परेषु भूरिधाम्नः॥ अरिषु हि विजयार्थिनः क्षितीशा विदधति सोपधि संधिदूषणानि॥ ४५॥ विधिसमयनियोगाद्दीप्तिसंहारजिह्मं शिथिलबलमगाधे मग्न
मापत्पयोधौ॥ रिपुतिमिरमुदस्योदीयमानं दिनादौ दिनकृतमिव लक्ष्मीस्त्वां समभ्ये
तु भूयः॥ ४६॥ इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये प्रथमः सर्गः॥ विहितां प्रियया मनःप्रियाम
था निश्चित्य गिरं गरीयसीं॥ उपपत्तिमदूर्जिताश्रयं नृपमूचे वचनं वृकोदरः॥ १॥ यदवो
चत वीक्ष्य मानिनी परितः स्नेहमयेन चक्षुषा॥ अपि वागधिपस्य दुर्वचं वचनं तद्विदधी
त विस्मयं॥ २॥ विषमोऽपि विगाह्यते नयः कृततीर्थः पयसामिवाशयः॥ स तु तत्र विशे-

राम. ८

ध्वः नभसः द्रपन्यस्यानि कृत्वा बलयः ||२|| पविताम महा कवीनी बक्लिङ्क ध्यके मिलन्व ब्मिल
तेनमेसा || शतिवीयेवनीबृभपद्रेषड्वल्यो यमि ट्वपनेतृणाः ||४|| इत्यमिष्ट्रगुणायशेखनो
कविदार्थं भवतेषिभावती || नन्वक्र विपश्य निस्पहातृणाग्राह्यावबनेविपाश्रिनः ||५|| व
नह्रक्षपिनेविवेकिनीनृपाविधास्त्रनिकमिमाभाना || कथमेत्यमनिविपर्ययेक कविणी
पेकद्वाकमी इति ||६|| विध्वं किमनः पवेपरेवर्णीतोगमिनेटपाणमिमा || ब्रह्म मीटनि
यत्स्त्रैवपिन्नयिसंभाविनश्चत्ति पाहधम ||७|| लिधनामहटयः हमेधमाणुकवलेननः
कमेधणाः || नमहानपिभूतिभिः ब्रुनाफलसंपत्यवणः पविहव्यः ||८|| शविरेणाप्र
सभूयसी विपरीतो विनाणाक्षवात्मनः || तयपृ क्लिष्टपेहातेकृतीकृकनेनत्यनिकाभूम
न्यथा ||९|| ग्रहपालयतामहेच्छन्ती प्रश्नपापाकिं निधनामनीदृयाः || ध्रमयांत्यन्छिरं महीं
धनोजनानि वीटभयाद्विधियः ||१०|| लययुक्तमपिस्त्रमावनेटपनेधामपिंवस्नद्व
ये || श्रुणामेत्यनपापमानिनेष्ठनिपशूमिवमजानूपम ||११|| मयवः लेलकोपाद्रद्रुधाः कृ
नपंवाणविनितायानयः || मविपयपेपुटहलानिधतिलोकद्वानहृध्याने ||१२|| शभि
मानवेतामनस्विनः प्रियकश्चेः पटमाफहलहलनः | विनिपाननिवलहनहंमेमनमालेवनमा
मपोहधम ||१३|| विपरोनिभवन्त्यविक्रमेव हृदयस्य पापड्पनेमायतिः || मिवनालहुनानिए

कि॰
द्वि
५

यतेरगरीयान्न पदं नृपश्रियः॥१४॥ तदलं प्रतिपक्षमुन्नतेरवलम्ब्य व्यवसायवन्ध्यतां।
निवसन्ति पराक्रमाश्रया न विषादेन समं समृद्धयः॥१५॥ अथ चेदवधिः प्रतीक्ष्यते कथमा-
विष्कृतजिह्मवृत्तिना। धृतराष्ट्रसुतेन सुत्यजाश्चिरमास्वाद्य नरेन्द्रसम्पदः॥१६॥ द्विषतां वि-
हितं त्वयाथवा यदि लब्धा पुनरात्मनः पदं। जननाथ तवानुजन्मनां कृतमाविष्कृत-
पौरुषैर्भुजैः॥१७॥ मदसिक्तमुखैर्मृगाधिपः करिभिर्वर्तयते स्वयं हतैः॥ लघयन्खलु ते-
जसा जगान्न महानिच्छति भूतिमन्यतः॥१८॥ अभिमानधनस्य गत्वरैरसुभिः स्थास्नु यश-
श्चिचीषतः॥ अचिरांशुविलासचञ्चला ननु लक्ष्मीः फलमानुषङ्गिकं॥१९॥ ज्वलितं न हि-
रण्यरेतसं चयमास्कन्दति भस्मनां जनः॥ अभिभूतिभयादसूनतः सुखमुज्झन्ति न धाम
मानिनः॥२०॥ किमवेक्ष्य फलं पयोधरान्ध्वनतः प्रार्थयते मृगाधिपः॥ प्रकृतिः खलु सा मही-
यसः सहते नान्यसमुन्नतिं यया॥२१॥ कुरु तन्मतिमेव विक्रमे नृप निर्धूय तमः प्रमादजे
ध्रुवमेतदवेहि विद्विषां त्वदनुत्साहहता विपत्तयः॥२२॥ द्विरदानिव दिग्विभावितांश्च-
तुरस्तोयनिधीनिवायतः॥ प्रसहेत रणे तवानुजान्द्विषतां कः शतमन्युतेजसः॥२३॥ ज्व-
लतस्तव जातवेदसः सततं वैरिकृतस्य चेतसि॥ विदधातु शमं शिवेतरा रिपुनारीनयनाम्बुसन्त-
तिः॥२४॥ इति दर्शितविक्रियं सुतं मरुतः कोपपरीतमानसं॥ उपसान्त्वयितुं म

राम॰
५

नघोलिनंमहस्नलेनछायिनंविभुनय:॥५०॥महमानममहतेनंपेनविपुलेनियमेनमनु छ
ला॥अनिमूछमहस्मलेनयानयहूनाटपवृत्यतेत्तनः॥५१॥अपगगमम्मीमगोषितःक्रमषी
लोषिकलमलमेननिः॥मकवस्तकवनमाद्दिसुनादिपुकन्मूलायिनमहानपि॥५२॥आयु
ष्यपदहतिविग्रहः अनमेनः प्रकृतिप्रकाषज॥अविलहितिनमलिभूपवकपाला
ननियपिजेनालः॥५३॥मनिमालिनयग्रमापिनमहपेटनमरुत्रानिहित:॥कृजयः
वेलवाहयोनतेविपटेनाद्यविनीतसंपट:॥५४॥लक्षुकूजनयामिदंमानवाहिवेतनखलु
पक्षमंडले॥अभिभूयहलेत्यवानवःपिपिलेकूलमिवापगाहयाः॥५५॥अनेकपासनमि
त्यनाकुलेनयवनस्मकूलमज्जनाग्रजन॥स्वयमथ्यइवाभिवांछिताःश्रुषिछिरमभीया
यपवापषाममजः॥५६॥मधुरैरवपाणिलेवयत्रपितियेषिषामनिवीहितेनः॥मदिमःपटू
बिश्रटेनमारटइनेधामविलोकनेटममम॥५७॥श्र७ म॥सहमोधमानःमविमर्षेनपयामनूति
रक्षतिरेनसामम॥टइषोजयनीभजामनुनिमावपुष्पानिवपुणपसंकवः॥५८॥अपोषुमे
गमननःपपाक्याटयान्मधनाकमावकलात्रः॥नराजकीर्तिःकापिपापयुनालःश्रमा
नामेनेमिवचर्ममेरष्पिमः॥५९॥अवहितयटथाविधायसोहम्मुषिवटपिश्रवेरगइप
टिहाम॥नटनेमतमलेवकारवप्स्वात्मपामःश्ववश्रुतमानमनसोरट:॥६०॥आकोटिन

कि
रा.
५

[illegible] ॥ [illegible] ॥ इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये भारविकृतौ [illegible]
नाम द्वितीयः सर्गः ॥ २ ॥ ततः शरच्चन्द्रकराभिरामैरुत्सर्पिभिः प्रांशुमिवांशुजालैः । बि
भ्राणमानीलरुचं पिशङ्गीर्जटास्तडित्वन्तमिवाम्बुवाहम् ॥ १ ॥ प्रसादलक्ष्मीं दधतं समग्रां वपुः
प्रकर्षेण जनातिगेन ॥ प्रसह्य चेतःसु समासजन्तमसंस्तुतानामपि भावमार्द्रम् ॥ २ ॥ अ
नुद्धताकारतया विविक्तां तन्वन्तमन्तःकरणस्य वृत्तिम् ॥ माधुर्यविस्रम्भविशेषभाजा कृतोप
संभाषमिवेक्षितेन ॥ ३ ॥ धर्मात्मजो धर्मनिबन्धिनीनां प्रसूतिमेनःप्रणुदां श्रुतीनां हेतुं त
दस्याभ्यागमने परीप्सुः सुखोपविष्टं मुनिमाबभाषे ॥ ४ ॥ अनाप्तपुण्योपचयैर्दुरापा
फलस्य निर्धूतरजाः सवित्री ॥ तुल्या भवद्दर्शनसंपदेषा वृष्टेर्दिवो वीतबलाहकायाः
अद्य क्रियाः कामदुघाः क्रतूनां [illegible] ॥ ६ ॥ श्रियं विकर्ष
त्यपहन्त्यघानि श्रेयः परिस्नौति तनोति कीर्तिम् । संदर्शनं लोकगुरोरमोघं तवात्मयोने
रिव किं न धत्ते ॥ ७ ॥ श्च्योतन्मयूखेऽपि हिमद्युतौ मे न निर्वृतं निर्वृतिमेति चक्षुः ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ८ ॥ निरास्पदं प्रश्नकुतूहलित्वमस्मा
स्वधीनं किल निःस्पृहाणां ॥ तथापि कल्याणकरीं गिरं ते मां श्रोतुमिच्छा मुखरीकरोति ॥ ९ ॥

राम.
५

[illegible]

13

म निरस्तत्वे पूर्वं तावेयमाराधितन्नामह ग्राम । श्रमेकत्ते पुप्रसंभये पुन्नायेनत्नोर [illegible] नः ॥ १४

कि. यत्नामसर्माट्टिनेसापनेनम्ह ङः करम्मावे द्वेनीतमस्यो ॥ एनेड नाम [illegible] वीर्यमे [illegible] नाः

त. कपिकेननेन ॥ १५ ॥ महत्त्वे याभायम [illegible] माहि [illegible] मा [illegible] नीतेम्त्पूरे वनानाम [illegible] नो

६ वितभूरि धाम्नी [illegible] नः [illegible] सिवा [illegible] घाम ॥ १६ ॥ [illegible] नेजनमाया [illegible] नि [illegible]

यन्त्राकमज्ञानपाङ्गाः । श्रमीटिंवासेनम पामस्मारवमंनिवांतेकिनयेनत्निस्तः ॥ १७ ॥ लिलं

कम् ॥ नियायविघायाथटिनाटिरमाढिंबाहिवा [illegible] ॥ पाप्यंनमेवडि

करागवटोनाढीशिः स्फुरन्यग्नामिवामिपदि ॥ १८ ॥ या [illegible] नेयाय [illegible] नपः

भावाहितनारमयः ॥ येनास्पनने पुकृनेवभा [illegible] लिमीलेवघि [illegible] ॥ १९ ॥ [illegible]

रमापांमितभूहिलाभटपानमतः करपान्त्रूपम नियाज्ञ [illegible] लिन पारथनेनपः

मायोमनिलिस्तवाच ॥ २० ॥ श्रनेनयेोनमभिडतमाभिज्ञापरसमपरर्वामयस्तुन । [illegible]

वयावारमपानपाह्नाम्बपोपवासामिछवेमेनीलाम ॥ २१ ॥ करिछामयत्र [illegible] वा [illegible]

मनयेगात्रमिटस्तपामि ॥ पीला [illegible] याचाका पीला [illegible] नमछ [illegible] नेछानिशृरकवी

। २२ ॥ इतित्रवाणेनमहेरस्तंनमद्धछिमानेननिराभूवे ॥ समराजवाजानेन [illegible] स [illegible] ःपू

टेपामाटेपाइवापितसेना ॥ २३ ॥ कृतानतिक्मां रनमांनवाटेज्ञानमरह [illegible] जनः [illegible]

लो ॥ इयायमाकोविवसप्रमाटंविस्मामयान्पाशुमनाढि [illegible] ः ॥ २४ ॥ [illegible] नमेव [illegible] डो. ६

हकुं जालिनिहीयमाणानुरूपाय तेन ॥ हेहृष्टुतो दुःखकृतान्ननाभंतमः स्वनेः पोतुकनाम्न
पवे ॥४१॥ प्रसंश्रायालोचितकार्येन त्रैः प्रमाणासमानीषविभज्यमानः ॥ कल्याविभागारिव
नस्मलोभिदुःखोतिभावे पिलक्षुःसमेन ॥४२॥ पेयैणाविस्थाप्यतयामदूष्मेलीभ्राटगातिप्र
भवा स्वमन्याः ॥४३॥ वीर्यं च विहतस्मतेम योनःसतेष्ठनस्थानमवाप्य शोकः ॥४४॥ नाभूं सिना
न्त स्वनेो पिहृ गाविहाय यामानिवबामस्ता ॥ पकावेभ जेनटश्चाटकृस्मा विभावरी ध्यान
मिवामसमात ॥४५॥ तु घाव लेशाकलिताल्पलाभपर्यंकृणोमिगतस्मंगाभीफ ॥ श्रण ठता
वापिविलोकनेस्सा नेलोठनेमीलयिते विष्टुहृ ॥४६॥ स्वकुत्रिमप्रेमरसाभियामंरामापि
नेहृ पिविलोमिहृष्ट ॥ मनःप्रसादो जनितानिकामें ज्ञाहृषाष्ठयस्ये हृस्तनः ॥४७॥
पैषं वसाटेन हृत प्रसादावन्याविपेनेवनिदाघसिंधुः ॥ निकुडवाष्पारयमत्रकेटसवाव क
रातिनिनाजरौत्री ॥५०॥ मश्रिंलिपङ्कसनिपंकश्यतेसभावनात्मृतिमियाद्बविक्षेन ॥ श्रपिनि
षामालपसंप्रसिद्धेरसानिनाभाभप्राक्कलीधुः ॥५१॥ व्यपोधिगतेकृतालिप्यायावाम
णमंडामतिवर्तितेवा ॥ निहृलकानामसियाभाजांसमस्तलोकेवकरूपलिसिद्धिः ॥५२॥
लोके विधात्रा विहितस्यपोसृत त्रस्यरूपमनुरुद्धेत्रमानः ॥ नेत्रस्विनायाविजयेवकहृते
च्चिद्भ्रिये प्राणमिवाभिमानम ॥५३॥ व्रीडानतेयानजनोपनीतसंप्राप्यकंहृत्रुणनपःप्र

कि. टी. १

पत्रः॥ विनानभूतेविनतेप्रपिबांयपाःसमूहात्रिवदिस्थिकीर्णा॥ पा॥वीर्यापदानेकृतना

मिमर्थतलनकमतामिवंप्रतीतिम॥ कर्वन्त्वयामलानिमायनीनामनकविधामऋद्धाव

पोषः॥५२॥प्रमहृयोधामपरैःप्रयुक्तावकेनपाकः किम्तनाथिमांत॥नवीकविधायुप७

छटाज्ञस्तनलिनामेहटयनिकावः॥५७॥वक्त्रालवं॥ प्रामोभिमानक्रमलाहमशारूंती

वटलवमनालिकारमा॥ विधात्मतापानदिनाहतेनाः शूरघ्नाकीर्णवाटिकाः मंजीड

मेटैविवनिस्फयन्नात्रात्पथंमहेवबभासमानाः॥ थपाःतथान्तीलाजनलाणांवामलम

नमाकावमिवामिपन्नः॥ डःपामनामर्थबजोवकीर्तिवमिविनाथेविकमामपनाथे॥ के

पोःकटथींकृतवीर्यसारःकाश्चितमपयामियनंतयकमा॥ नि लब्धाः महान्नियमकाणाम

हूमतोयमलनामेकेकमेकयमपाकिः॥ वदेलयीमणफलेशैनानेकोलयमकावदता

मिवक्तिम॥५५॥वीतोनमःसन्निधिमात्रपोषामवलानांभूतिमवेलमाणाः॥ सामान्यहः

त्वोद्भवनस्तटीयासमरूपतोपार्थगणाभजेति॥ ६॥ शहितमानेविभमिःप्रमातान्नामिवि

वालप्रमटमयोदमलाभूदियोयोधलतयापिरूलाटीसमाटिनश्रीरिवकर्मरविम॥ १५॥

करोतियोःशेषजननातिरिक्तांसंभावनामर्थवतींक्रियाभिः॥ समलजानेपूरुषाधिका

वेनप्रवणीतेमपैतिमेवाघा॥ १५॥ प्रियेषुयैःपार्थविनापथनेविचिंत्यमानैःक्रममेमि

राम. १

वेन:॥ नवप्रधानव्रजनायपनेयोक्रियाहृद्यानोमनुवाविद्याताम्॥ मनास्थितायैकपरः प्रमुद्गं बम
त्रमेभायपश्चिवेपितेपो॥ मान्यर्थमाहोपदन्ताम्नबोद्धिसवलेनिमाधधृषि मानमानि नैरामु
कृवेत्ववनेमद्गृहीमैनोरथान्त्रः सफलीकुरुष्व॥ प्रत्यागतंत्वाम्भिकृतार्थमेवभर्तोपपीड
परिरब्धुकामा॥५५॥ उदीरितां तामिति याज्ञसेन्या नवीकृतोद्ग्राहितविप्रकाराम्॥ आसाद्य
वाचं स भृशं दिदीपे काष्ठामुदीचीमिव तिग्मरश्मिः॥५६॥ अयथाभिपणपात्रिविविनिविष्टः पुरःप
रोधसमोपितहेतुनिर्भ्रतिः॥ वनान्तशैलाभ्यधिवपुः सभीमां यमानः क्रियामन्त्रइवाभिवादिकी
र्ष॥ अविलेद्यविकर्थोपरः प्रार्थितस्तावदकर्मकामकम्॥ अथानावविहृद्धियोबन्धुपिन
निर्हिप्रायनेमहेतुधी॥५७॥ यथामेवपेटयमेकुमेटममो त्रभिदात्तधनुवीः कवचेकम
वलमस्त्रमहवलितन्यातितिविंतानवेटिवा॥५८॥ यलकाषिपञ्चम्नस्टेप्यानेपाञ्चमदैधीपरवन्न
षेप्तयम॥ घटयानिर्ममाविवपामद एक्राणाच्छ टपांनयाभृनाम॥५९॥ अनन्तरदद्यपदिके
इकेसिस्यानमापाः स्वरकुमसमनिपानेत्रोमविलस्मीविनिन्ये॥ प्रियमिवकथयिच्छास्रा:
लिलिंगास्कृवनीभुवमनिभृतवेलावीचिबाहुः पयोधिः॥६०॥ इति किरातार्जुनीये महा
काव्ये तृतीयः सर्गः॥ ॐ ततः स कूजत्कलहंसमेखलां सपाकसस्याहितपाण्डुतागु
णाम्॥ उपाससादोपजनं जनप्रियः प्रियामिवासादितयौवनां भुवम्॥१॥ विनम्रशालिप्रस
वौघशालिनीरपेतपङ्काः ससरोरुहाम्भसः॥ ननन्द पश्यन्नुपसीम स स्थलीरुपायनीभूतजन

कि. विडम्बा श्रियः ॥ ३ ॥ ततो घनश्यपकलमस्यमोपिके सवाविजेवाविगिनमनानीयकम् मम्हर्ले॰
व. मेलः हे तिके पकिने दितं अकर्पलत्मीभन्द्र र पस्तगमे ॥ ४ ॥ न्तरो टनमा स्थल पश्चिनीभालेवि
८ नर्केमा विक्षु ने पल सेनति ॥ शवामर्कि जत्क विभटस्य श्वके विचूल पाठीन पराद्दलेप
यः ॥ ५ ॥ निरीक्षमाणा ह्व विस्मयाकुले: पयाभिकनी लिनु पश्चलोव्वले: ॥ कनप्रियादृहेषि
विकाम विभ्रमाम्मेलस्य जकु: शुभदी विहृतय: ॥ ६ ॥ कनो मिले विशोषिलान्वमेघुघापा
नेः पाने: पूतनयोपतावाहिणा निरीतवेमसमम रयो विनोनवंगिनतामविधांकुमेकतम ॥ ६
कुलकं ॥ मनोरमं प्रापितमन्तरं भ्रुवोरलंकृतं केसररेणुनाणुना ॥ अलक्तताम्राधरपल्लव
श्रिया समानयन्तीमिव बन्धुजीवकम् ॥ ७ ॥ नवातपालोहितमाहितं मुहुर्महानिवेशौ परि
तः पयोधरौ ॥ चकासयन्तीमरविन्दजं रजः परिश्रमाम्भः पुलकेन सर्पता ॥ ८ ॥ कपोलसंश्लेषि
विलोचनत्विषा विभूषयन्तीमवतंसकोत्पलम् ॥ सुतेन पाण्डोः कलमस्य गोपिकां विलोक्य
मेने शरदः कृतार्थता ॥ ९ ॥ तिलकम् उपारताः पश्चिमरात्रगोचरादपारयन्तः पतितुं जवे
न गाम् ॥ तमुत्सुकाश्चक्रुरवेक्षणोत्सुकं गवां गणाः प्रस्नुतपीवरौधसः ॥ १० ॥ परीतमुक्षा
वजये जयश्रिया नदन्तमुच्चैः क्षतसिन्धुरोधसम् ॥ ददर्श पुष्टिं दधतं स शारदीं सविग्रहं दर्पमि
वाधिपं गवाम् ॥ ११ ॥ विमुच्यमानैरपि तस्य मन्थरं गवां हिमानीविशदैः कदम्बकैः शरन्नदीनां
पुलिनैः कुतूहलं गलद्दुकूलैर्जघनैरिवादधे ॥ १२ ॥ गतान्पशूनां सहजन्मबन्धुतां गृहा॰ राम.
८

अथैवं प्रेमबन्धेषु विभ्रमः ॥ टटपत्रो गोपान्नपर्णे पुंत्तवः कृतान्तकाल निबेगोभिशर्नेवे ॥ १ ॥ वरिश्र
मन्मुपेन्तवटू परा कलेः क्षिनो टयाहर्षितटनकुसवेः । मलेस्थलके उलबाप्पिमबजिनेनवा
तपाम्हृ ष्टशैनवाकभिः ॥ ७ ॥ निबडलिः च्यामविकपिनापालताङ्कवमस्कारितेकपलवाः
कणा ठपाठ्ठैंनपवातितत्रिकाविकर्षणोः पाणि विहारहारिभिः ॥ ७ ॥ प्रजानिवेषवुटला
टपां किलीः पिविडितामस्मटयात्रयाछितः ॥ मडुः प्रणत्रेष्ठमत्याविवल्लनेः स्तनन्मके भे
षुम्हृटंगामक्रवम ॥ ८ ॥ समकुवावुलिनधीवस्तानीः पवि श्रमक्रांतविलोचनेनापलाः ॥ लि
धीहिलेनोपवामवत्तोबीवभिप्रवनाङ्कवावयोछितः ॥ ९ ॥ कल के ॥ पपानपूर्वोनदनोवि
जिन्मतोनृछपश्चकांतिकमस्मरांपटः ॥ वयांगामीमांतिनमाइंकर्टमांत्रमक्कसंपानटपूहः
तात्पथः ॥ १ प ॥ जनेनृपग्राममसलिंत्पकर्मेसिविविक्तभावेगिलभूछपोशेला: ॥ ष्पपांटट्पा
श्रममेउलोपमः मयुषहासास्मनिवपाबीहपः ॥ १२ ॥ ननः संमप्रे स्पशवहणाश्रियंपाव
हुणालो कलनोलवल्लपम ॥ उवाचयल्लमचाटिनोपिमानहोगितने वस्स्ववयीदति ॥ १ ॥
हूर्येप्तिवायालिपतेरिबाधतिः कृतार्थयंतीजगतः फलेः क्रियः ॥ जयश्रीयेपार्थेपूर्
कलोलनेपारन्यसत्रीवसेवुवारिटा ॥ २१ ॥ उपेतिमंपविणामस्मलानटीवनोदत्पमो
कतामह्याम ॥ नवेगोः सप्रतिसल्लवाह्यिवतिगोह्वितेप्रेमचलागमाश्रियाः ॥ २२ ॥ पते
तिनास्मिब्रिघटः पनेत्रिणोपतेद्वापानपयोटपकयः ॥ नथापि ९ स्मानिनभाः पठ

कि. श्रियेन वसभमा द्वागमधे तते गणम॥ २७॥ विषां इसिः ताम तयाव योधवैः ञुता पिमआगुणाद्
मटामभि॥ इयेक हं वामि नभतेर त्पयाट व क केट मरुते षिा विडिनः॥ स्तुतिः श्रयतञनमद्
वे. मनिसकनं गणाः प्रियते विक्रुनानं मस्तव ः॥ २८॥ श्रमीए षुस्तंबप्पनः वि पं मातो वा जा प्रो
५ पा केन क लेस पालयः विका मिव प्राभ मिंगधमु चितेन मं ति निर्मान मिवा मितो ना
न म॥ २९॥ मृणा लिनी नामन वे जिते निषा वि भि त्रमंभो ज पलापा पाभया॥ मध्यः सकुव स्ना नि
पिा वो पि पं गिता इ तपन सव ड मिवा हि विद्वि घ ः॥ ३०॥ वि पांड संञान मिवा निलो डतं
नि कं पती सस मला पा छे व जः॥ श्रना क्लि ष्टी लिन वा णा व ल व मः स गु ण हमाव नरा मिथा
षिाः॥ ३१॥ श्रवी पितेवे घु न्जा नवे टमा मिनो उटस्कुट ति वोद्धि मान पम॥ ननां नमं सां नव वावि
पूगी कवैः पिा वे नभा वन्म सरो ज वाङ्मिः॥ ३२॥ मित स्क टानामा क्षिमां बुटः ञ्रे टति रो द्विना
न पम॥ ननां नवं सां नव वा वि पूगी क वैः पिा वे नभा वन्म सरो ज वाङ्गिः॥ ३३॥ मितः छ टा नाम
पा टि पुष पा वनो ञ्नेव मी षां त्र थिताः प्रन च्छि णाम॥ श्रकृ वे ने वा माव्ट पा नि वं तमः प्रव स्यमा ना
पामि वा मल टि पाः॥ ३४॥ वकुलक॥ विहाव मूम भि वो घ ना काः पा वी व के पः ञुना पु
ष्वं क षः॥ श्रक्षन म् पा मि पथः तव न्व मु कमा य ना नी व न वा निये मवः॥ जन स्तम निर्दे
गाट क पा वनी त्र जो प के ट तन ये सम मी गु षी॥ पुतिमम ग्राम क्षिति मे वामम का ड पा ति म ञो दे
वसं भ्या ना कृ मिः॥ कृता व धा ने जित व ह्रि णाधनो म वक गो मीं जन वीत क्लिष्ट वते॥ ३५॥ किन
राम.
५

त्सामपहाय भूयसीं न सस्यमभ्येति मृगीकदम्बकम् ॥ ३३ ॥ असावनास्थापरयावधीरितः सरोरुहि-
ण्या शिरसा नमन्नपि ॥ उपैति शुष्यन्कलमः सहाम्भसा मनोभुवा तप्त इवाभिपाण्डुताम् ॥ ३४ ॥ अ-
मी समुद्धूतसरोजरेणुना हृता हृतासारकणेन वायुना ॥ उपागमे दुश्चरिता इवापदां ग-
तिं न निश्चेतुमलं शिलीमुखाः ॥ ३५ ॥ मुखैरसौ विद्रुमभङ्गलोहितैः शिखाः पिशङ्गीः कलमस्य
बिभ्रती ॥ शुकावलिर्व्यक्तशिरीषकोमला धनुःश्रियं गोत्रभिदोऽनुगच्छति ॥ ३६ ॥ इति कथय-
ति तत्र नातिदूरादथ ददृशे पिहितोष्णरश्मिबिम्बः ॥ विगलितजलभारशुक्लभासां निचयः
इवाम्बुमुचां नगाधिराजः ॥ ३७ ॥ तमतनुवनराजिश्यामितोपत्यकान्तं नगमुपरि हिमानी-
गौरमासाद्य जिष्णुः ॥ व्यपगतमदरागस्यानुसस्मार लक्ष्मीमसितमधरवासो बिभ्रतः सीरपा-
णेः ॥ ३८ ॥ इति किरातार्जुनीये नाम महाकाव्ये चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥ अथ जयाय नु मेरुमहीभृ-
तो रभसया नु दिगन्तदिदृक्षया ॥ अभिययौ स हिमाचलमुच्छ्रितं समुदितं नु विलङ्घयितुं नभः
तपनमण्डलदीपितमेकतः सततनैशतमोवृतमन्यतः ॥ हसितभिन्नतमिस्रचयं पुरः शिव-
मिवानुगतं गजचर्मणा ॥ २ ॥ क्षितिनभःसुरलोकनिवासिभिः कृतनिकेतमदृष्टपरस्परैः ॥
प्रथयितुं विभुतामभिनिर्मितं प्रतिनिधिं जगतामिव शम्भुना ॥ ३ ॥ भुजगराजसितेन नभःश्रि-
या कनकराजिविराजितसानुना ॥ समुदितं निचयेन तडित्वतीं लघयता शरदम्बुदसंहतिम् ४

क्रि.
पे
९

मणिमयूखविचयैः शुकभासुराः स्फुरदवस्थितविश्वकलत्रगृहाः । एवमनेकसुधाप्रलोकितरोपवनाः पुर
द्वारि तथा पद्मकनाश्रवः ॥५॥ कुचितोज्ज्वलविविधाङ्कुरविविधदिनैरविविधुतितेजसा । उदि
तप्रभमिव वारतनि स्वनैः एषु नितम्बविलेखि भिवेद्युतैः ॥६॥ एवमनेकविधैः कविभिः स्वनैस्तत
वनावसमैरसमैस्तटैः ॥ विविधपुष्पमहितामहितोत्तमः स्फुटसरोजवनाजवनानटीः ॥७॥
नवविलिखितनागकुसुमनिचयाद्युतिमतामिकवेनमहाप्रमनाम निहितमंजुमञ्जुलविलसित
कुचितेनैवचितकांचनमितिषुमानपुः ॥८॥ एषु कटेषु कटेषु कदालिनिनेयुषितमालतालल
लताकुलेल शुभशाखानशाखनेल च्युतेषु नमटानमटाननटतिनम ॥९॥ बहिनवनवया
त्रशिलाश्रयानपलुताभवना न्नटरीश्वः ॥ विपुलिनेषु कदानसारितभूवनलभ्मानट
यतेनमहीनरुहः ॥ अथैनसिंधुमनीवपानैः पानैर्मवलोकवधूजनैर्धनैः ॥ फलानामना
मभितोवितनेननटविनम्रलताकुलैः कलैः ॥११॥ मत्तचातकमनीकमाविशंभेवप प्र
योविघटहिमपाङ्कुर्मिः ॥ अविवलंपिपावेवरूपविश्वलंधवितनमचितनमकुम्भचायम १२ वि
कचकाविरुहटपत्रैस्सरः मकलहंसमराणेषु विमानसम ॥ शुभमसमानमजयेवरूते पायाम
कलहंसमाणेषु विमानसम ॥१३॥ यह विमानगणानतिमीनाटिके ज्वलयनोपविजेनकृपाणा
ना ॥ महुरुदरकृसवयंतनमनलपंत्रिपुरटाह्नमसमाधनिसेविनः ॥१४॥ विततशीकरवापिषिक्तद्रु

राम.
९

नैरूप्यलोपविवर्त्तिभिर्व्युदितैः। टपबद्धस्तनभारनम्रमध्या उत्तोथनतिमितम्मजलाभिवनाङ्कवीम॥ निल
कम॥ अन्ववेत्य धनाधिपतेर्व्वध्यामनाविलोकनविस्मितमानसः। सजगाद वचनं प्रियमादरा
न्नरवरं नवरसरेहितविराजते॥१६॥ अलमेष विलोकितः प्रजानां सहसा संहतिमंहसां विहन्तुं घनवर्त्म सहस्रधेव कुर्व्वन् हिमगौरैरचलाधिपः
शिरोभिः॥ इह दुरधिगमैः किञ्चिदेवागमैः सततमसुतरं वर्णयन्त्यन्तरम्। अमुमतिविपिनं
वेद दिग्व्यापिनं पुरुषमिव परं पद्मयोनिः परं॥१८॥ रुचिरपल्लवपुष्पलताग्रहैरुपलस
ज्जलजैर्जलराशिभिः। नयति सन्ततमुत्सुकतामयं धृतिमतीरुपकान्तमपि स्त्रियः॥१९॥ सु
लभैः सदा नयवतायवता निधिगुह्यकाधिपरमैः परमैः। अमुना धनैः क्षितिभृतातिभृ
ता समतीत्य भाति जगती जगती॥२०॥ अखिलमिदममुष्य गौरीगुरोस्त्रिभुवनमपि नै
ति मन्ये तुलाम्। अधिवसति सदा यदेनं जनैरविदितविभवो भवानीपतिः॥२१॥ वीतज
न्मजरसं परं शुचि ब्रह्मणः पदमुपैतुमिच्छताम्॥ आगमादिव तमोपहादितः संभवे
ति मतयो भवच्छिदः॥२२॥ दिव्यस्त्रीणां सचरणलाक्षारागा रागायाते निपतितपुष्पा
पीडाः पीडाभाजः॥ कुसुमचिताः साशंसं शंसन्त्यस्मिन् सुरतविशेषं शय्याः॥२३॥ गुण
संपदा समधिगम्य परं महिमानमत्र महिते जगतः। नयशालिनि श्रिय इवाधिपतौ
विरमन्ति न ज्वलितुमोषधयः॥२४॥ कुररीगणाः कृतरवस्तरवः कुसुमानताः सकमलं कमलं।
इह सिन्धवश्च वरणावरणाः करिणां मुदे सनलदानलदाः॥२५॥ सादृश्यं गत

[illegible]

२८

कि
११

नमपनिद्रचूतमोपेतमोदैमहत्तमेकजेटधाम्नः॥ पततमिन्नह यतिकेशकिलाभ्नकालेलीलास्तिः
स्वकरितात्कधोलकाप्राः॥२४॥ मनागमवलितेनितेवकृविवविवैमनिलटे त्रैदैहेनमकरम
नाफणावनारमपरास्तवस्तुथास्तपाथिवमत॥२५॥ श्रीमल्लनाभवनमाछपयः प्रदीपाःप्रा
याननवाभिहरिचेदनपल्लवानि॥ यस्मिन्नृतिश्रमशिलातास्त्रमरोजनवामाः स्मतेहटिपाति
नटिवःस्मरसंटदीस्य॥२६॥ देपार्थंभमाभिविवितपतव श्चंत्याधाटाविलेद्यानविमोत
विलावनायाः प्रालेबत्ताग्रधजमत्रभुवेमवान्याः॥ पोतान्त्रिटास्मसलिलोगलिलाकटे
ता॥२७॥ हिमवद्यौने पनोवविईसमलिलस्फटनागमप्राटेवाभ्वहदम्हनमंतुनिपिमनके
मावक्नैवहिणतेवयमाहिलाकःवेमानिलिविनिवनिभामिसमेहयाडिंः॥२८॥ नीना स्तु
पेमडुवपिपिवदप्रेमकनैराशीनाभैविवचिपक्षभाभावलैः॥ नेपान्नापूंकामिहविथलि
हूंमश्रेनीमसधेपक्रुःस्फटिकवजनमितिः छाया॥२९॥ हमाभलवप्तुलिहपेमिलपाह्लेपः
पुपामीभवेत्वनुटिनेनलिनीवनानि॥ अद्भिम्लिविधिवक्रमकाचकाविनाना॥ पुराबा
थ्यतांपरिणामेतिकृपल्लवानि॥३०॥ परिमदविक्षयेघुलीकालनियाः॥ यत्नपुलिप्रति
मवेटयितएवेबावमंतिकानोपिप्राकैते॥ नीयंतम्मनतिम्प्राक्तितहधंपकसंस्कालमिवांहक
ह्लिपा॥३१॥ वजितानविधिपमलकपूलानामितन्नुपानलघ्यविनेन॥ शविनान्नविषमघुपवि
त्रीसयतानककुभतिमिरेणा॥ दात्रिमामलिनानिविकासेपद्मनानिवद्ध्याविद्याय या

श्री
॥

हेतारक मियायनभः श्री वेल्लभिः ब्रतिनिरापरिसर्वः ॥ व्याप्त शोभा पाथवेणाविमृक्तः केतकी
कुसुमकेसरणोत्तुः ॥ चूर्णाम्रछिविवलेन्द्रेन्द्रकौ तिर्वामकच्छटिपाम सुमनदः ॥ २४ ॥ उज्वलोच्छव
मिवा श्रुतमिल्लासमतिके कुन्तलितारकेरा ने ॥ हिकुम्भाटगुणांशुरनमृदेवाश्मिहामधिष्ठिरम
त्वमें दी ॥ नीलनीरजनिभदृष्टि मगोरवेशोलकतेउवणुघः मितवपुषः ॥ विराजनिपतन्कवजाले
वाविपेः पुण्यमियोगगास्विभः ॥ यो मनिहृदट मिनीलचन्नाभं धौतमयतकवेणापुवल्लान ॥ लीला
मानममिनेतनभामापांशुनेवानवर्म वकापो ॥ श्रेतिकान्तिकगतेउक्षिप्तहेतिर्मतोजहानिरी
तिजालेनिस्मृतालिमिस्माव मिरोधाटः कृत्तकुन्तः ॥ प्रथमर्दितो नमशोकयापम्रगीमिः उद
पिपुकर्णोमलामणीलांभ विकवमेवलिनाः फलेतिभामः ॥ उत्फुल्लस्थलनलिनीवनाट
मघ्माउद्वलः मवस्निजनसंभवः परागः ॥ वात्यामिर्वियतिविवर्त्तितः समंतादाधत्ते कनकम
यातपत्रलक्ष्मीम ॥ इदमनियमयोः मुचापगायाम्बुपमिमयावकमत्रपाटलेखाकछ यति
पिावयोः शारीरयोगे विघ्नमपटापवर्त्तविवर्त्तने ॥ संमृश्रेतारजनतिलिमयुखजाः
लेवालोलपल्लवललतांतरनिगितानाम ॥ चमेयतेविद्रुमफपलामिथास्त्रीमाहफमउलः
निभानिसमह्लसंति ॥ टपतउवविलासपर्णलिन्ह तेमृकपततापवनेनेके पितेषु ॥ उद्दल
लितविलासिनीजनभ्रूगतिकुटिलेषु पयसुपंकजानि ॥ उस्मिन्नशृङ्यतउरान्तयिः

कि॰ ५ १२

तासलीलमाबद्धवेपथुरधीरविलोचनायाः ॥ विन्यस्तमङ्गलमहौषधिरीश्वरायाः स्रस्तोर
गप्रतिसरेण करेण पाणिः ॥ क्रामद्भिर्घनपदवीमनेकसंख्यैस्तेजोभिः शुचिमणिजन्मभिर्वि
भिन्नः ॥ उस्राणां व्यभिचरतीव सप्तसप्तेः पर्यस्यन्निह निचयः सहस्रसंख्याम् ॥ मृंटरत्नपर्णेनाम्
व्यधत्त यस्मिन्पुरमुच्चगोपुरं पुरां विजेतुर्धृतये धनाधिपः ॥ सपक्षकैलासमुपान्तसर्पिणः
करोत्यकालास्तमयं विवस्वतः ॥ नानारत्नज्योतिषां सन्निपातैश्छन्नेष्वन्तःसानु वप्रान्तरे
षु ॥ बद्धां बद्धां भित्तिशंकाममुष्मिन्नावानावान्मातरिश्वा निहन्ति ॥ शुक्लैर्मयूखनिचयैः
परिवीतमूर्तिर्वप्राभिघातपरिमण्डलितोरुदेहः ॥ शृङ्गाण्यमुष्य भजते गणभर्तुरुक्षा कु
र्वन्वधूजनमनःसु शशांकशंकाम् ॥ संप्रति लब्धजन्म शनकैः कथमपि लघुनि क्षीणप
यस्युपेयुषि भिदां जलधरपटले खण्डितविग्रहं बलभिदो धनुरिह विविधाः पूरयितुं भ
वन्ति विभवः शिखरमणिरुचः ॥ स्नपितनवलतातरुप्रवालैरमृतलवस्रुतिशालिभिर्मयू
खैः ॥ सततमसितयामिनीषु शंभोरमलयतीह वनान्तमिन्दुलेखा ॥ क्षिपति योऽनुवनं वि
ततां बृहद्बृहतिकामिव रौचनिकीं रुचम् ॥ अयमनेकहिरण्मयकन्दरस्तव पितुर्द
यितो जगतीधरः ॥ सक्तिं जवादपनयत्यनिले लतानां वैरोचनैर्द्विगुणिताः सहसा मयू
खैः ॥ रोधोभुवां मुहुरमुत्र हिरण्मयीनां भासस्तडिद्विलसितानि विडम्बयन्ति ॥ का

राम॰ १२

णकेपुनिरस्तमहाहिभिः स्तवाविमलमनेनग॥ नवजितैः सदमसत्स्ववितैरत्नमीयतेस्तु रगाण
मयाते हरिविष्टनैः॥ तुलटजालहैनैवासितामृमनाम्रपदनपवयदमनीविभिः॥ भवतिरीकि
वेटीविकिरत्यातिभिरसवलितेवविवस्वतः॥ भक्तोभवत्रपिप्रवेतिदृष्पामनेनमहत्रेष्ठितः प
थितपस्यहतप्रमाटः॥ प्रायेणामत्यापिहितानपकेवविधारिः श्रेयामिलतृमलवानिविना
ताये॥ माध्रुवज्रपश्यमतानवैदूयाश्चमतापरिषुावभिवः पिवंश्रमतिम॥ ववतनः प
मिबलेवलोकपालाः छल्पतीमधिकफलोक्रियाक्रियाफः॥ इत्युक्तमपरिदृितेपि
यप्रियाहूपमस्थानवतिराजराजपात्रेमाकेटः॥ किमपिरथाममनानिरूपामसपनेपा
पामवतिं हितमनेकनाकभाजां फलेन प्रतापमकृपालम्मी शेवनसामसमितनमवामि
वपुहच्छकारंपोलमभ्याममसाट॥ ॥ इति किरातार्जुनीनाम महाकाव्ये प च मा स ग ॥ ५॥
रुचिराकृतिः कनकसानुमथो परमः पुमानिव पतिं पतत्रिणाम धृतसत्पथस्त्रिपथगाम
भितः सतमारुरोह पुरुहूतसुतः॥ तमनिन्द्यबन्दिन इवेन्द्रसुतं विहितालिनिक्वणजयध्व
नयः॥ पवनेरिताकुलविजिह्मशिखा जगतीरुहोऽवचकरुः कुसुमैः॥ अवधूतपंकज
परागकणास्तनुजाह्नवीसलिलवीचिभिदः॥ परिरेभिरेऽभिमुखमेत्य सुखाः सुहृदः
सखायमिव तं मरुतः॥ ३॥ उदितोपलस्खलनसंवलिताः स्फुटहंससारसविरावयुजः
मुदमस्य माङ्गलिककूर्यकृतां ध्वनयः प्रतेनुरनुवप्रमपाम्॥ अवरुग्णतुङ्गसुरदारुतरौ निच

कि.
ब.
न.

येपुरस्त्वमस्मितप्रभः सरकपीतेनमवनाभवितं प्रभातितिवलीयमिवह्रुडिकवीम॥ विकसत्पुराणं
मवलोकयितुं पतितः स्रोजवन्नाकशितनम॥ मविडकवीयमिवसेदतिमत्सनतेवामेसिकालदि
मकुलम॥ रवतिलतीः पविणानद्विरदेस्रदितालिवियोछितेमदस्तुतिभिः॥ अपिकोमसोधसितवके
धपूतिमङ्गोकजतत्रपिषुणाप्यमदान्न॥ अन्वेद्रुमवप्रमकसेः ममतायानप्तमिः मदृवेकरप्रु
सि। मवयांगनामवनितानाकरुणेनत्वभ्रतीमसिन्नंरकलेः॥ सितवासिनेनितवादृरुचयस्त्रे
नवीविवमावक्षनागटवः॥ मतिजालमंभसिनिमानमविपत्रयितमनागतनसिवाहृतयः॥ उप
नादृनोउनवरसमूतेजविनानिधूनविनतमरुता॥ मटदपोकृन्वकशिलानिघटमदिनः प्रत
समिवाकनमपाम॥ बहुवाहिवरकेनिभविटपेपृतिमिमहानवयमांपदलम॥ अवलाकुमीदि
नमिवेभपुनिविकसहिलोचनशान्तमविनः॥ प्रतिवपाजंगमपाविमित्रवाविपुलितसनोकट
टशाटटपा॥ पनटः कमाकिकमपिप्रकरागलटस्तुविदविवस्त्रकिवधूः॥ स्मविवपसवि
ठुमलताविटपः तमसाङ्कनेनवसंवलितःस्मवताशिनः॥ समवयातिमयापृ सांहशिनापृरयट
पानोस्तुभ्यतः॥ उपलभ्यवेवलतवेरायतेमदवांयमुतिनवतोदवमः॥ प्रतिरंतिनातितमसतेव
येकवियाटमाममिकानाकविताः॥ सजवामविस्मयवदेपाप्रवः मदमामवाविपतिकीः
फणिनः प्रहितेतटविपुजविभिः स्रमितैः शावदपुविन्नममपापदलम॥ मननावमेवतवेनी
नभितः पापकरीपविस्त्र विनवाकदपाः॥ मलिनंमकोविवृदवान्वनास्तवनिस्त्रगाम्बपयानी

राम:

स्यावितः॥ अधिरुह्य पुष्पभवनम्रातिपिरेवैः पवितिः परिपूतलोलतरुभिः॥ मनुष्कः प्रसंगमिमिवन्
धिभिरेवैः श्रुविसास्यता स्मकतान्तस्यबभ॥ कन्रमाकृपुष्पितललताबतातिः फलितानभुक्तइवविवि
वलः॥ श्रुतिमाततार्थनतनयस्य हवेलपमेधिवल्लमंवेलामवलः॥ प्रागिरिधायनत्रीविगिनाश्याधि
येरथतः पुरातनस्वनेडं नितामा॥ श्रममाहायाब ह्मकवेनतपः किमिवावसारकवमानवताम
प्रामयंधातेद्धियपामेकहावेः श्रविमिशुगोवद्यमयेमतमः॥ प्रतिवासवह्मकृतिमिवेद्यपविम
लःकलामिविवप्रीतकवि॥ प्रधवीवकावसविवेकगुणाटानतणपुत्रस्याधियमसवनः॥ प्रति
यानिनीविषयमेगमतिनिकपज्ञवः शाम्हावाकृतवः॥ मनमाम्जपेःप्रणतिभिः प्रयतः समये
यिवानयिपतिमरिवः॥ महृनेतवेजयपामोटपतीद्विभिाबभूवपुवापन्महसी॥ पिवमाहविगम
गोविभः मवहह्नतनमनोभिषवानजटाः॥ उपमायपावकमारीपिलिभिः पविम्हहृपति
तमालतमे॥ धृतहेतिवपाधृतजिनमसति श्रविलितेनीनपवयंगुरुभिः वनयांवकावविवनाः
समृगाः किप्रवि पुष्पे रमयितेनगणाः॥ कनलोमपातिनमवंउगातिकिवनाहृपपिममि
नः पवने॥ प्रवधीविताननवगणाभहावेनानयतांकवानिवयमंशुमतः॥ नवपहृवानलिप्रनः
प्रचयेवृहतमहृनामयतावनविम॥ स्पणानाम्पणः प्रतिनिपंमृउभिः शायनीयतामप
यंतीवसधाम॥ पतितेरपेनजनटाननभसः एघतेरणंशमयनाचमनः॥ सटयाल्नेवणविमा

कि.
रा.
१८

ग्कृपाः परिवर्धयान्नजगृहे नोपमा॥ तिलकं॥ सहस्रोपकनायनरवेत्यपि संविकसन्निमिषं सन
मेसपुवः॥ ननगामकिसयवशोव प्रिनोनरिवतिपेरमन वनगुमाः॥ नरश्रुविवामवकुनेन
कृतेकपलम्पवैम वसननन्यमव म॥ उपमलुगा श्चिनविमाहयियः पुनयस्वनोवननवाव मनिम
विरिताः प्रविपुपयिहिनाननयः शिशिलीकृनेपिकृनमकृत्यविधा॥ अनकोनकोरसमानिमनवि
याः कपर्णावश्व विनिमोत्रमिरे पुचिविकवीनवउदन्यनमः तिमिरकृहिरमिवथिरोमवनः
महतेनयायमहवन्ननयः पुरुपवनयमशतितयेजमानीम॥ ससिमनिमीपमानवनेमपुनः स
पुविनिवेमयविधाधियुव्रः॥ श्रमसेननसपनमस श्रुविर्न श्रुविनेनवानिपाधिनामनयः स
ततः श्रिवाननवन्गाजमानीविमलेनमोवुनसिद्गृहिरयाम॥ गुणमेयहान्तगुणिनेमशानिनः जरु
नेशमशिमिवधृनवाणाः॥ इनरेनमानमिनवेसूतामलमपामसेरुकमिवांनमरः॥ विनमतिमा
यनरवअवयोपरवान्मेननभवनेवनाः॥ उहसतुमाहविपरि श्रमनापरमंवपुः श्रयथनीवनय
पामिनोपितमनवमंगामनेविधुनाकपणिभयंसमितनः॥ सापिवंपुजनः मयरिहेमकुलेयः
हिवाल्वेमसहविभूमिभुजाम॥ वननलपललवनपुमहानवयाभिरुपयिलमपवाविम॥ विगाल
याकावगामनेकगुणानिनयाश्रवाकथिनमल्पनया॥ अमहपटः साहिकमहेमिनः कववनेचवाः
कलिगुणामनयः॥ अविनाभ्युहकगाणेटितिनमेनः सः प्रियंविधयकनमयनयः मितुवोपक राम.
१८

ष्टेमहितेमस्ववान्यवन्मगाः प्रभवन्तो हि भियः ॥ प्रणिधायचित्तमिभक्तया विहितेध्यपवेड्
वनत्रद्धदिः ॥ उपलब्धमस्य विनममन्तिवतोस्ववस्केटरी विजितिश्चकोभिरेपे ॥ सुकुमारमेकमणमर्म
भिदामतिदूरगंयुतममोघतया ॥ अविपन्नमस्त्रमपरैकतमं हि न यायच्छ्रयमिवाचिन्तभवः ॥ अ
यवीनयेन्ननृहृत्ममभवद्वोधवारिवत्तमःशामने ॥ परिणीयमानमिववेक्षकलेवरमायमाति
नयनांजलिभिः ॥ बहुधागतांजगतिभूतिसृजांकमनीयतामभिसमस्यपुरः ॥ उपपादितावि
टपताभवतीःस्वबसम्पयाःनभस्मातीजनता ॥ नउपेत्यविस्मयततत्तमस्यतपःकृतिभिःकलाम
हिताःसचिवैःशतवीतरागमनमोनन्त्रवःस्वाकेसंगीनेप्रतिहारावाजितिः ॥ अविमृष्टमेत
दभिलष्यतिमहिष्दतांनयेनविघयातिशायं ॥ भवकीतयेनहिततयामविधिःकृपयामनेकवैः
विकृतपथः ॥ सुधुवांगनुत्रपविवोपिवमाभवतीभिवम्यविनिवाक्षितिः ॥ स्वयशांसिवि
क्रमवतामवतानवधूबवानिछिन्नपोतिथियः ॥ शाधामितानापवितिचोकघवःसबवोमाटेशा
मित्यमिस्वावेमसवाधावरु ॥ लेभपदास्तुतिमसन्यवधूमसहूः संभावनाइविकृतवनना
तितेजः ॥ प्रणतिमथविधायप्रस्थिताःसमनस्ताःस्तनभवनमित्तंभाविंतानाःप्रीतिभाजः ॥ अव
लनलिनसत्मीहारिजालवेषुबतिभिर्जममसभईंउद्धमहोशमस्यहृष्म ॥ ॥ इति किराता
र्जुनीये महाकाव्ये षष्ठः सर्गः ॥ ६ ॥ ॐ श्रीमद्भिःसरथगजैःस्वर्गाङ्गनानांमूनानामथम

कि·
ए·
१·
५

दिवैस्त्रिलोकवृन्तेः सम्रहे न्द्रविमानवेशभित्रैः प्रख्यानंसमभिक्षेपमदे यानार्दः ॥ मनकैदेवम
यो रत्नप्र कीर्णांगत्रियाण्वलितनवः पुर्वाटगान ॥ तमानामथदिविवसनः स्थिनाकैत
नमरैववितरगानमानावले ॥ श्लानामभिकावेषानिभिः मणिकायमादविघरलोकने
लपताम ॥ थानित्येमदत्तनितेनश्रियवपूनामलास्थपुनितनितःकपोलमानः ॥ तिहाद्रिः
यमपिदेवनानन्ताहाकूट प्रवविभिराययनेकयोः ॥ नमीनामगतिविधातनेवयो येनामे
वियतिविमानवत्समृतिः ॥ कानानांकृतमघुलकः लानांगगमोवदंपद्युतितिलकं पुमाभिका
भः ॥ यापटे अमलिलामभाविशृङ्गावणांविकृतिवधिश्रियनलेनाति ॥ तनाद्रिः पश्चिमक
नामभित्ररूपेवल्लाभिः स्फुटवानिभिःवना गुकानांतेजोभिः कनकविकाशराजितदीर्घ
तयमः क्रियतद्वसमानिवकः ॥ नमाणामविजितमाल्पोजमार्थमशानेवपुलिभद
नमानपस्य ॥ तपर्वैवधिमानविमायेः श्रतीयेकल्याणीविधि पविचित्रनाविधानः ॥ भिंदूवैः
कृतहृदयः महेमकल्पाः श्वानभिश्चिरपामलामरेलवेनः मादपंपयपुनकगांगुराम
मित्रेवेपद्रिः स्फुवितषानकूटेः पयोटैः ॥ बम्पर्यदकपामवः भेपत्पमनानपयेमादर्हिसमम
पुविमेरलस्य ॥ त्रापानानपवविनाभिवेकवेणीमघोभि त्रिदपानैदीयपुर्षेनानि ॥ श्राम
त्रमवतलाकलानिधुलन्नू त्रतगायनजांमसिंपकजानिकांतनेनागगाननदीनवेयापी राम·
१५

नः मेनाथेपवरिहवजिन्त्वमानतोरिष्वा॥ मेभिन्नेरिभुनवगावबाहनेनप्राणोमेवीरन्वपदवीक्षिमानवे
नोः॥ नवबेश्रनिविरुपेन्नापणाप्पावशानेमलिनविवकनेपृणोमिः॥ अननानोग्रहवतिनाव
थोवधानामलाग्रलनक्ठववेषमवेहिकानाम॥ विस्मागप्रभिमिकयाहपेविवृतिःमेपीडत्व
मिननलेपूनोगरेपु॥ नम्रानामपटापिविविणाणामित्राःप्रङ्गाटहरकविणोयनाःहवनःथमा
मोगवलमहनोपरेषकावकान्याणोभवतिमननम्हाथिपहतिः॥ मवानामहवमिलेननीयमा
नेयमानेरिमहीजत्रनबरा शकेविभतिम॥ पवेमानसपुमाणिमिपनलामुनालेमनतेपान
कमिबोनवीयमूवः॥ प्रत्यहीकृनतिनकाकवघावणालःप्रङ्गाटपामिनवारि श्रमाटिपानः॥
कोनानोबहमतिमागशुःपयोटनान्यीयाबहुस्वकृनेहिनानिकोपः॥ यानमथ्रश्वितन
रेगमेकनमोविःत्रेरेविपयमिवाविठाहनाले॥ ग्रामेनक्विटपाव्यभूतनागेभानेमयाना
मवधनपःप्रभामाणीनाम॥ मेमिज्ञाविनिकवणीयमश्विठडेगलाभेःपिणतिणतोविले
ज्ञावीपीम। ग्रामेटटपाषानेलोचनधजिन्यानोमनेवणिहिनमानेरिङ्कोलः। ग्रामो
पोमभावननिनेविलामिनीनाम्ठङ्गनस्कृटविषवानपङपेनामानुधेधनिनमभीव
मानहेनोभूभनेःपिवमिनभोनटीवहते॥ मेवनेटधतिपयोभ्यानोविनालेमवेभाटमिपन
नोवथोजवेन॥ शानिश्रुलियमिनवषिमभग्रवोणाःकृहेणातितिमवनामिनवलवाणाः
मादेहनगममविमःकरेणवथोःपठेतक्षियनजनलरहिवःपनेनः॥ साहशपनिलसयननिक्ष

कि
रा-
८

कमप्यपरे रजसमुज्जेलानिभिषणाविभिभ्योर्ईः ॥ उन्नोन्नमम्मेश्चमेममं भमरदृदेः जो नानां श्लिष्य
पानलाढकेन ॥ आमूलाडपन विभिकाने घुम्नेभमाम श्रीलिवपरवीलिवममामामम ॥ कधानेविप
लिनानिजेमामकमेरे: समरद्धेश्रुनिनिनदैलोकोकेटवनिकराशुश्रनोरणानानाम ॥ संभिन्नाममि
वलपातिभिर्भिर्य्याविश्रीलाभोभवशाभपमावलमनीनां ॥ विलिहिन्नामिवुवनिनावभ्योनतश्लेक
प्रेम्णः स्तुतिमिवलोककथांबभूवः ॥ आसन्नविश्वपदवीमदानिलाघकृ यानेमिविशनमनमकभूरी
नानाम ॥ सकाजेनिनकरिणीभिमानकिताः सृष्यानेकाकविलाःक कांविहीगुः ॥ नोविवाधि
घुरेनोर्धथोमाधूनेपधेरणत्रवमसलिलाविलेवदेती यानेनवलगादनानिनावाहिनीमाद्यमो
नरमिनकनोलेबजाकुकन्या ॥ संभोगलममाहनामष्यापांगांविश्रांणांस्वलिनमणीबिल
सेकनानि ॥ श्लाघ्यम्पृक्तजुनकमुमाविनोमृदाप्याहूभावेलाबिवलणाणाद्दलोपविश्रीम ॥ भूमके
स्सभविकमाटपेनटोक्कोः श्रीपनांदरिमालवावरिनीनिवेणाः ॥ मेष्वलेतुकिमकक्षणेदे
दयानान्कः क्रापनयानियह: हूयापिय्यमा ॥ स्मामाटः कलभत्रकश्रेत्राणिविलिकनं
पनिःविसलयभाणिनीलनानां ॥ नाफन्यधशुवमरांगनोपथ कानानलम्पीकपककनो
ययापवेपामम ॥ क्रानापिविरपावपुकन श्रुवन्नालीनाहि श्रमिनाविलोलपलवनां ॥ स
मानारनविनपविवाञ्छुमानांमणकं पविहरातिमश्चुटमानाम ॥ उनवृध्यनकृष्णकं
कटाधारिश्रीमानीनाविरितनये: श्रमकिनेतम ॥ आतिसहुभवादनाश्रुणांनवानेःप्यो राम.
३६

लाभिमयद्वद्दिपाक्लिन्नः ॥ प्रध्यान श्रमवति तो विहाय निहामाश्च [illegible] नि [illegible] के
शय्यांने कल्मलिनो ताम्र विलीनेसंभय्युतमिव [illegible] ॥ [illegible]
वनामधाम प्रान्तेधमान टानगोपितोपः ॥ स्थाने लिहिन [illegible] विगाणांच
कास्तभाः ॥ [illegible] वनतम्य धीन शोघमा [illegible] ॥ [illegible]
टहुतीकपोला मत्तो टमट्टवशीकरः करे [illegible] ॥ [illegible]
वनिहितविहूवलोवनेन ॥ संस्पृष्ट [illegible] कामिनाम [illegible]
प्रभोतन्मटहुवभीतिनिमिनुवायाः क्रीडं [illegible]
नीवहान ले [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
श्रीमद्विषमित [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]

कि [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
वनवारणानां ॥ इति श्रीकिरातार्जुनीये महाकाव्ये [illegible] सर्गः ॥ ८ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ १ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ३ ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ४ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ५ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ६ ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ७ ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible]

चिनः॥ ४॥ विरहपाणेन निरम्बेषु च्युताः प्रवाहैरभिन्नप्रमाणिताः॥ प्रियांकपीतः श्रुचिमोनि
कद्विषोवनप्रदष्मा इव वारिविन्दवः॥ ४०॥ मत्वीजनप्रेमगुरुकृतासरैर्निमीलयमाणा इव लोल
मुखेयः॥ चिन्तद्विवेकोभितेन पाणितलाटदेविकामिभिः पुष्पाविला वनेत्राः॥ ४१॥ उपेत्य पीतांशुक
नीमचिन्त्यकामेनाक्लिन्नकुसुमस्तवकान्तयोषितो कपालकाचैः करिणामदाकृतेर्दुपादिनन्दपुष्पा
मरुच्च श्वेवेदनाः॥ ४२॥ वकुलके॥ समोदवेहस्य पिदितहारिणा प्रलोभ्यमाना प्रमवेन पाणि
नामा॥ नम श्वशाखाम्बपकन्तेमिस्तु नोधियाणि वस्तुः प्रणयन योषितः॥ ४३॥ प्रथ स्तु नेत्रैः कान्त
मानिमानिनी विपक्षतोदेटपितेन लेखिता॥ न किं विरूच्छवणानकेवलं लिलेखवाक्यात्कु
लेखाधनान्वयम॥ ४४॥ प्रियेपराय स्विष्ठा वक्तू मन्मथो निवद्धहस्तिः शिथिलाकुलोच्छ्रय
समाटपनो श्रुकर्मदिनोत्पाविवटपुष्पोगुनपाणिपल्लवम॥ ४५॥ सलीलमासकलनोनष्ट
घणेसमासजेन्याकुलसमावेतमकं॥ ललोपपीडितकवटेनिलैर्निनाद्य ने नकाञ्चिजलजेनकां
नया॥ ४६॥ कलत्रभारेण विलोलनीविनाभालद्वहलसलन पाणिनोरमा॥ वलिरूपायस्तु
टोमणात्निवानिनायउत्तादटरेणतलास्यनता॥ ४७॥ विलम्बमानाकुलकेशपाशया कया चि
दाविष्कृतबाहुमूलया॥ भनप्रसूनान्यपरिपण्यमाटर्त्तमनोधिनाथस्य मनः समाटपे॥ ४८॥
पुगालकम्॥ कपोलहितेलोचननोपस्थानानिलेरपायतेकिल पुष्पजरक्तः॥ पयापरेणाव

कि. भिकाभिं इत्यमानाःअप्रियंज्ञद्यानोत्रनपीकृवल्लनी ॥ ४४ ॥ इमात्मनू नीत्यववर्जितेषुनैथ्याक्षिम
ना. मेकस्मात्रप हलवे॥ विहायनिस्मा वनेथेवभू नहः गदैकेन श्रीवंनिनामस्मृटपे॥ ४५ ॥ प्रकाल
१८ नेवाकणपाणिपल्लवः पमामा इकृतपीवल्लनः॥ मदीश्वरतः [illegible] गांपिटपेवश्रु [illegible]
[illegible]यमिवंमानाजनः॥ ४६॥ वनोक मिवोंवणाहस्तपीवैवे [illegible]ायवित्रान्वपल्लवश्रियः
समेप्रियानेवणाननी [illegible]न्मदादिवप्रमवलिलपटपटे॥ ४७॥ विमलकांतभीमालिनृपिम
लवयमनोरमेः [illegible]यनिनेवशोभया॥ स्थितानि जिनानन्दमैकउघुनि [illegible]मानि विनेल
वनानि गौरवैः॥ ४८॥ [illegible] कल्पकोष्ठकेभमलेकपाहित श्रीघ्रुपनीविनाभिभिः
दर्पणितिम [illegible] नीविभणि [illegible]नातिभारा इकणाणि [illegible] हाम॥ ४९॥ समानवंतानीनिनवा
[illegible] देवस्तु टपत्रपंक्तिभिः। विनानि [illegible] कोमल [illegible]
लविलोकनानि व॥ ५०॥ विनिर्गनीनापशि विदमत्र [illegible] नामक [illegible]नः॥ [illegible]
[illegible] पयनोनभ [illegible] वेपूनत्र वंमिवेहाणाटवः॥ ५१॥ [illegible] के॥ [illegible] नीनविघ्नु
नपंकजाविपकनीवमव लिनाभिमदृतिः। पयावणा [illegible] मनादिनी [illegible]
पूः [illegible]॥ ५२॥ [illegible] भवः [illegible] विनाविलाभिनीभवः पविन्द्र [illegible]जः॥ दवो
[illegible] वमिवा [illegible] पीवल्लह [illegible] मालां [illegible] विलः॥ ५३॥ [illegible] नाम. १८

कलत्रभार्यैः पुत्रिनि नितेविमिः ॥ नविस्मरोज्ञानिकटीर्षैलोवनेस्तुह्रियः साम्यगुणा
त्रिमाप्रिये ॥ ४४ ॥ विमित्रयर्थैतमाभीनापैत्नयःश्रोवमाछाः सावि भिमकैनतः ॥ कथंविहा
पस्कहकेटवीतनेमाभीतिभिन्नतन्त्र थमेप्रपेटिरे ॥ २५ ॥ विमाढमात्रेवमातीभिर्वेमस्मिप
यन्नमेवाह्नितपीभोरुभिः । विमिघमानाविममावमवमानटघ्नतीषधनंगामेहतिः ॥ २१
भिलाष्यैनेत्र कमटाम्नवस्थानैश्रृहत्रियपेशश्रवधूपयोयपरैः । तज्ञानेनीतेनविमिनवीवि
नानपेवमेत्तेकलुपन्मभमसा ॥ २७ ॥ विधूतकेपाःपरिलाडितस्य जस्म रांगमानाप्रविलु
मवेटनाः ॥ शनिश्रमेगाढिहितागमेषु पकेपमीश्रमभयाइवामेयः ॥ २८ ॥ विपत्त
विनोमेथनानानवित्रपामलिरोहितविश्रममाडनेनुय ॥ यतस्यपोछानिवकेकमस्यतावि
वास्तीयांटपुनस्यणापह्रियः ॥ २९ ॥ प्रयोगामेन हविपतनमत्रिपोत्रुपाहितावताम्रपीव
वलने ॥ तनंनकाविट्हितहाजनाविलांवसंतिहिप्रमिभिगुणानवलानि ॥ ३० ॥ सुनि
वहेनावनिनावनेमकाहनाःअलोभाटिवलामिभिजेने ॥ उपस्तुनमन्ततापणपावनी
यतावृतामिकामस्मविवाइवायश ॥ ३१ ॥ समयन्यम्लाह्वपाजरकनावटनिवइम
नीमिवेजनम ॥ हजोपितमिन्मालिलेनश्रुतमानिमासगगानयनेष्वनाश्रियम ॥ वैपत्र
नोबेपनिरसकुकामानिजनावीरापि विभ्रनीः श्रियम ॥ निरीक्षमाणाउपनम्रस

कि
रा.
४४

ऽरविन्देषु तेन तत्पुनस्तथैव संतुनम ॥ ४२ ॥ न यावदेतावुदकस्थलावटैः पियंवदाभागे ललितविलासिनी
जनैः यथायथं लोचनताम्रमुद्यता श्रियाहता हाहरी वधीः प्रतिपत्तये विनतम ॥ ४३ ॥ सुश्रवलनाङ्गः सा
कुचद्वयीभीरवा विलोलहारा स्थूलफेनपङ्क्ति ॥ निनाभनायासरसङ्गमे पयोनिधेर्नलिनि
वनाः पयोभामनुमिपु ॥ ४४ ॥ स्तनाभिपिकालबधूकसाहसैरवेक्षतं गन्धिनीपीनस्तनाभि । य
कुलने ललाननमससमाटधेमनोवमन्तनाभिवप्रवेपितनम ॥ ॥ श्रियामुदं मदिरः कमला
निसक्तिनैव लोकृतावुः प्रतिमसंगृहीतमालकेः ॥ सुनान्ते कान्तरस्थानस्याधिनाथूमास्तमा
फल्गुमवापनाकुदीं ॥ ४५ ॥ पारिप्लवः स्फुरदीनविलोचनाट्टितेनाम्बुवः मृणालनालावलिदुःसहाललह
यवः ॥ करौ धुनानः केचित् पाणिपल्लवाः ॥ स्वाधीजनस्यापि विलोलकलीपलाश ॥ ४६ ॥ मुखादि
वाक्षिप्य जपाटहैतेभ मि प्रियंकरा मोहयति स्म मानिनी ॥ अकृत्रिमप्रेमरसाहितैर्मनो
हरन्ति रामाः कृतकैरपीडितैः ॥ ४७ ॥ तिरोहितान्तानि नितान्तमाकुलैरपां विगाहादल
कैः प्रसारिभिः ॥ ययुर्वधूनां वदनानि तुल्यतां द्विरेफवृन्दान्तरितैः सरोरुहैः ॥ ४८ ॥
सरोजपत्रे परिलीनषट्पदे विशालदृष्टेः स्विदमू विलोचने ॥ शिरोरुहैः स्विन्नतपक्ष्म
सन्ततेर्द्विरेफवृन्दं नु निशब्दनिश्चलम् ॥ ४९ ॥ अगूढहासस्फुटदन्तकेसरं मुखं स्विदेतद्वि
कसन्नु पङ्कजम् ॥ इति प्रलीनां नलिनीवने सखीं विदाम्बभूवुः सुचिरेण योषितः

श्री
रामः
४४

३१॥ से। करोपुनानानवपल्लवाकृतीपयस्यमाये किसलानानसेभ्रमा॥ सवीपविनिर्वाजम
पोशुरु घिनेष्ठियं तासेझेपमवापमानिनी॥ ४८॥ प्रियेसनीनिकेरवाविकाविनःश्वेतक
निस्मसविकेपितननः। स विश्रमाधुनकाश्पल्लवायया येनमानापविलासिनीजनः॥
उरस्यथेपर धिनेनमाटवश्रमाविलायाः कवबाविवाविलम। सवेनिमीलत्रयनेननः वः
श्रियमपत्नीवरनाहिवाटयो॥ ४९॥ विहस्यपाणौविधृनेधृतंभसिप्रियेनवधामरुसेनादवे
नमः सलीलकोचीपयमाकनीकृतालभावनेनी शुयवेपमेस्तुकम॥ ५०॥ लिंजनेसाविवि-
लोकितनकृष्णाववाकवेपशुवोहपन्नेवेननभुवामुपतिलसविवृहबलिक्रियावामिल
केनटाम्यहम॥ ५१॥ प्रियेपासिक्रावरमविपहलनभुकापकाविनुलनाघसानने:। ननस्य
तृष्णप्रणयस्टेनसाक्रियमसघोन्ननेयैप्रेपायने॥ ५२॥ निमीलदाकेकबलोलवक्षप्रिया
पकेटक्रतमावेपथु:॥ निमज्जतीनोसमितोदनननः श्रमान्नतासामटनोपपपे॥ ५३॥
इयंविहस्यवनितामिरस्यमानेपीनत्कनोनन वनस्पालपालिनीविः॥ उदंजितेनामि
वयलेखितनीबलेलेमोत्सन्कन्तनमिववासिप्व: श्रुतन्त्यो॥ ५४॥ नीराननेप्रामिषुनालिवण्या
गनेसंक्रानीनाविलोलितसवेजवनश्रियस्तनाः॥ मरेजिरेस्वस्वविजलपोनदानाला-
विनानवलाङ्ववयामसकाः॥ ५५॥ सक्रान्तवटनस्माहिनवागिभटविठित्रपूघपामापित्र

कि. रा. नं. २.

वरो ऽथ विजय महाभिनाकवनिनाथविशदस्त्रको विधाय भासमाशिनेषयनीयसद्भयमा ।। ४०

इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये श्री ... वर्णनो नाम ... सर्गः ।। ६ ।। वीतसर्वं ...

नाथीनाक विजयविधानविभूतः ।। [illegible]

[illegible] ।। [illegible]

[illegible] ।। २ ।। [illegible]

[illegible] ।। ३ ।। [illegible]

[illegible] ।। ४ ।।

[illegible] ।। [illegible]

[illegible] ।। ५ ।। [illegible]

... विभासः ।। ६ ।। [illegible]

[illegible]

[illegible] ।। [illegible]

[illegible] ।। ७ ।। [illegible]

भावाः ।। [illegible] ।। ८ ।। [illegible]

वाम. २

नन्यूनापि प्रेमतन्त्रवलात्तद्वतेभी हि ना|| तेधयान्तु विटपे विहमंत्याचापलोनं स्वजनेनेवमे
त्री||९||ओघमानपभयादपलीनैकामवच्छविविमानपदीवः|| मत्रिपतानापननेकेभिविशिरा
टपकाम्यदवोघसमानि पकनानिमवनस्यविद्वेकः कस्यावित्रमदनाष्युपलाने आ
ह्लतानिटपिरेन्वनानामौन्नानीवपातितेनविशेषः||१०||श्वद्रूनां मदवधूभिरभूद्यः
किनीविदुहिनाविहगानाम||श्रायवैवसि ष्वनानि विधाने लेख्यानेन लिलमाधिव
चाजतिर्गानः||११||लावेयाविसलादि दुमभामासंनवेनिधीवमेद हटाये||देख्या
कनकमाणिपंर्यणामे डलंख्रव इवाधिवगाह||१२||दीपयत्र यवनभः किब णां वी कं
कुमाकणयेयाथवगौरः हेमकुंभ इव पूर्वपयोधेपन्ममज्जपानवेलदहिनांशुः||१३||उन्न
तेडमवविभित्र नभिन्नोपपरायविमानवनीमवेन्न नः| चे गुकमहुदमवीमतितिमिरश्रीरु
यानवधभूमिवलोकः||१४||नप्रसादरुचिनामविना घोन्नाद्वितेनविसिममाद्विकेवेभ्यः दि
ग्भुविश्रुनवधामविकीर्णाभूपिनाचरत्नीहिमभासा||१५||मानिनीजनविलोचनपा
तानूरस्वाद्यकलुषान्नुग्रहाना||संहरन्सहहरिः श्रयशेवविभीतभीतइवशीतम
यूखः||१६||श्लिष्यतः प्रियवधूरूपकंटनद्वकामनवरूस्याहिमांशुः||उन्नमत्रभिव
दवमसंनाटेनवागाइववलोहिनतागः||१७||श्रविनः शापापवेताकरौयेसंहितामुपण

कि॰ रा॰ ९ नाटनमंर्षिमे। तीरमिं पु हि वमेदरभिन्नः कान्तनाम्य विरले च्युतरु ति। २१॥ पार्वतेना शित
वापाकिपाटे ह्यायया विटपिनोप्रतिपेदे॥ न्यमल शु न्नां व लिवि च्रतनेला भिन्नत्यनालमोति
वेषममहीभिः॥ २२॥ प्रसपे पु ञ्जिमनामह वा धायामिनी विनिहिता विहनोन॥ सदि वे ल कि
रणाहिमवपोमन्भु चिनेमनामिमवसमहान॥ २३॥ ग्राइशा व पविलीनाविहंगायामिनीम
हटपांवनाजीः संविधानमभिषेकमदासमनम णाधलमटं शुजनैला ह्न॥ यामिनीत
यानतविहूसोमाप्रलोरजनकेभद्र वेर्द्धः॥ नेनमापिवेल्लन्नमनले सम्मह यरुमयाति
नयश्रीः॥ यश्छिथुः प्राधिमयुखमाखः मन्त्राटपेविनाथिव्राणमनेग॥ शिवधेना
द्विनपोभ्मामारूपिथकपोरपिहून्यम॥ मत्रिहूहवनिभिः सरटदैर्भु धिनेवधिनिशुमा
णमीषे। २४॥ नसत्तनोकरु किंवेरमणीभ्य ञ्चेटनानिविहिवह्नामहिताद्का॥ साधने पुद्दिवनेक
पधनेवमानो ``प्रियसमामाराप्तव॥ २५॥ प्रक्षिनानामिरधिनाप्यनिबाने पुंधितलशियमसी
वरूनाभिः॥ मानिनीमिरपहस्नितपैर्यैः साटव त्रापिमटेप्ल ललेळे॥ २६॥ कोतनवेपमन्व
डुमेटिपानीमिर्यातमेवरुतयेरमणीभिः॥ मन्मथेनपविलसमनीलांप्रायपाः स्वलन
मप्युपकारि॥ २७॥ ग्राशुकान्तमभिसारितवत्पा योपितः पुलककरुदकपोलाम। निर्वि
वायमकवेमिदमांकेडलिं डपत्रतिलकाकृतिकांत्याः॥ २८॥ उकान्तोमनवक्षोप्यमाला
राम॰ ३१

पोनेमरे पकपनाम विमाधी॥ प्रानयेनमननीयक पंवाविश्रियाशिनतपङ्खनेपः॥ २४॥
किमातेनलर्दिप नाम्पतेक्क्.अवियमभमामानिनिमानः॥ यामितामितिकृ थामममोतेःका
मिमिठेदूलमारानिकृट॥ २५॥ पुण लकृम॥ यामितःपुलकवाधिटधत्याबमेयातिनवमेगमः
तन्म॥ कातनवहमिवभूवभवेतीभूपिनेन्कलितमेउनतेव॥ २६॥ पीधुपानविपुवाकमिरमो
मानमापुपिषिलीकृतलराः॥ पवतानाम्रटपितेकमतेमेकामितीपुमटनोनमटान॥ २७॥
नामिवटमपिपापिकपोनानीम्वितलमिकृतःकललयेंमाः॥ कामनामिनिवबःपुनक
केप्रीनयेनवनवनामियाय॥ २८॥ माधिलोवनपुगेनमयतीकेपतीटपिजवहमिपानम
मभूवोनलनयानिममविभूवांमंमानावपवबावबनङा॥ २९॥ मकमीकमवधीमितविवन्नप्र
गिवनेमपरिकेरपपटेवयोमितामकहदिवमूमनणड्रिप्रापानाचमपिवाणनिपानः॥ ३०॥
पोमि.नमपकृनवाणनिपातामीधेपाविमखितोटपितायः॥ मानिनीममिकाविमि
नविनाशेमनिमवानयेमविभटः॥ ३१॥ लोनरहिवटनेरपितायाशुक्कातिप्रियजमेव
थमेन॥ श्रीरयामटनिनीविमितेवाटपुकेमिपिलनामकपपुटे॥ ३२॥ कीनयापमितिनी
विकमपचनरोयमवतेमिवकोवि मकन्नीकृजप्पुलनभारमहकेनटपितृयापटये
पाः॥ ३३॥ श्रारनामावपटेःपमिंमाःवुविनानिचेनटनिपानेः॥ गमकमायेगएमेश

कि.
८. २२

नर्कीलिबोमपवस्वबनेषुपिकामृगाणि पलवविपुन्ननमेनः॥ सीकुननानिनपनाथेनि
मेछायेषुछिनो रहृन्निग हृटबाचामहृनाकुपयपुमैटनस्य॥ २४॥ पान माहिनवनीत्यामिले
भलर्थयंत्य पुन्नकुमकवस्यानि॥ सस्मिनानिवटनानिवधूनो मोपलानिवम पूनिपुवानः॥
कुपाना शुभवनाननविनाः कोपितो श्ववरिवस्यनपूनः॥ इत्यनेकउपरे पानुबलस्य
पनेपुवनिमिमंभुवावः॥ २५॥ भनेहैमिः प्रणयस्मननटनोबाकपाणिनिलिवस्मोवनथिना॥ ही
विमाहृ विवहाउपलभेपाटवेबलरपेनुवधमिः॥ २६॥ स्वाटिनाः स्वपमणेपिनमानेलेवि
कःप्रियतमैः स्महपीनः॥ श्रामवः प्रतिपटप्रमदानोनेकहूपवसलामिवमेने॥ २७॥ ऊ विला
सत्कमगाननकलेविप्रमानिववधूनयुनानाम॥ बाकहेत्न इविलोलपनायोहनालेश्व
पकवीविषकेपः॥ २८॥ डाहपलवविटपाकवीनोग्य घलानपयवयाबकाणीनाम॥ फुल
लोचनविनीलमसोननेनौगाम्बुकमा श्रयवपीनविपीघः॥ ननस्याहिस्पिनाननटनेयान
पामधुरसानिधुयेन॥ २९॥ वीहपवनाचयकेस्वानिहि मोकोनटनपटमेडनलस्मीमन
निवेवडमैनाः प्रमुटोनालोहयानुकोटोमश्रेवाणोः॥ ३०॥ कोनमिगमपरागृहिनमलेना
बोहणी रमनपानविकाटे॥ लाविनीजनउपाहिनमेपोमटयेपनहिनेषुमनेनाः॥ ३१॥
सोवनाधवकुनायनमाणाकाछिननन विपापाछिनमेपा॥ बाहणीपवकुकानमगुणानामा

रम.
२२

बबकैभियुवार्ट ३। प्रापकैणवगवायिदणायोर्

त्पप विनिमयंन्नविनेने ॥ ४४ ॥ नन्पऽपमसिनोत्पलमहाः कर्णोनेनिकप्पकाविलिहेना । पो
पितःस्फुटहिंवप्रविमेनालेविनेटाणक विमेस्माणः ॥ ४५ ॥ हीणपावकल्पेमापानिपानेमांइट
नाषपलुवेलकोलिः ॥ श्रावणावनितनामिवव्धामाडेनामप्पपल्लवभ्रमाः ॥ ४६ ॥ एणकान
नपनेशुनितांतविद्रुमाफणाकपोलननलेषु ॥ सर्वगामपिट्टपोवाणिनालोटपोलोविवमावे
षमटश्रीः ॥ ४७ ॥ वडकोपविकृतीमपिामाश्राकनाभिमतनाकपानिने ॥ वचालामधमटे
टपितानामात्मयोहितमिहुतिमवेः ॥ ४८ ॥ वामसोमिाणिलनामुपनामिकाविनमम्प
टेकपितानि ॥ याछिनाविटपनीगुणापटेनिमिमाजेमरिणववलीपं ॥ ४९ ॥ भन्पेसुपमविन
नितिपनीनामन्मनःस्फुटमटो घमिनानाम् श्रीटपाविफलपावलितानांन सिनेनविन
नेसटवेम्पः कंपनीनपनवाछाविकासंमाहितामपकरणविंमे ॥ श्रीटिनप्पललिनेपुव
नीनोहीवनावडणुणेमवके ॥ ५० ॥ पाछिशुदनमानमवणामानवणपिपाटपिनां
कमम ॥ कारपत्पनिम्नणगुणटोपेवाफणविवलवहपाविमेटम ॥ ५१ ॥ श्राहितेनमपुनामपु
वेनवोछितमणामितेनविकमम ॥ श्रामौनवाडवाउतगाःकामिनीपविवतःकमे
पुः ॥ ५२ ॥ नागमन्मटविमु रुपिणानःप्राज्यपंवाणिनिणंकितनाप्याः ॥ पाछितानम
टोंभफपामीपुःश्रमणपुणतिमपान्पपटेपि ॥ ५३ ॥ विननिर्हतिविधापिविविकेमन्मणा

कि॰ मधुमदःपाणिमानाः ॥ नेनमम्रदयितैःस्मरयन्तिप्रेमकामपिभवंमहानो ॥ ७२ ॥ प्रहीले
रा॰ क्षितयपाविन्यमानिरेयक्लिलितानलकमनो ॥ मानिनीमतिविधोकसमेषु संवृतमन्तेश्व
म॰ विभ्रममाप ॥ ७३ ॥ पीयुपानविपुरेषु वपुर्नानितानाह्यमानेषुवपुछा ॥ रादिंतलनिस्मा
हितभावेवीनलडामपिकामिपुरंजे ॥ ७४ ॥ अन्यमन्यकमनमामाचिद्विशतीभिनोवेतामवं ॥
सूवसमावापवसोनिरेपाम ॥ वेवापिकधूनिविभविनयद्भिमाधामान्यनेवयविभूनिमि
यायमात्रिः ॥ ७५ ॥ निद्राविनोहितनितान्तमतिज्ञमामामायाभिमेमानिमारविबोधितानां
ममभाविविहाकुलितानांपुनोनतस्रवेतामिवसमाटधिदेवतानि ॥ ७६ ॥ कोनाभानेह्वन
विटनिमीलितानाहेमेवाहितेसम्पायानिवमेटमेटम ॥ हेमेंपुमात्यमनदिनायतिभोमागाथा
नाविश्वकाववजनीपरित्वनिवायुः ॥ ७७ ॥ श्यामेटवामिनवलापयपलवेपुनिहाकप्रापिन
विपाटललोवनेषु ॥ मात्सपद्मनिलवेपुविलापिनीनोपोभांवलेपवटनेपुमद्म
पुपछः ॥ ७८ ॥ मनविनिमवलेवालसूनामेमानामेममटहधितपीतानामेम्बविंवातमेछाः
विवहविपुरमिहामस्मावोवोगनायाहरयमवलनेवेनात्रिसंभोगानलक्ष्मीः ॥ ७९ ॥ इति कि
रातार्जुनीये महाकाव्ये वेश्याटयपानक्रीडासंभोगवर्णनो नाम नवमः सर्गः ॥ ९ ॥ अथ परि
परिमलजामवाप्य लक्ष्मीमवयवदीपितमंडनश्रियस्ताः ॥ वसतिमभिविहाय रम्यहावाः राम॰ १२

यास्यरपमिन्नु विलेभमलायज्ञम्नुः ॥ ३ ॥ दुनयदमममियावमिस्त्रुतीनेंमगनयविक्रमलाव
वेननासाम ॥ श्रवनिषुवर्णाः एषुलनीनामला चैनिनेमनयाविंनिषेटनिहिनमवमया
वकेवेभासेवगणनलेकूनपडतिवेभूनाम विरलमवननेवशुक्रुगापरेकणिननीलनूणोल
पाषणिनी ॥ ४ ॥ पनिवर्णावविरंषुनुपुरणाएंषुरपानागुणाषीनेनानूयानः ॥ प्रतिवर्षाविने
वनानिवेश्रेस्रावमसहन्नकहमसारमानि ॥ ५ ॥ श्रववयपमिगावानिहिवस्सादवविनान्सू
गानिकाननानि ॥ श्रमिदपूर्वमिनामनिवधूभमस्हदिनस्साधमविक्रेवंवचेन ॥ ६ ॥ नृपनि
मिपरिगृहेणसाश्मानमविदासवसोनहारनेनः ॥ ३ वहितयमरुश्रावधान्मालहिनथिनो
नपसाननेलगमालि ॥ ७ ॥ नवकिनमिवविस्मयाकुलाभिः श्रुचिभिकनास्वतिमनुगाणिना
मिः हितिषुरटरंपरिरपरानितिलोकपवितनेकनवर्णागलंलनानि ॥ ८ ॥ प्रतिपायितवनांनव
पुनीनांफलकमसाववयेपितविधानाम ॥ कूलविवनकवीकयामनुग्राफवानिनमेगुहे
कनिश्रभावः ॥ ९ ॥ सुदिनकिमनवः सुगांगनानांममलितवकलभावभृत्प्रभावः ॥ बड्सनि
नयिकांयथावयोकः पनितनलयिगुणायसकृणानाम ॥ १० ॥ यमनियमकृषीकृतयश्चितोभः
परिटहषोविध्यतायुधः ॥ सनाभिः श्रवमम यमटीश्तानागीयान्कुनपरयेकिवथवेणवेवेटः
इवसमितिपरेनपोधिनाश्च लिभूनपिपाशवायुहत्नाकलापः ॥ हविषिविविततः शिरवासम्
इ लसमिलषण्मुपववहिजानवेदाः ॥ ११ ॥ पाषापधरकलावनामिरामेगनविमाविभिरंषुमिः

श्री
रा.
५४

परीतः पापविवर्जितमेकमानन्दमयामकलमविद्यापरिकल्पदीपङ्करम् ॥ १३ ॥ महापापनाशनमाद
नः प्रपन्नं नरकगणाम्नायवैः क्रियामलेच्छाम ॥ दर्शनलक्षणः क्रियान्तरविजयवर्णीहतपाप
मोक्षहृदिस ॥ १४ ॥ चिरनिर्यमकृष्णाधिपालमाव धर्मनिरतो विद्यामहः प्रकृतना ॥ समाचिव
वनिर्जने पतिहृदे निर्वाणलम्फादिशिलोकमले ॥ १५ ॥ तन्मवजिनलाकेलरप्यान्दीत्रि ५५
यवनगञ्जितदोक्षिलोकयन्यः ॥ व्रवपकुश्मराशिधर्मायलेविज्ञप्रकः लेविफलेनपापिविको ॥
मविरत्नतन्यानिलाभमपत्रः पुनन्नबलान्यपतिवनमलपापि ॥ भलचुनिवद्वमनिव
नामस्वकुलिपाभलाविदितेपदेनिर्वाणम ॥ १६ ॥ श्रुत्यकृतनकविलाभलेविधिनसोद्गवनिजनेद
हितलरपेलेन ॥ समभामवनारविज्ञन्नमहवतिमनेनामधुबाहियावलश्री ॥ १७ ॥ सपदिद
हिमाविवंशनिदेशाम्ह निनमनोवमवलकीमृदंगः ॥ गुणापदन्तगणधमनिन्त्रिधानेविधानि
वनेवपदापयथावितेन ॥ १८ ॥ सजलनजलपरेनामाविजविद्यालिमियायकविलमिहृलनाना
नाम ॥ कावहितनमतिविग्रहदविनेजलगुकमिलनिनेहिनेनरेपा ॥ १९ ॥ पारिकरणतिलनथा
मामघसमपटधनमकलालिमालतीनाम ॥ किलमपनहारवडविहस्पनिमलनाम
वनेरवानिपानः ॥ २० ॥ प्रतिहिपामभिमाद्धुनाभिमहः कुम्भविकामकेपापिनाविलेन
नवड्ववविपपापपामविनजन्नाकृनपतिमाकलिनसुनीवलोकः ॥ २१ ॥ वाचिनमवि
मपामनोरहवेनीपविलाजेतुवमोपभोगयहा ॥ पदमनुवतिःखनविवकेनवनव रा.म.
५४

पेषिनकेटमामंथ ॥ ३ ॥ श्रमिभवतिमानःकटेवयायामटपुवेवषिताकेङ्गिमोनिनाटे । लिनडव
नथूने स्त्रवरलजिलनेहिमदतोभ्कवाःसमारिंमाः ॥ ४ ॥ पनाविमवलयावलिथेंदनीकन्ठ
टवनेकडगूलमालेबाणा ॥ पावटमलननेमोनपणो हूनमनथेनवपविनालले ॥ ४ ॥ मम
टषिनिविनतानिटूमनाटेः कुमदवनानिकटेवपुणहूड्या ॥ ष्विपमनिषापिंनीममेषन
मगुंणमदतोभदतेगुणायथामा ॥ ४ ॥ मवनमममपटायकीनकीलांप्रमवक्षपांतिकनी
पवेणकीतिं ॥ प्रिममपुवमनानिषटयहालीमालिनयनिममविनीलवंपनानि ॥ ४ ॥ मकलि
नमतिपाथ्यवेपुजीवेपनजनलविंटगुषाटलयालीप ॥ षवेवलवपुषःहोवेंटयोपविकन
पलापाचयाथ्रिपममीपुः ॥ ५ ॥ त्रुविलफलेनीवनप्रयनःकुलमिनकेंटमगांपिंपथा
टः गणामममथनेविहायलेवेविलटपारकाणमूपारकालः ॥ ५ ॥ निवपिनिलवली
लनाविकामेविटपनिमेष्ममभीरणावटपेम विकनिमपथयोमाडुमूल खुलनिनयान
जिमीपनोदिवनः ॥ ३ ॥ कानिपपमटकारगुणमयमलनुनहिनांल्पविनिटूमिंपवारः
कूमिहावेटिमामामोनपंमीममपययोगापिषाःममेकवपुः ॥ ३ ॥ कतमनगवना
मुपकवामाकेमलपिनीमवलेवाहनयहिन ॥ कामटलिकूलमूपुंविमामेनलि
नववेषुपटवमेनलहमीः ॥ ३ ॥ विकमिनकुवमापंवदमोनीकुवकरातिवपूविलेकं

51

कि. येनम॥ ८२ श्रुविवसृ गेगलानिधयोतमधावमनेतामधोकचलुवेषु॥ १२॥ अमनवलिनफल
ग. वाधवैशीनवनिदिलेर्भमिथावपूनयंती॥ मयुक्वमिलिवट्टवेनगुणोनवि ३ वमालेलना
२५ वभूः श्रुत्वेवे॥ १४॥ ह्रुद्रवत्तुयननाविधूयमानेविधूचितमंहृनिटेहिलालिलेन॥ प्रलिकुल
मलकाहृतिप्रवेहेनालिनमलोतविमधिवकजिल्याः॥ १५॥ प्रभवलिनतरागुरोविलेहे
भवतिज्ञिनैद्रियतनयतटान्तरसा॥ श्रवलिमश्ववनमलयाहिलेभेलिनेमवेविजरोनगुणाला
वः॥ १६॥ कथमिवनवसमानिभेविज्ञोममहृनमिमेनिनावधीरनम॥ दलिलिविलनमलि
कालिकामः समयलवृवसमपंनिरोधकालः॥ १७॥ बलवहपिकनेमिषेणाद्विलोपत्रभवलि
नेवविवत्तनिलयाव॥ धवनपविभवीलयतनटानेनिलम्भवलालःलालाहर बीतवकाव॥ १८॥
अतिलवेमपदीलितेमहृयेवविदलनलवनहाविता श्रुकालः॥ पुविविहिनदविस
नविक्रियालितिपावभूगुमनेमवेविनेनु॥ १९॥ नटलतिनिवधेनपालमलानेमो
वविधमशूटकेटपृथिकाम॥ श्रमिवतिमपलेमिरेयथामोहाविननयावधवेपुले
वनानि॥ ४॥ मविमेभिस्वलेनानिनीधवेयालिकमयणुःकमवीपलगुलेन॥ मद
मलुपटयेमपवलालोत्ववपितामाहितातिःप्रयेननलालाम॥ ५॥ श्रद्धनलभिमलाव
लाभिनयेप्रविकसदेगुलिपालिपलुवेवा॥ प्रयमववपाहिलेविसामिकरालिनलयेशल गग.
२५

वचालनलक्षीनाम॥ ५२॥ शुभिनथमनमः सर्वेषानायानिषितमलककवक्तामितानं
वरणमभिषणनघट्पराली शुलनयनोद्दिनपकत्तामि पाका॥ ५३॥ शविरलमनसीकुन
लकीनो कुतपरिषित्तमनक्षकुपरेषुसवपुषमिवविकसायम्हत्रमितषिवोनिक
टवकसगाति॥ ५४॥ नृपसवनमभितः समसषाधाः पविजनगात्रनिरोद्दिनाराघसेःस्क
टमभिलषितेवपुवव्धावटनिद्दिमेवृतिरेवकामितानि॥ ५५॥ शुभिमनिसहस्राशानेप
वम्पाचलमफनानवेनाभुकेकटपा॥ ट कितमवमनोनम त्रषाधाः प्रतिशुवनीवापिवि
सयेनिनाय॥ पुनठिमवसयेनिधायपानो कुलवसषिकु पितणं कुयोडलेवक्षा॥ नृपक
नमपवामायामितापाटमपुमटालमलोवनानिटणो॥ ५७॥ नाविरयितमिहानयेतिमा
मांप्रद्दिनवनीकुसमेशुनाभिपत्राशा ट यमयरयानानामपु केभवइपकेटस्वपामात
विसाट॥ ५८॥ विरमषिकलितान्यपारयंत्यापविवरितेपति शुछानामविन॥ शानेदु
णणमितानितसारवीनोनयतशुषैसमसमदेतोवतोसि॥ ५९॥ शुवकमतसपलवा
धवित्रीमद्रसवमिविरद्धाणुषा पाष्याम॥ अपशुमवनिमवाषानत्रवासाभवस
(वेषीनभूपेनमेकमिजा॥ ६०॥ तटनवनवदलसामकामाअजतिपुषादिनपरास
(वेलनाषानेकद्गपः॥ ६१॥ नद्दिद्दि
तोनटयो॥ शुनवपिठलभंतपाननराभीशुवविजनः

कि॰ कविनंतोप्रपठ्वावेनन्नककणान्तृ ह मानसंमनीनाम॥ उपनतनमवधीदयंगामवामन्न
मा॰ दिश्रणमेत्यकयाविंदेवन्नवे॥ ५२॥ कनवम॥ मनलिनवलिनविकामिनामाश्रिमलिजंमं
२६ यमनाकालेकपाणिः॥ कवणितन यपुवानिगंमनमिजजेल्लशावेविलोवनानन॥ ५३
मकुलमनवलेलञनमंत्रलन्नमिकुनयह्नलननानलागी॥ वटमिञ्लानन्नानाप
यहिविम्नतगणवमम्नेनामकाविन॥ ५४॥ ममममनलखानीलमन्नाविणालिननी
विविलोलमनवीयम॥ अमिपतिनमनीमममाभमवञुनवणनवलिमंदिनाबनकु॥ ५५
परिमनमिशामःकिमेगवापेशावविषयामनबवुहुमानवमिः॥ मवगदिशालिनान्याक
मिनीमणलवश्रदयेदृदयेपमावकापाम॥ ५६॥ इतिविधमिनवनुषामिपायम्नुवदपमी
ष्मनहयथाकपाविन॥ अगमिनगुहमानलनडयामनवपञवलि अवगोनपमनजन्नु
पुरा नमूल॥ मविनयमपतविंदू तमाविमिनहमगंवकनमनकपेलनलमी॥ गुवकाविव
मिनेननिरयोमकलमिवंभकनेननेलावेनन॥ ५८॥ कुकणमृतिदितेत्रणनिवकान
दमिमवंवविमनमनवुलामिः॥ मपुपितममिनावणामिमेनदियमियनीदवसान
नेमयपमि॥ ५९॥ यमकलनयनेहिमानिमडमान्तमलमंयविपाकुनाविवादः॥ इतिविवि
पमियायनाम[illegible]मवतिमडयिवेबव शागः॥ ६०॥ ग्रलमरंटपमनोरदमंप्रष्कनी
राम
२६

मितंकलदेहमवधूयानिषणानाम ॥ स्थितमुन्नतमूर्धनयपलातिभाराद्दिनपति श्रमसिमिनेद्धलो
वा ॥६२॥ फशावक्रमपावेषुपानमेमाहास्नवसिताघंपटाकलोमिलापः ॥ ब्रपिकविनललोकने
धनामधुगापडम्नमिनधुवीहितेवा ॥६२॥ ह विकवमापिनाघंवद्धनू वलिमिनममाप्ति श्लोक
पातनूजे ॥ त्वलयतिमद्दनमनोमामपैनहिमभनेवमवेहलोमिलापः ॥६३॥ वयमायाप
पातमवमविडनननपमापाः हिमालमपामभिलषतिलक्ष्मी ह विहनेमनोभिः साकोः प्रण
घविह्रतिधलकवयमसाधवोधमवि [illegible] पावनिनः लप्रतियच्छः ॥६४॥ इति किरातार्जुनीना
मद्वकाव्येष्टशमःसर्गः ॥१७॥ ॐ ततः ख्यामघोमिम्मोशुतिमें दियनथनेया ॥ शामगामप्राअमंनि
स्नाःप्रतीतःपाकपाममनः ॥१॥ मुनिरूपान्रूपेणामहूकनाटटफोधवः ॥ शद्धीयमावयानीतः
परिक्रान्तः किलाधना ॥२॥ जटानांकीर्णयाकोपोस्हेहूनयापविनःमितेः ॥ एकयेकके
ठरुः पहेतनवमेषया ॥३॥ विष्टरुयुगः सुब्रवलिनापोमलोवनः ॥ प्रालेयावनतिम्ला
नपलापगाःजडवक्रूरः ॥४॥ ग्रामकेभवनीकापोरेगः परिक्रुपोवपि ॥ श्रापूनः सहहि
णेवप्राषायशावलेबिनः ॥५॥ गृहापिवधुषावजेधाम्नालोकाभिभाविना ॥ ग्रेशुमानि
वनस्यप्रमेडलःछन्नमंडलः ॥६॥ जवनीमपिविश्रापणासजमप्राकृतिः ॥ वकमाक्रांतलक्ष्मी
कंसमाधसमिवाश्रमं ॥७॥ कलकम ॥ अभितस्तेप्रापस्तनेःस्नेहेनपरितस्तवे ॥ अविलानेपि

कम्बिनंनोऽग्रपञ्चवाकेनस्ककरणान्नृ इमाल्नं सेमन्नीनामम॥ उपनंनमवधीहयंपामथाम्न
लिश्रणामेनस्कयाविरेबमूवे॥ ५२॥ कुन्नवम॥ मनलिनवलिनक्रिकालिमम्मविमलिजयं
यमनाकोन्नेकृपापि:॥ कव्यभितनययुथानिनेमिनमिजजेजूशानंकिलोवन्लाननु॥ ५३
मकृलमममवलेच्छवृनमश्चलन्नसिमकुनरवगुल्लनाननलागो॥ ५४ रमिहकुमनुनाजाप
यहिविमृनगुणावसमत्रेनामकावित॥ ५५॥ ममामममवलच्छानीलमन्याविशालिनेनी
विविलोलमनवीयम॥ त्रमिपतिनमनामममाधमवक्षुनमपानवलिमहिनाकनको॥ ५६
यहिमनमिशाम:किमेगवापेषावविपयामलवयहुमानकृमि:॥ ५७ कटिपानिनायका
मिनीभ्यलवयहयेहहयेयाथवकापाम॥ ५८॥ कुमिविहमिलवहुपामिपायक्षुरयंगी
हमम्यपयाकपावित॥ आमिानगुमामाननलनयामव्यपहुरलि अवनायम लनजेहि
कृगानमृगा॥ मविनयमपनाविहुपमाहिमिननकमनेकललनकपानुनक्षी॥ कृकनाविय
मितेननेनिरंघामकलमिर्वामकलेननलावेनन॥ ५९॥ कृकणमृमिहिनेत्रवानिनलान
हमिमकेवविकमनमहुनाभि:॥ कृकुपितममिनावयामिगेनायपमियनीयथमान्न
नयगुमि॥ ६०॥ ग्रमकलनयनेहिमानिनहवागनमलमायमिपाकुनाविहाह:॥ हलिकिवि
धमिवायनामग्रहिंवाम्भवतिमिनुपिनेवरगुगा:॥ ६१॥ पकलमदेपमनोहरमंत्रकुनो

मितम्बकलदेसबभूवानिप्रयातम् ॥ स्थितमुन्नतजघनस्थलातिभिमानाद् इहिनपविश्रमविमिनेन्दतो
वा ॥ ३५ ॥ फपारुकुलम शोवे पुणानेमा हास्नवसिनार्थंपराजनेभिलापः ॥ अधिक विनललोवनेव
धनामगुणापइत्र मिनधु वीरिनेवा ॥ ३६ ॥ फविकवमपिनार्थवहभू वल्लिमिनसमापि श्रवेप
धानेन्द्रुजे ॥ त्विलसपतिमदनभ्रमनोमममवेनह्रिलभनेवमवेहलाभिलाषः ॥ ३७ ॥ वयवमायमपा
पानमवमधिडेनननपमापताः स्थिस्पालभणामभिलषतिलसीहरिसनेभनोभिः सावेभः प्रपा
पविहतिधलकवयसमापवोपमविमिपाविनिःस्पतिनियधुः ॥ ४० ॥ इति किरातार्जुनीना
महाकाव्ये सप्तमः सर्गः ॥ ७ ॥ ॐ अथस्वधामानिसमंतितेभियनर्थनेया ॥ श्रामनापमा अमंति
मोः प्रनीतः पाकपामनः ॥ १ ॥ स्वनिरूपोन्दहरपेणाकलनाटटपोशुवः ॥ स्वाडीयमावयानीतः
पविक्रान्तःकिलाधना ॥ २ ॥ नेटाभोकीर्णयाकोपास्तेहल्पापरिनःमिते ॥ हत्कयेरकवे
दकुः पहेननवमेधया ॥ ३ ॥ विपटश्रयुगाः खत्रवलिनापामलोवनः ॥ स्पालेयावनतिस्मा
नपलापाः जखवफूटः ॥ ४ ॥ ग्रामकेभवनीकापोरंगः परिक्रपोवपि ॥ श्राफुनःनहुहि
पेववसपावयत्पावलेविनः ॥ ५ ॥ गृहापिवधुषावजेपान्नालोकाभिभाविना ॥ श्रेगुमानि
वनन्थश्रमेडलःखनमेडलः ॥ ६ ॥ जवनीमपिविश्रापालन्अमप्राकृतिः ॥ ववमाक्रोनलस्मी
केनमापमसिवाश्रमं ॥ ७ ॥ कलकम ॥ अमितनलपपामलनः स्मेहेनपरितलवे ॥ श्रवित्तानेपि

कि
रा
५२

वेधा हि वलात्यक्ता टतेमनः ॥८॥ ज्ञाति श्रेयोभिः पक्षाभ्यकनादपविनिद्रुरिः ॥ विश्रमविद्वेनामक्वा
मद्रभेनिभावतीम ॥९॥ स्याममाधुनमात्रत्रनेवेवायसिपलपः ॥ क्रियते विग्रहः प्रायेणावधीभिनापि
माहपः ॥१०॥ श्रेयसीं नवेमप्रासात्रणामपदमाकृतिः ॥ स्वलभावमानालोकेड हेमंवणातेने ॥११॥
पभदेवकस्त्रायागनयीयोवनश्रियः ॥ ज्ञापानवमा विषयाः पर्थेनयविनापिन ॥१२॥ संनकाः
पर्थेवह्यानानन्निमनः सततापहाः ॥ इतिप्रान्तेभवेभ्रमोस्तुक्ताद्वेनिहनेननः ॥१३॥ किंवानमि
कस्यापीयन्नामातिकपश्चिना ॥ विकडः केवलेवेपाः सदेहयनिममनः ॥१४॥ पृथुस्तनेवकावचे
किमां[illegible]मिटेवणा ॥ नपश्चिनोहिवमनेकेवलेवल्कलाजिने ॥१५॥ प्रपिन्नोः किंवनेमकिं
निस्पृहस्यकलेवरे ॥ महेषुधिभ्यां मंभूतानामनभिद्रुहः ॥१६॥ भयंकरः प्राणभृतां मृत्योर्भुज इवा
पवः ॥ ग्रमिलवनपः स्पयनममर्थयनेपामम ॥१७॥ नयमत्रभवान्नूनमरातिप्रमिलापुकः ॥ क्रोध
लक्ष्म क्षमावंतः क्वायुधंक्व तपोधनाः ॥१८॥ यः करोति वधोदर्का निःश्रेयसकरीः क्रियाः ॥ ग्लानिदो
षः छिदः स्वच्छाः स मूढः पंकयत्यपः ॥ मूलं दोषस्य हिंसादेरर्थकामौ स्म मा पुषः ॥ तौ हि
तत्त्वावबोधस्य दुरुच्छेदावुपप्लवौ ॥१९॥ अभिद्रोहेण भूतानामर्जयन्गत्वरीः श्रियः ॥ उदन्वानिव सि
न्धूनामापदामेति पात्रताम् ॥२०॥ या गम्याः सत्सहायानां यासु खेदो भयं यतः ॥ तासां किं यन्न दुःख
राय विपदामिवसंपदाम ॥२१॥ दुरासदान्अरीनुग्रान्धृतेर्विश्वासजन्मनः ॥ भोगान्भोगानिवाहे

यान यास्याम्यत्र ईर्ष्यया ॥ ७२ ॥ मोत्सवताः श्रियो नानुप्रियेषामनुभूयते ॥ आलम्बनान्नास्मीक हावम
प्रीला हि तेन तव ॥ ७३ ॥ कोपवाहः सन्निपाटे यत्प्रीलेप वेवला ॥ साधुहूनानपि लज्जाविहिषं तव
संपदः ॥ ७४ ॥ कृत्वानान्यां ते हेषुक तीव विधुवेमन ॥ यद्यपि यैविवसे यथाविप्रयोगः प्रियस्य हि ॥ ७५ ॥
स्तन्यमा कीर्त्तिनामेति कल्पं ब्रम्म नस्यन्तस्व वः ॥ विप्रलंभो पिलाभ लभहि प्रियमममा भासे । ७६ ॥ न दा
स्यामि यथा मेमि प्रियाः पाल्यते दमव । नैका कीर्त्तिक वेषु स्त्रियो न रहिनोयत ॥ ७७ ॥ प्रज्ञः
प्रमापषयसिहितताटेनः पवितयमे ॥ यदि नेद्यानमनः पीडामासंविभवतानेने ॥ ७८ ॥ कुलकम ।
नन्म नेमास्यापिनिं विद्वांत ह्मीमि व बलाबलाम ॥ भवान्मास्सव धीर्मो य ड रामा यमा हि साथ
वः । ७९ ॥ विजद्दी हि वणोत्पादे मोत्तपः सापुनीनि शाः ॥ न छिटेजनमानःकालेमागि पोनतः तपोधनः ॥ ८
तीयें त इ तेयाटेह विपव स्थ लगाटयः ॥ सिवेवनेश्वेलाकोयं नबलन्धुन्यबलयाजिनः । ८१ ॥ पखा
न षंसेमि डानी वेहुनिरपत्रपः । अविधेयंहि यः पेमांगमरिवैनि विधयेलामः ॥ ८२ ॥ अन्नया
मावसे क्षितिः स्मवणीयापुनाक्रनी ॥ इतिस्वश्रेपमान्म वाकामान्मावाहलटेवानाम । ८३ ॥
स्पष्टे या विप्रलः पाकः प्रियाविप्रियकामिणः । स्व इत्पजाल्प जेनापिकामाः केशाहिपा
त्रवः ॥ ८४ ॥ विविक्तेस्मित्रे भूयः पाविते जकृकन्यया ॥ प्रत्यासीट तिम्नलिलापवामाभूः
कृटाग्रपः ॥ ८५ ॥ मायान्यमकमापत्याविवितेना वेकुपयिते । ववः अश्रिनंभीरमेयावावकपि

कि
रा·
५८

धनः ॥ ३८ ॥ प्रसारयन्मोनस्त्रिमाद्रीघोलाववान्नितम ॥ साकांतमन्वपल्लवांविसयमानितिनिरा-
कलमम ॥ ३९ ॥ न्यायनिगीतेनमावन्नान्निरवेतमिवाग्मे ॥ अप्रकांप्यनन्यानेछामास्लायवबेनो
पममम ॥ ४० ॥ अलेख्यमाडानेवस्मेः हामितोकल्वहृत्तितम ॥ डोटाघोदृष्यंमेपकेः पानेचितमृछे
विव ॥ ४१ ॥ इहमीहम्यात्तांटेपोलः धावमवमापनेकाकूधांकः प्रिंपवाकेयावनालीहृगा-
पायः ॥ ४२ ॥ वकालके ॥ नतानेतानयल्लमापोकांपथंमहृछामे ॥ पममितेयेलमाधर्ममनिसिल
ल्पभिस्तुसि ॥ ४३ ॥ प्रवितानप्रवेपस्पवचोवाचामपीप्रिठ ॥ वनन्यफललनामेवनयहृहटवे
ह्लितम ॥ ४४ ॥ श्रेयमोणस्पलेनतवचमानाम्भिभाजनं ॥ नमनःस्फुटताणपाञिरिव्रविपर्ययः । ५२
हत्रियलल्लनयःपांडोरहृपार्थोपनेत्तयः ॥ क्षितिःप्राप्यपटायाटैश्रीतजेनहस्पपामने ॥ ४५ ॥ वृ-
स्तैपायनाटेणाद्विभर्मिव्रतमीहपाम ॥ अकृपामायांपनेगतः स्वामाणस्पमकृतवन ॥ ४६ ॥ इत्वतो
टीव्यनाराताराज्यमात्मावयेवपृ ॥ नीतानिपणानाघृवंमीहपीभाविनकाना ॥ ४७ ॥ तेनानुजा-
महायेणाहूपयांवमयाविना ॥ अपयामायामियामाहयामिनीपहृनुप्याने ॥ ४८ ॥ स्पोनतीका
श्वसमेमभायामयानक्रियः ॥ ममः ठिटानोवच्चमानिरतलेनताययः ॥ ४९ ॥ उपायनमपल्लेषृहृ-
मायागुरुमन्त्रिपो ॥ भावमानपोमम्याःमांयकारमितानकः ॥ ५० ॥ नामेतेनहर्तोमस्याइब्राह्म
नपुरस्त्राम ॥ अभिसायार्कमाहृतोहयामिवमदानतोः ॥ ५१ ॥ अयपार्थक्रियाद्भेः पतिसिः किं राम·

५८

नेवहिनेः॥ अकथेनाभिभीवासानयनेवाक्षवाविणा॥ ५०॥ सोकवत्राटपामंस्यंभ्याथानेवं
गुणाप्रियःस्वल्भोहिद्विधंभ्योडेल्भासल्कवापपना॥ ५१॥ व्यियतिक्रोनिदीरुगीखल्ला
यकलिनान्यपि॥ नेघ्यानितायथाशूीनांमनेभ्यापिमनस्विनाम॥ ५२॥ धान्नवाहुस्मदृप्री
तिवेवमस्मान्लस्तूयन॥ श्रमन्मेत्रीहिटोधाथकूलःक्षायोनमेविना॥ ५३॥ श्रपकाहार्ह्मीन
ममममगुणाटाधयाः॥ प्रमहनेव्हेम्वलेडकिमाक्षविपोरिव॥ ५४॥ धर्मीनरूटयमघःप
विभूनमयमेपवैः॥ यथमकेःप्रनीकावभजालेकेनलेवयेन॥ श्रवभृधाविभिन्नीनाहविता
स्वल्पहृतिनाम॥ अन्योन्यस्यापिक्रीमःप्रलेवसहवास्विनाम॥ ५६॥ शाक्किवेकल्पन
मयनिसावनाल्हीयन॥ तभिनेनामातदीनमयनशस्यवममामातिः॥ ५७॥ मलेकथन
नहःदीस्ययटवा श्रेन्महृभृनः। प्रियनोज्यायक्षीमाभान्महृतोवेनलेगाता॥ ५८॥ नाव
टाश्रीयनेलस्यानानावटस्याद्विवेयपाः॥ पुरूथलावटेवंसोयाकेलानानाहृीयने ६ म॥
पुमानपेवजन्मायस्यनाभिषुवस्थिने॥ नानामंगुलिमंगतिसेश्यायाम्बयेनागुलिः॥ ५९॥
इयामस्त्वनज्यायावामवलंगापिभूवः॥ नत्रहानिमहेजमकेमानप्रापमलेच्छना॥ ५९॥
ककंवंतिनेवेयूपानन्वथांनेवेबंधना॥ नेबंधशोमिश्रक्रानिक्रीपयेतीडमेडलम॥ ५॥
उटाहवणमाधीक्षुप्रथमेनेभ्मनस्विनाम॥ श्रुफ्वाशानिमिवामवोर्धेवगानिभूपायने॥ ६०॥

कि. रा. ११

न सुखं प्रार्थये नार्थमुदन्वद्वीचिचञ्चलम्॥ नानित्यताशनेस्त्रस्यन्विविक्तं ब्रह्मणः पदम्॥ ६६॥ प्रमा
र्ष्टुमयशःपङ्कमिच्छेयं छद्मना कृतम्॥ वैधव्यतापितारातिवनितालोचनाम्बुभिः॥ ६७॥ अपहस्येऽथ
वा सद्भिः प्रमादो वास्तु मे धियः॥ अस्थानविहितायासः कामं जिह्रेतु वा भवान्॥ ६८॥ वंशल
क्ष्मीमनुद्धृत्य समुच्छेदेन विद्विषाम्॥ निर्वाणमपि मन्येऽहमन्तरायं जयश्रियः॥ ६९॥ अजन्मा
पुरुषस्तावद्गतासुस्तृणमेव वा॥ यावन्नेषुभिरादत्ते विलुप्तमरिभिर्यशः॥ ७०॥ अनिर्जयेन द्वि
षतां यस्यामर्षः प्रशाम्यति॥ पुरुषोक्तिः कथं तस्मिन्ब्रूहि त्वं हि तपोधन॥ ७१॥ कृतं पुरुषशब्दे
न जातिमात्रावलम्बिना॥ योऽङ्गीकृतगुणैः श्लाघ्यः सविस्मयमुदाहृतः॥ ७२॥ ग्रसमानमि
वौजांसि सदसा गौरवेरितम्॥ नाम यस्याभिनन्दन्ति द्विषोऽपि स पुमान्पुमान्॥ ७३॥ यथाप्रति
ज्ञं द्विषतां युधि प्रतिचिकीर्षया॥ ममैवाध्येति नृपतिस्तृष्यन्निव जलाञ्जलिम्॥ ७४॥ स वंशस्या
वदातस्य शशाङ्कस्येव लाञ्छनम्॥ कृच्छ्रेषु व्यर्थया यत्र भूयते भर्तुराज्ञया॥ ७५॥ कथमादी
यतामर्वाङ्मुनितां धर्मरोधिनी॥ आश्रमानुक्रमः पूर्वैः स्मर्यते न व्यतिक्रमः॥ ७६॥ आसक्ता
धूरियं रूढा जननी दूरगा च मे॥ तिरस्करोति स्वातन्त्र्यं ज्यायांश्चाचारवान्नृपः॥ ७७॥ स्वधर्म
मनुरुन्धन्ते नातिक्रममरातिभिः॥ पलायन्ते कृतध्वंसा नाहवान्मानशालिनः॥ ७८॥ विच्छि
न्नाभ्रविलायं वा विलीये नगमूर्धनि॥ आराध्य वा सहस्राक्षमयशःशल्यमुद्धरे॥ ७९॥

राम. २९

इत्कुवेनेपमिम्पटेमेपोनन्नुन्माविष्णुतदिमम्नृतिः ॥ एवोपद्यानेमववाविशुत्वेनसेमवाग
पनमाटिटेषा ॥ ॥ प्रीतेपिनाकिनिमयमहल्लोकपालेत्रोकत्रेयेपिषिद्दिनाप्रतिकाटवीर्यः
लक्ष्मीमवनमकयनेमिपपोपवेषाम्ब स्वार्थेवावमितिनेनतिमेवम्पवे ॥ ॥ इति किरातार्जुनी
नामहाकाव्ये नकारपुरामर्गः ॥ ॥ ओम्प्रयवामवमवनेनहाचिवनेनमिलेसावनम ॥ मांगतिषि
नमसिनापयिलेविपिवनेपामिविटपेपनेजय ॥ ॥ सर्भिवमिमालिविमलश्रपनजयधनेवनात्र
मः ॥ नमपमविवदृतिषाम्लियपः प्रतिज्ञामवेकववांनिषीटनः ॥ ॥ वपुसिद्दिपापनपनेप
पतिनमपविषुपोडवम ॥ आपन्नापनिमिवयिवनामहतोद्दिपेयमविचिन्त्यवेभवम ॥ ॥ नपया
ननत्रिद्दिनपकिमवमिषुफलेषुमानमम ॥ नमगुचिनिषिधिवेवमयमप्युनायनेद्दिमतपः
मकमेणाम ॥ ॥ नविकिसमयेनविषमास्मदवलमनोनमटपे ॥ मनमपकषतिसनलमवेल
हनःस्मनमहनषाग्निपलवे ॥ ॥ नपमाभ्रूपावगुववामश्रितिनमात्रुयाटयम ॥ आमजननम
पिननषिटपननटलियपमकवेमनलिमिः ॥ ॥ ललनेननलाटमनिषीपमपिकमविमम
मंनिपः ॥ पेर्येणपमवजयल्लिजयीटटषेमकव्रेउनवःमषालनः ॥ ॥ नपनःमटषजपमपाशु
वदननमसिनेविसाविभिः ॥ नयकिरणलिकवैःगुगुमेपमिवेषुभीषामिवार्कमंडलम ॥ ॥
कववेमश्रिउडपवीनपटनिदिवमजपकांमेकःपेलपतिविकमहेंदपनःपमिवीनभीमग

कि॰ ह्नोविदितुपुते॥ ॥प्रविवेषभामभिवकुपास्यनिपतमवनाधनाठुनः॥नष्पटविनमिनोविन्नवान्
रा॰ गृह्लतोन्येतिह्निग्णानमेह्लतिः॥ ॥पविकीर्णस्यतभ्नत्पश्वनक्षिवेडवासटम॥त्यानिकप
३. विपािवसोवितनेनगृहेनिनोडनिर्हिवोकमापघः॥ ॥रजनीपुराजनलेनथम्यनहृलममकेविः
धामभिः॥मित्रनिमिरानिकवेनतहेपापिवपिमिसवमयुजानभः श्रियः॥मेहृनामधुविनिवेष
नपामिनह्नविजिस्तुतन्मना॥फ्रीनमवनभामिवीनमलेनविमातेनेमनवष्ठंगुमालिनः इमन
दिनललाटहृषोंटहृश्रमिमक्षिपुमिवास्तवीःपुरीः॥ ॥मह्लतांपतिःविदहिमांशुवपारष्ठ
पिावेःपिाक्षीनपः॥नेमन्यकवपपक्रमेतेनजनेनाषमित्यवयघेमलापमेः॥ ॥नटटोह्ने
ह्नह्नवनानिविनिनथपामहृवगम॥नस्मनपतिपरिपोघमपःहृमटेवधृवननवसिडनापसेः ५५
विनयंगणाःडवविवेकमपनयमिटेनयाडवन्यायमनवधयडवापारणाः पारणेवषुपिाव
मवषामहृषेयः॥ ॥पविवीनमेशुमिहृटलहिनकवमयघ्नवंमंडले॥ पांमन्यपहृनटफाम
हृसानवनेनिवापितममिप्रमेहिवे॥ ॥प्रष्पधनमवधमनवटीपाममनिन्वविपितेकुनमल्पवाः
नेत्रमहृमिरटश्रवपुकहेकामनीयविग्रहृमयुगमलोचनम॥ ॥कैकुटेवधमयकुमलवाड
मकूपापरिगाहृणालिनिसर्पोमविमनभावेनमवमाकुवशमममंडलावाहृवटने॥ ॥ रा॰
क्षिानमत्रनेनहृिनपोलपिारमिवनानिवनिना॥मािहृिजलपिंजलवाहृपघ्रमदिवाणु ३.

वानमिवविशुभोनतमा॥२०॥प्रवजातमपणमवसति विननवपुणमहृभहिना॥वोकमविन
मिवधृमिमतावविनेजमामवपिवामिवेहितम॥२१॥पविताहिनालहिनात्पिविघटकुष
वीनवउनाम॥नीतिक्षमामभ्रंतेनयनापितिनमालेनविनसनमीविना॥२२॥सुनमसतीमि
तकमानकुलवदमपफडमधेनम।शेठमिवरुवमविनयममःपिवृनावकामिपाणिपाम
विप्रनम॥२३॥कु.रु.के.॥मनपल्वेतामिमविमयनयनविनिमठवाहिता॥पांडुवनयन
पमाजनिनेजनालाममपामेमाशुभमावचाहितेव॥२४॥नमसेककोपिभवनेकपुनमलपमाति।जेया
निवमनवपुणापिमवेवभिघयगुउेकभीमविग्रहः॥२५॥मपनमेदृवधिमिभतिकववमः
मिनजमंतटाः॥वल्कमसिनमतिविडमिरेमुनिनाविरापिनविनायमाजते॥२६॥वेनने
वनिशुलनिनमकवणनिवमेमरिष्युकिम॥सेभमनुभवगिपांतममकशुहनावकामा
णपुतनभमलम।मनेटाजमाविजिनमावममवरितिताप्मेहितम॥विशुमिटमपिट
पातिपुत्राकिमिवात्तियत्रवमनेनडवनम॥२७॥विमिनीठतेयरिजानिपुनापटश्चमं
त्तिकीठति॥प्रामममवमभिवोकतिवावयममनोविधर्हितेहमानवः॥२८॥विमपेन
मेकणधनामनवनविशिनेनकिवन॥याक्रमनमायटाहेमिनमयिमामपामवि
भवनमाभवः॥२९॥किंनाविधायविरेनधुकमिभुववनेममाटपे॥मिवजलपिजनम

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

विग्रहेः ॥ स्थूलपत्रः पत्रवाग्भक्ष्या नामनाम्नी वनेचरा बहुविनिर्मिते ॥ ४४ ॥ विरजपाक्रान्तानवविभा
गमत्ते विश्वमथ्यं अन्यथा ॥ भीमनिर्दहितिष्टि तानभ्वः पविनापटिप ॥ मन्यमप्रकाशिरे ॥ ४५ ॥ ल
भिन्नाभिन्निन्मृतविमित्रपाककनिम्नायुपानिस्तनैः ॥ प्रांशुपत्रवनगुहाविवरस्थादसाभया
रिवराज्मभूपवः ॥ ४६ ॥ नविरोधिनी हृदमियायपश्चिमगाविदंगसंदतिः ॥ क्रूतिमहत्तकाविधु
विभियसममभानाम्नपरिवेदमापरः ॥ ४७ ॥ कामबीरामोमोणाबलबन्धनिभयपुपाश्रि
ते ॥ वेपाविनातेपुविधनभ्भपापिप्रयवालवालपिभिवादपेपृति ॥ ४८ ॥ हुवसेनिकाः प्रतिमये
पिताक्रमटस्यांपिकेसवेः ॥ स्वस्थमभिटरपिवेमहसाप्रतिधापज्ञेमिनमहविमृगाधिपे ॥ ६२
भिरोभयुक्तपत्रतनवरपापफरीकुलाकुलाः ॥ पंकविषमितनटाः मविनः कविटर्यां
वेरनवमफणापयः ॥ ४९ ॥ महिषहृतनाकृतमालनलटस्तवमिः सटावतिः ॥ बलस्तुको
निभाशिलाकुलमः प्रणटत्ववावनमहोपरि श्रमम ॥ ५० ॥ मस्थितंभसोवयविकोणोम्न
तबटलीगवेधकाः ॥ क्रांतजलमहलनामवसीचिटपनिदाव उवमतमेमुखबः ॥ ५१ ॥ इति
बालपत्रचलमानबनमाहनजाम्भमापतिः ॥ प्रापमहरितदरिणीटपानहातवीक्षपक्षमनिभे
दरस्त्वनवीम ॥ ५२ ॥ ममभासमानटूयेतनीलमभिमलमवधियितेमनेः ॥ पत्रनिवमुखाविमित्र
धवरितिजेटपानममनिष्कोकववपुः ॥ ५३ ॥ कक्षुतेसमभविनामनिधायमेनामन्लीनः ॥ मकान्ति
पयेः किरातवर्यैः ॥ प्रशुत्रसमहगाहनैः सप्तलमजालेलहसीबानन्नपरममसंतनौ ॥ ५४

कि. इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये द्वादशः सर्गः ॥ १२ ॥ वपुषां परमेण भूधराणामथ सम्भाव्यपराक्रमं
ग. विभेदे। मृगमाशु विलोकयांचकार स्थिरदंष्ट्रोग्रमुखं महेन्द्रसूनुः ॥ १ ॥ स्फुटबद्धसटोन्नतिः स दूरादभिधाव
३२. न्नवधीरितान्यकृत्यः ॥ जयमिच्छति तस्य जातशङ्के मनसीमं मुहुराद
दे वितर्कम् ॥ २ ॥ घनपोत्रविदीर्णसालमूलो निबिडस्कन्धनिकाषरुग्णवप्रः ॥ अय
मेकचरोऽभिवर्तते मां समरायेव समाजुहूषमाणः ॥ ३ ॥ इह वीतभयास्तपोऽनुभावाज्ज
हति व्यालमृगाः परेषु वृत्तिम् ॥ मयि तां सुतरामयं विधत्ते विकृतिः किं नु भवेदियं नु मा
या ॥ अथवैष कृतज्ञयेव पूर्वं भृशमस्मि(?) मामविनयाकम्पानेककः ॥ श्रवणपूर्यविधिर्यदीनः किम
नकृताजातिरभियाति मां जवेन ॥ ५ ॥ न मृगः खलु कोऽप्ययं जिघांसुः स्खलति ह्यत्र
तथा भृशं मनो मे ॥ विमलं कलुषीभवच्च चेतः कथयत्येव हितैषिणं रिपुं वा ॥ ६ ॥
मुनिरस्मि निरागसः कुतो मे भयमित्येव न भूतयेऽभिमानः ॥ परवृद्धिषु बद्धमत्सराणां किमि
व ह्यस्ति दुरात्मनामलंघ्यम् ॥ ७ ॥ इति तेन विचिन्त्य चापनाम ... तो वाकुलनेति बलं बला
ल्लिमने ॥ अभिभूय न ... हिमे चोतीलसमकलं कमपतीनमुपाकलाञ्जः ॥ ८ ॥ ध्रुवमेव ...
मञ्चकामः प्रहरिष्यन्नविमाययापमदः ॥ ... मिलितानीरवकलकान्ती ... नाक्रो
नम्नगानिकाननानि ॥ ९ ॥ बहुपाः कृतनमललेनविपलं ... क्रियमिद्धु ... वालललयापन
स ॥ तमभिमवननावरामियामाद्गमसाक्षि ... कलेनिव श्राम ॥ १० ॥ अवलोकम ... राम. ३२

नाभिहृदयेन प्रथमं खोडवनानवे स्यावा॥ प्रतिकलेम पाताः समन्तुः श्रान वेदयाहि
वाश्चकारदेवा॥ ॥ वलपालिनयाय यानप्यावाधिपस्य हेट प्राभयटपानः स्थियेन
मयानि वेदाणीयः पश्चमेलाभमलानिमिराभाकुः॥ ५॥ कृतानान्तपोधमार्गेदायीविजया
येत्यसमान्विपूर्णादनिमीनम्॥ वलिनस्ववेपाटेतस्य पाङ्क्षे वतनेभ लाभमन्यथानकलेम॥ ध.
प्रतिनेनविचित्यवापनाम प्रथमपोकप विद्गमासलेभ॥ उपलब्ध गुणाः पश्च लभेहेमवि
वः श्रुउद्वाटपेवक्षाणः॥ ६॥ श्रुत्वा भाववनाशुक्रोच्छिरनारदविसेवादिधन्यंनेन्वेयन
स्ववलवासेनतिपीडामनेगुणावभिक्षमिवानतिप्रपेदे॥ ७॥ सविकपेलिनाटभिन
देशः पटविष्टभनिपीडितमल्लदानी॥ अपितोद्गतिगाडिवमदेघासलकलेः स प्रायमा
तोहप्राल॥ ८॥ टहुपावमविलायशुावेनच्छिरप्रणायनमापमेडलुप्यः॥ वविमालि
मृणांशुभोविधानेधवमानेवमयानवः पदेपाम॥ ९॥ विवकपवलाहितेषुहतेत्र स्व
गुणांकटनमामिताचलेंद्राः॥ पन्नमानभोमावाम्हकिदृवटनप्राग्न्यावियतकवद्धि
पोभुः॥ १०॥ सभवस्यभवहयोकहेतोमिनमतेस्त्रविधायसेतोस्नद्दाधम॥ दिभुता
परभावयमधाप्रकृतिप्रसयथयोरिवाम्बेप॥ ११॥ अथदीपितवाद्विवादवन्मावदि
ऋमिनवारणादवाधः॥ निपपातजवादिवः पिनाकाभमहेतोप्राटिक्स्मयानिः कृ

67

कि॰ पान्थः ॥ २१ ॥ कृतनोभाग्य दृश्यते अनन्यमाकृतानतान्तो पविपातनवेगपोंक्तः ॥ प्रतिनादसमहाक्र
रा॰ द्दैवगणाया पृष्ठत्व श्रोत्र भिङन्तपानन्नादः ॥ २२ ॥ नयनादिह कृतिनः प्रश्नैसे नान्यमाक
२२ नवेपनः पिपृणाः ॥ विस्थविवशनडिहतनाः शिवणोत्मामलिमानेतानुमानाः ॥ २३ ॥ प्र
पवेयनछः पिष्वांनिविकृमविवेसद्विवभिक्ष्मयाति दानः ॥ गुणाय मह पोविपान्नवादैन
इयोर्डत्सुनमा श्वेः हठकः ॥ नानामनानि भविपानयातो वनीहा इवाकिदकृथो
नः ॥ भाष्यविसृम्नमीतिलोवनश्रृंतगनीग्राहृइवपयोजमाढे ॥ २४ ॥ सपरिप्रियङ्गपप
वेलेवः पिनलोह्राप्रनवेःलेमानलार ॥ कृपितोनमृनमेनोप्तिष्मोकोपथक्र
तप्कनःकृपिपजेषु ॥ २५ ॥ पदमालपरिप्रहाकतेनः सुरइत्याकृतिविचिविपत्र
नेषु मजनेनपतपेवः प्रातानापनतो भानइवावेविनिनेत ॥ २६ ॥ प्रविभाविनिनिष्ठ
मप्रयानः पाभिनायामडवानिरहर्लभ ॥ सहप्रवेतवेनविलक्त्व भिपानितानक
कारलहसेटम ॥ २७ ॥ स्वधजसायकावधिश्चेजयरेतोः प्रतिकायमीपणी
यम ॥ सङ्गमापयिनपादःप्रसङ्गविपिलेवार्थहयलोभाविवासंश्रितादराम
विजिगीषुभिवानयप्रमादावक्रसाटक्षिपिवोविनिम्नकलम ॥ २८ ॥ अप्रष्टीवेन
मेनमः प्रवेग्मनमस्माहममा यः सनमेपतनिपतनमिमामरषिमकोवलयी रा॰
२२

भूतनन्दपरोवेसेने ॥ ४४ ॥ सवतः शितिष्ठस्मपोषितानाईद्ववदे छ्वाग्रनिश्वानदातिनापश्च भ
क्षमिः तत्सामीहितिनेद्र स्नविहितामघानद्रधरिविश्रिवासे ॥ ४५ ॥ स्कृट पोकवमापमानपा
णे स्त्रमण्यप्रास्यपाव: पावेन्तिषु त्वः लण्याकृत्वेरितोकविश्यान्श्रियनाथेतिथ्या
कृताववारः ॥ ४६ ॥ उपकाभडवासनिप्रपुस्त्रि शितिमप्राण्यन्तृवेगानः प्रमापाम ॥ कृनपा
किरवोम्रत्वोपृकनासनिनक्षीउडवान्सपोस्कृतपण ॥ ४७ ॥ ससम्बेउवमाशिविश्वनेनस्कवि
वोतिमिवोन्नसारधानः ॥ अन्नपुत्नउवस्रवावन्रगुः पश्चिमेन्नुग्रपाविश्रिसावनाध्याम ॥ ४८
९ ॥ ५ ॥ नश्चकोउवक भूलेमसहान्धन्नपश्यविस्मसद्रसावेनववन् सत्रिकापूपिश्वमगु
नः श्यिनेपाभनेकृक्ष्मकेलविष्ठितः ॥ ५० ॥ स्यपुप्यननप्रेमदीपनेमान्मनातिमह
श्रीकिनाभनिम ॥ सानप्रकेमसिनीनद्रेनवेवकमिद्रगुपवस्मेवक ॥ ५१ ॥ पुणनना
विनयपासिमानसंपूरिधामविमलेमधः श्रुतस्म ॥ माहनेक्षमहपीशिवाकमामन
वोयमवदानभाकृलिः ॥ ५२ ॥ दीपिनेत्समनेभावंसपदासोवेवेनलक्षपन्मद्दीमि नः ग
नसेसनिरपीहक्तावपत्रापिपन्यमिवप्रान्मनपवे ॥ ५३ ॥ लापमोशिविश्रुतामछपेपिव
नाभहरंनसशिसंवेसंपटाम ॥ हपपनेहिमवेनाविनाजनाहस्विनस्पसकिवेविवपुतिः ५२
विसमपः कडवतातयाश्रिवानेवमृतिवपिनेहवीयमीनोश्रिनस्पनभवेहपाश्रयः क

कि.
रा.
५

यमिति निजजनमेघातः ॥ ४७ ॥ द्रोणपयश्रहिमतेजसंनिषानतानियवपपत्रपोहयः
द्वजमद्देभिवनाद्दभेटिवेनसममहपिष्यसापके ॥ ४४ ॥ सायंमेनस्मृश्रुःतोमवानजं
न्यायमाधवतानतेनमृपिः ॥ भुमनस्यदिमवाहशुन्नतः क्रःप्रयानवृदतेनवनाता
ग्रकुमानस्त्रपदेहुमिते हुवुमाञ्चि हुतिमपुयान्नद्वापटः ॥ यानपानिजिनननमृन्य
वः । पौलयेतियनयः स्तृपौलनाम ॥ तिह्नानपमिश्रुणमामजन्ते पटोनृग्रुतायनक
दैवपिताम ॥ यानिनापविलामाविवनपवेतनालविनयः सनोपिग्रुः ॥ ४५ ॥ नल
नवभवनःपापाक्तनिसवैयायमनयानिमृषवृः ॥ मोयमिनन्तुपपन्नसंपाययश्काभि
नलनमपटोपटयवा ॥ ४६ ॥ वोनिमानिहसिनेधिनानियंश्रोद्रुयमिवविमानिमानि
नाम श्रनाहाषामिवमनवंगुणंवाप्नुयेनयामहृहनानतु ॥ ३ष्मानेसवलसकायेव
मेघाधिविवमित्रनुपमेनमाधितामृ देवेवनटषमानभून्नगनव्यामापदकी
ष्मारानमा ॥ नेनमानवादिवाहिनीपतिः प्रयपनमानपुत्रेनमाछिमाता ॥ ५० ॥ केनकि
मेहविनमामायुधमोपमीटपनमेमासेहतिम ॥ वनानेन्नमृतेजसभ,नोदवमसंहतिपावे
णांदेघिनाम ॥ ५१ ॥ मिश्रुमिहस्यकाविसंपाप्रामेदिनीपतिनिंपनवावने ॥ नेविश्रिपाम
वनानितानिमामनेतेवेवेसतिःकृननुना ॥ ५२ ॥ नृपामनकसुकुनेनवंहमावाहेनाव
° X श्रन्यदीयविष्पिवेनकेवनंनिसहस्रभविनवामाद्वनेनिद्धनःपरनिवहितेमृगंश्रीदितवामविनेमवेनमः । ५ । मेननंनिषामयंनेनता का
येःप्रयांनिष्ठवमस्मद्भयः ॥ १०

रामः
७४

मह्नरस्यभूतयः। संनमेन खिरसाकिरीक्रमोमिङ्कलाभमनलाभमेघरः॥५५॥ सेवसेवस्तु
निलोवमनुनामेरिलीभयरं स्याल्यः॥ भूयरविय स्कुधेयमयानेमाक्वसंमलसुद्गटमही
पतिम॥५६॥ सेकमेक्ष्मवनानपूर्णते नासुधानिदयनेमुमुल्वः॥ श्राद्धनेवसवलनवम् भ
नः॥ ममनेनवरमस्फलेनयां शानिभूमिविभसान्तकाननेमनिवन्नलिवयाखुभूवयः
कोवनेनकिमिवमध्यपाडिगां केवसनमदनेविलेखनम॥५८॥ साबेमुपञ्चपलिपि
नेपदेस्मुपोनिविकुलिरजस्याप्ति॥ श्रथिनलनमहानसमीदनेलीविनेकिसुपनेधना
यिवम॥५९॥ उमदीयविषिबोलिमलेनादलवेगुरुयरस्तुपाथामम॥ यास्तवसव
गरान्तयोरिवप्रमगुरुमिनरेनयशुधम॥६०॥ नानयाक्रमनून्नमिध्यमेनत्तलपालि
विपिविधिवारतः॥ सेनिभूभूनिपावारिनःपरेयेयशक्रमवसूनिवस्तिताः॥६१॥ मा
मेनेरव्यनवप्रयोजनेयाचमेकिद्युपतिनेभूभनः॥ नालिवेदहसदमेनमामाथिनार्के
नयः क्षलिविजिनमेरिलीम॥६२॥ नेनलूविकपकारिनाधनः कोंनेमिस्तुनिनयाविने
वृथा॥ सीरनामनभवत्रिमाथिनोवेदसत्यतायमेगावेदनाम॥६३॥ पाकिवृथोपनिषु
लवेऽत्रहेप्रमकारयानिवानिरत्नयंकारनामपमिटेनिरस्यनः प्राथमापिकवनेवि
पलनाः॥६४॥ श्रन्तवेपमध्यिनामनननः कमवेहवजवीर्यपुतालिमः॥ जामटश्रमपहा

कि॰ यशोधनेनायमेष वरिनायमस्तु धाम ॥ ६४ ॥ सूत्रवत्तानिन्त्रनिजायमानमयायेकृपाः शिनिप
रा॰ तेः परिग्रहः ॥ अत्रामिष्टत्रदटयप्रमायतेःसितूताति क्लिष्टरोधमन्तमा ॥ ६५ ॥ मानमवेपातय
४५ मानिवितायनीमाकृष्याः पुनवस्तुमपक्रियाम ॥ आपरिमत्तभयलोकहृद्यपातिवर्तमाण
मपरेद्धिहरंमेदम ॥ यहमिष्ठमिमित्रत्रमहत्तनोत्समविद्यविद्भहि बाकसः ॥ तानमव
परवीममिहमः किंमृगेणविपाविन्यवीविपाः ॥ ६६ ॥ सज्जनोमिविजहीहिवापलंम
वेदाकवयः सहिछते ॥ वाविधीनिवद्गुणानवयवः ॥ लोभयत्नमिवमलातृत्मनपि ॥ ६७ ॥
श्रमवटविदयमहीपतिः पार्थवीयद्गुतिमाश्रजामाणः ॥ मापितिश्चभूमि बामस्तनमाणपे
न्वाममनुनीयतेविनः ॥ ६८ ॥ नमितिमिहितमिरेमयामहनेरित्पवाकाल्यकस्त्रमूपतिः
वाणमत्रभवतेनिजेहितत्राममहितमपिसवेसपदः ॥ ६९ ॥ आत्मनीनमुपतिष्ठतेगु
णाःस्तनवेतपवमतिवापरः ॥ इत्यनेकफलभाजिमास्मसहत्स्थितानाकपतिवायमं
नमो ॥ ७० ॥ हपपतामग्रमनोकनानवेतिमहृतिसानमाभिवल्गितः ॥ माहितीविक्रिव
विपुतहेनामनृपतिःसमयमवककवितः ॥ ७१ ॥ कस्यचनवेहतियोहिपतिलक्ष्मीप्रसाया
मेयदहितरगामकेऽकलत्मीम ॥ यस्माकुलयमतिमतिमात्रनेनमाव्यासादेममपी
यामपिकाछितानि ॥ ७२ ॥ इति किराताजुनीये महाकाव्ये त्रयोदशः सर्गः ॥ १३ ॥ ॐ नमः राम॰ ४५

कितामयवंको भिकग्रकैः पताद मः पोलस्काताोवोठमिः मैह्रान्पैयेकाधितोवियंाठवःह्व
श्यैदोनःकमाना हि सायव॥ ॥मलेपसुलोधित गाउवेभिनः कृनोभितोविन्नवनलके
ग्रवे॥ ३ दप्रमापोकृनेकाल्मेनाधनः ग्रयानमेसंभिवाद पेवव॥ ४॥ विविनवातोभ
तामुवेश्रुनिः प्रसादकोदद्यान्यापि विधाम॥ प्रवनेननाकृनतुणकंमेताप्रमत्रंगं
भीदपरामसस्नी॥ ५॥ भवेनिनेसभ्यनमाविपासिन्नेमनेभानवाविनिवपायेनिच॥ नेच
तिनेसधुपपत्रनेगुणाम्भीवमच्येकतिविन्नकापाताम॥ ६॥ त्नवतिगुवीमभियेय
सेपदेविशुड्डिकेवपेवेविपाश्विनः॥ इतिप्रिधानायाप्रनिपुकंपंकचास्मुइत्नभगंः सवेस
वोदमभीदः॥ ७॥ हमम्बसपादयनोगुणोविमानयाममानोधिममावभावनीम॥ प्रगत्ने
मात्माधुविधु येसाभिनोवनेववेतातिसनाधिवांयिनः॥ ८॥ प्रगुजमामामाधविनवि
नोभनेभयेविभटायधियजग्रहभिनम॥ नपाभिश्कंधुकिलीनुतापंनायपेनमञ्
यभिसामभामने॥ ९॥ विनोधिसिदेविनिकनेमुयनःसमाविनःकिभवनानृपानि॥ दि
नेनियाज्मःस्वलमृनिमिठनामद्यायनापोपिनृपान्वजीविना॥ १०॥ धुवेविनापाः
ग्रहिनमापविलाःपिलाश्रयानमाविमधंपानय॥ नगुक्रमत्रायैमनानिलेद्यनारिपा
मपायेहिमनाममतिक्रमः॥ ११॥ इनीनसाव्याविहिनाममाग्रिनापिलीकाकावडवम

कि॰ रा॰ ७६

नमिस्तु तत्॥ अनादृत्य यथा समस्मायके स्थापितो विनाकृत्य यतीन्प्रकृतिस्था सुधीः प्रकृतिः॥ ४९॥ यदि प्रमाणी-
कृतमार्यचेष्टितं किमित्यदोषेण तिरस्कृता वयम्॥ अयातपूर्वा परिवादगोचरं सतां हि
वाणी गुणमेव भाषते॥ ५०॥ गुणापवादेन तदन्यरोपणाद्भृशाधिरूढस्य समञ्जसं जनं। द्वि-
धेव कृत्वा हृदयं निगूहतः स्फुरन्नसाधोर्विवृणोति वागसिः॥ ५१॥ वनाश्रयाः कस्य मृगाः प-
रिग्रहाः शृणोति यस्तान्प्रसभेन तस्य ते॥ प्रहीयतामत्र नृपेण मानिता न मानिता चास्ति
भवन्ति च श्रियः॥ ५२॥ न कस्य कस्मैचिदपि प्रदीयतामिति व्रतं मे विहितं महर्षिणा। जिघां-
सुरस्मान्निहतो मया मृगो व्रताभिरक्षा हि सतामलंक्रिया॥ मृगान्विनिघ्नन्मृगयुः स्वहे-
तुना कृतोपकारः कथमिच्छतां तपः॥ अनायुधे सत्त्वजिघांसिते मुनौ कृपेति वृ-
त्तिर्महतामकृत्रिमा शरासनं बिभ्रति सज्यसायके कृतानुकम्पः स कथं प्रतीय-
ते॥ ५५॥ अथो शरस्तेन मदर्थमुज्झितः फलेन च त्यक्तप्रतिकायसाधनम्॥ अविक्षतेन श्रमथा
तमस्मात्कोने कृतार्पितानल्पिकाचस्पृहनेः॥ ५६॥ यदा स्थिकामं भवता स्पृश्या व्यतामिति
हृस्मेनेन दृष्टेन लपन्नेन सास॥ कथं प्रमत्तया देवतो छितता प्रियाः प्रमाने वृष्यामलिनी भृताः
श्रियः। ५७॥ अभ्रमस्मात्कथं विकृतं वै हितं ललाटलेभ्यतवलिभतेन नृपः। विनानेताभिषि-
नेयस्पीहृता भवन्त्यभावे परिमोहिनो मतिः॥ ५८॥ श्रीकिराताकेमपत्रे स्थनास्थके विहृत्य

राम॰ ७६

किंमाथिंनमेस्यरेगाने॥श्रष्यालिपातिःक्रमेमेबृयोचयानदृथितःपाक्रिमनोम्बयुग्रहः॥७॥
सावामधुरःकपितन्मयाकपथयदृस्नुयामषतियस्लणमिने॥गुणाजेनास्नुषकिकडु
उयःप्रक्रान्तमित्रादिसन्ममसाथवः॥८॥वयेस्नवर्णाश्रमवहाणाविताःकृतानिहोला
वगन्तीवितःछिरः॥सह्रावकृहेमेहत्तानमेंगानेमवेतिगोममयुसलानटेतिनः॥९॥पयो
वत्रालानियटत्ताजडन्तडग्रेतानांनाहिंवेनिपीरनाम॥प्रनीतवीयोन्वयपेपाहष्टेष्टुय
न्करोन्यतिक्रातिममातिगस्क्रिया॥५॥पद्माविश्रग्नोतिइनेनटयपाःरोतिमेत्रीमण
हभिनागुणाः॥स्थितिममीहोमयष्यापरीहकःकरोत्रयत्तापहूनेहष्यग्रन्म॥६॥
मयम्भगांदृन्तवनेनहेवनाविरुपसालेपविस्थितिहितम॥पाराष्ठेमछान्यष्यालिस्नन
गातिपुभोमपिहेहापिविषाजित्रसनः॥७॥वनीविनोनेनमन्नीलवाजिनेनयायदृनः
प्रतिनस्पन्तनसा॥पयोममीपधकिनोम्बपेयुथःश्रमत्ररपस्पवित्रयवहायः॥८॥नेनाक्रा
टेन्पनाक्रिनीपनेश्चवालेनिक्रांटवनीमहावक्र॥पुगान्नवामामिहूनेवजावेतीनिक्रा
टंमेमोनिपिवीव्रिमहाविः॥९॥राण्यनेत्रःप्रदिशुत्रिवन्मांनवेक्रानालंमिनविक्रमे
हूतिः॥पुरोवलानोमत्रनोकृषीकवःपानेःप्रनह्यहवमिःसमीरणाः॥१०॥जयादव
हपिडिनवास्मष्ठितःपातासनज्याललवारताधमिः॥पुमंभकन्मपवराजक्रादिष

कि॰ प्रकेपयन्नामवनस्तरेदिपाः॥ ८॥ निणानतोद्गुवि कामनोगाते। प्रदीपयद्धिः कदानामि
रा॰ वोनसम॥ वनेमटाहेतिवुभित्रविग्रहे विपसद्वेवभिवनोम्नीविभिः॥ ८८॥ दडुकवदल [illegible]
७२ भिनेकर्दिशुवोविकुश्वविमफावितवापमेडनः॥ विनमपलनयमानोत्वभोविं [illegible]
नाम्नपरीक्षमधागाः॥ ९०॥ क्षोपडुर्वोपवनन्पविकमैवाटहेप्रविकायाधियाहमिः गाह
लोवविस्तृटविकडमाव्रभोवनेनिकस्तुामभिवाकुलाकुलम॥ ९१॥ तिरोदिनचश्चनिद्वे
नरोयमममसुवानाः महसाजिविमतोम॥ किवानै त्वेदपियाद्येविलाप्तवः तराणि
ननयेवभजिदे॥ ९२॥ सृणु कुमन्यत्ववुहलुलानतत्तेयानिलाचूशितमालवंदना॥ णणा
पिणाणणविनः प्रसाहिणीवलान्पवाचीववकाहनहति॥ ९३॥ लेनः सटेपप्रतन्नतेतल्प
प्पयामटस्तुतिहामक्षिवेकवावाणम॥ पविज्ञलेतेतिपनायशृभनोटहनक्षापाडवना
नवेटक्षम॥ ९४॥ अनाटशोपेनयुनैकमायकनयेवद्रु लेम्हटीवसमेटहेपानेरहपीथकानि
निभावपेलवेलिवेपायेनेतयन्नेद्गुलाटणा॥ ९५॥ निग्रणामापस्रतिकावकावणमाम
नेपर्यडलानपायिनि॥ अलेनुतीयप्रकृतावपिप्रियतेनिवानतिर्दपामिनापयापतिम ९५
डपेश्रीविम्रनमतकघुतिवपाटहदेपतिजस्पटेद्दिणाः॥ पूवक्समावरितनद्युंद्वे
नेः पनियग्ननोमिवहलमधवे॥ ९६॥ निजेननीतेविजितान्पणावचनभीवजापवेण रामा॰ ७२

तेन भूयसा || वनेऽटव्यनेव स्वनेकवीथा समंथकारी कृतस्तस्मा व लस || ५२ || मद्द षंसं यम
कूलके थ वेद्व हस्तिलाव प्रजनेनेव तस्मा स्म त्रिदी छुजना नीम हा भाना महाव याहंमह ना
र्प्याहिव || ५५ || हविन्ना नि पृणा स्म रग्रविग्रहे प्रकाप्यमाने पविभूयटे द्दिन: || म त्व द्व भावे
पकृ षं पयान ने ह्यिते त्तला ट पी दूवो ष्णमालिने || [illegible] || गुरु क्रियाम्भ फ ले वलेकु ते नति प्रता
प स्म मा द्धमा ष्विन: | स गमो: समास इव नीलवाजि न म हावलेतेय वना स्म नोऽव || [illegible] || प्रह
नि: कुलके पय थाम्ब मा पुण्मिन विक्रमा: ऋोरु निप्रभा वहतते न सः पवे || यपु: ह ण ाट प्रति
पतिदीन ताम हा नि भाव: प्रतिहृति पं क षम || [illegible] || ततः प्रज ह्म समं वन त्र नेवपे ततान्याया
बलोपयतिमि: || महोदयानामपि संवाद्वति नेम हायस्रा थ्या: प्रदिशं तिसिद्धय: || [illegible] || कि
मानसेन्याऽन वा ष चो टिता: सम स स्र स्पनक्र पाल हृ: || स नो व ना ऽन्मनम: वेणा ऽ व
वतेपा लधन्य: पिलीमवो: || [illegible] || गभीरं वेश्रे कुम्भपंस हृ भ्व त: प्रतिस्कनेन त्रातिते पुस्प
नष || यन त्रि नाटे नजवाइ पे पुणा कि मन्यमाना ऽवटधनार्दि पू: || [illegible] || विपुल पंती माद्द:
नानिषुरुहा निवो हिता पां ततभाहृ गंतप || महीयसी कृष्टिरिवा नले विता व वं वि ते नेगाण
मार्गणावलि: || ५५ || क्षयीकृत एणमानिला पूननतातः प्रयाति पं व पु थि प्रह्य छ त: व ना
यजिष्मा वि ऽ पेवसन वं य नत सीय पिशिवि लेनवत्मणा || [illegible] || पनन्तपाद्वि पुविनस्वोथ सीम

कि॰
रा॰
२८

मेनतनस्तपसान्नमंशुहस्ततः। प्रयोधमुत्केवलपानभीरुणा वलीषु हष्टिहिनिपातपराभिले ॥२७॥ दि
शाःसमसूहत्रिशविविविपत्रिवप्रभावबेणकलयत्रिवानिलम। प्रतिस्वपालहृयकालनाहतः
शिलिनिमपालावलयत्रिवेपुभिः ॥२८॥ विविक्तमापारामिनपात्रुविजयेवनेकमेकात्वलसेवने
चवेः ॥ मनिर्जवामाग्रुपमनतपावैः क्रियाफलकालक्ष्यातिपातिनः ॥२९॥ गतेपरेधामवि
भावनीयतां निबाबयाङ्गिविंपटेविहृरवैः ॥ भ.पारवभूवेधाधाच्छिनोहृहत्यमैः पावैकृपाथे
विवर्णाङ्गनेटनः ॥३१॥ हिवःप्रथिग्याः कुकुभेनमेतुलात्प्रतीतिबिंबाडनातिप्रमेनतनः
मकृहिकंमुखाङ्गनकमेकमैनेः प्रापाःप्राहीभाटिनिनेर्भिमेतिरे ॥३२॥ ततापिपानानामविपापनिमि
नेः प्रपासतानामनमविद्याबराभमि ॥ तवाटलीयुहिमवानपाभुवैः ह्मनापराधविवनस्प्याङिभिः ॥३३॥
विहाहृनीयाः प्रथमेमालीहकोविभिपटेहावटलानिवक्रिवे ॥ ननासधमेविशिथोवःश्रुन
भेनेवकृतटनमहनाराणोचूः ॥३४॥ समडितायावटताति निर्धनीसहेवबाखपानमनिधा
तामहानिः ॥ प्रभाहिमापाविवपंकजावलिंनिनायसंका प्राङ्गमापनेस्वमूम ॥३५॥ प्रशिक्षि
मोजिहमसोविक्रमेक्रियासवद्वीपुपथत्रि.योजिनं ॥ प्रसेहिसमापायिनेनमाहितः
पायोवमन्साहमिवास्यविद्धिस ॥३६॥ पिवधजिनः पनियोधमप्रनः स्तुतैमसुरेपुमयाव
मालिनं ॥ तमेकदेपास्यमनेकदेप्रभाणिटपुर्वके प्रमाथमस्तनाइव ॥३७॥ सवैः पाशेयेनाना

राम॰
२८

इत्थं हृष्टा वैलेय्य कौपातिद्विवाविस्वेनायता॥ विवृत्तितं धांनिमित्यायमसितीमहाविलेनैव
निराच्चनेन्द्र:॥ ४७॥ नृपा वलेनेद्यविधायभूयसीस्तनूचरम्यपा: स्थितिश्रीमित्यालि॥ अस्मच्छमाया
विहलेन्निह्नि नः प्रतीयमानात्यक्ति दुःखमागुपम॥ ४८॥ इतना गुलिनस्तमयंलवान्नेन्निरोहि
ता: स्थित्यहवनिदेवता: कथं कमीसुतनमश्चसाथकामवन्यनेकेजलपरिवामेय:॥ ४९॥ तथ
न किंचिद्विवमरथ्यवाताइवेदपिश्वातिश्चावृतायता॥ ननायकौतोनूपलत्तमारोतोविति
प्रतर्कौकुलितायताकिनी॥ ५॥ निशं कं॥ श्रमाछिणा जन्यमिवलेमा श्रयमेता उन्नेवाद्वितेषि
यवव:॥ वलेयमानहिंधिनेवयोजकण्ठवलेनिवसंतनवराजनितिलता॥ ५१॥ प्रतिहिषंस्वभावि
पलस्पणाविधिविवस्वत्निताधिनस्त्रतिभि:॥ बविकम्बहविनेविवशाशिभि: प्रितावले: पवि
मेडललाटपा॥ ५२॥ अमलमिष्य वत्तालकच्वविस्थंतताले च्छिदृवतितधच्चवाविनोडलेपाडुको
कथमपि तथलस्मीभीतभीताविहायोविधमनयनसेनापहृपातेविदेहे॥ ५३॥ इतिश्रीवि
तानंनी महाकाव्ये किरातेनमनालेनगुडेनामव नंदमः॥ १४॥ ॐ प्रथमभूमानिवाउच्च
पाभ्यलच्चनत्रम: भजिटपा: पवित्यतमाहृष्पाभवमावमृ:॥ १॥ अण्पाद्विविषानेयमाति
वहतेनालो:। वयनीवद्दिं श्रुभसंभुमस्वलितमन:॥ २॥ वाडिताषंमध्यानेवायवामावेनयान
या॥ श्राविवपाकृपावेकेकृतो शुवालवेनवम॥ ३॥ श्रास्यामालेव्यनीतेपुवपंहृहइप्तानिषु
व्यक्तिमायानिमहृतोमाहात्म्यमनकेपया॥ ४॥ ममाभि:मावहृ:मासायेयाधयाधयाययं:

चि
ना.
४४

नलोलनी लोलनोलोलः पारशिवापि शवीः पापुत्र ॥ ५ ॥ वकारस्मयातः ॥ अल्लनिलेयनस्वेनाम
हमेवालिवायमः नानिधी इयिलेश्मानिः ठलिदिमहूतमः ॥ श्रपाग्रेदमनासानि द्विकिनमोि
वकीलिनभेनान्यानेजनादिवेद्धिः विलयानवेतमा ॥ ६ ॥ निराहाः ॥ माविद्वालिश्मनदमार नम
मेयलाः ॥ हलेहलणाः स्कन्नानवगालिवि वविंयपाः ॥ ७ ॥ पारानाविश्यमके ॥ शिवसर्वे शामभेशङ्खि
णीकृन्मेनमः ॥ भ्रमीवामात्रम हृ णांहमेवोनमहामयः ॥ ८ ॥ वनेवनेवनमहामाणेमामाम्रो
श्रयाम ॥ वाणोलोणस्स हृमलकेपाके पांवेनपाम्यानि ॥ ९ ॥ पानितालेमामाराणो संमाजायन
नकौलिभिः ॥ ग्वीकाभापदेहू नेक्नभ्भान्तिमाहूमम ॥ १ ॥ नास्त्रगेयन्नवानाभीय नामन्नानेत
गृहमः ॥ नास्त्रवोपन्नवाभोगायवामेस्याहि राज्ञमः ॥ ११ ॥ रोमृक्षिकाल्यः मेहम्मणिपुल
तानृणाग्यास्वनिरेघवः ॥ अणाकन्यागतावेतुजीवनेषुपस्मृलिव ॥ १२ ॥ नमोनन्ते नन्देनेमानना
नानानमानन्न ॥ नवेन्नवानवन्नेतोनानेनानन्ननवनुन ॥ १३ ॥ पकारतः ॥ वंदेनानपमात्रगणाद
येनमगणः समान ॥ प्रकृत्याययमलिः श्रेयात्रात्कार हृद्यानापलः ॥ १४ ॥ स्फारनानाचनमा
मदेमावाविपालय ॥ स्यारनानोवनवगामवे नाभ्नाविपहय ॥ १५ ॥ मम्मडकः ॥ भवत्रिवय
नानानिदमिहापिनयोहषेः ॥ हटेनिवाकेनिकीलेः प्राहः पवेहूडदवः ॥ १६ ॥ ववपानकडले
पोललेणनेकवपानवे ॥ यानकिं विदिपोजेतुनेषाणदिदिकिनय ॥ १७ ॥ श्रीलिसोमानुना
मपाटः ॥ अयंवालेनामापवान्तहल्पानगलिना ॥ लोकवुलोणस्तुलानवमानेदारानिव

रा.म.
४४

निशेषपितृ॥८॥ नन्दाहासप्रथनासाश्रीश्रेयानन्दापथमहोनन्दन॥ नयदानवरूपीमासमाभीहास्यनरा
पन॥९॥ कृष्णकापालदेवनमनप्रथमकायत्रिग्रहैः॥ त्वलिलानपगौरौ श्रीस्थिनानेनविसानपना॥ ३०
निषिप्तमिवेनाभिकानेननमरणाप्रकवा॥ सारनोनविष्णोपीननाश्रामाममरवाम्नन॥१०॥ नन्द
वाभभमामालानश्रीगोविन्दनोरमा॥ वाप्रणारमनेन्द्रकोटीनारमनानिष्पि॥ श्रलिलोमा
त्वेसाभवेश्रीकरुयं॥ ११॥ श्राकरलोकविश्वामस्विधायिनिमहाहवे॥ शुक्लाभित्त्रलिनीने
निवनभिहपाकप्रम॥१२॥ नामित्रप्रानिलाश्रीयनिकडंरथवन्मनि। हननिद्विपन्नाश्रान
कृपिपोन्नटाकले॥१३॥ टेवाकानिविकाबारेवादिकाम्बवकाद्विवा॥ कान्कारेभम
देकाकालिप्रभप्रभमबनि॥१४॥ सर्वलोमङ्कः॥ प्रनन्तपावविश्वननवंगाकृष्णमावयो॥
मप्रनाप्रीणौगीवविकृष्टहनमाटिनि॥१५॥ समनवलिटनिस्यमरटामसनापीनि॥ नथा
पिककमत्राटेवमिकनमकपतनि॥१६॥ कल कं॥ इतिपाममतिभेना न्योगा श्रुनत्ता नेनेक
धा॥ निधियहमनाकिंविनश्यतत्राधकाविणा॥१७॥ निशेषाः मनीपुटहनोनसोलव
याविनिवृत्तनः। पिवः प्रद्भाटयामामनात्रिघटहिंमाधुना॥१८॥ हनानेनविवलाहना
निरेभावद्रुमेनिवे॥ भीताः शीनप्रमाभीताः पाकवनत्रपाकवम॥१९॥ श्रासंनयमवे॥ म
हेशनलयोपात्रोवेवमानाउकलवै॥ पाप्मपारमिवेपानमापाथामपलाकिवी॥ न
मवभावरणापनात्रश्वेपश्चारवद्धिपनाम. एवःहयोटपाद्भनां श्रुप्यामिवमहानहः ३२

कि. स्वकलौ पो पभौ जितेसोऽपि नाकस्वनगृहितः ॥ दध्वान ध्वनयन्नाशाः स्फुटन्निव धराधरः ॥ २३ ॥ नाद
रा. हनादहत्तुभीमे विद्रसंख्या इवाचलाः ॥ विस्मयेन नयोर्भृङ्गविद्रसंख्या इवाबलाः ॥ २४ ॥ प्रवि
४. द्राप्यमानेन शितहाला चलली लया ॥ जेसवीविधिपादं अत्तीपत्रि न कृपिनाकिना ॥ २५ ॥ प्र
वधम्भ्यात्रिणाः पेभोभसाप्यकेरवसाप्यके ॥ पाण्डवः परिचक्राम शिक्षयन्नामशिक्षया ॥ २६ ॥ का
रवेवृः विरावेवीवेवसीरकवाकवः ॥ ववावकविरः स्वाकवावेगावादवेवरः । २७ ॥ हा हवः । ॥
स्फुरन्निपेणमोघीके धुन्वानः सहहेतवः ॥ धनोत्कानलयायोनेनत्स्यामं गुणमनादमा ॥ २८ ॥
पार्थबाणाः पशुपतेरावव्रुर्विशिखावलिम् ॥ पयोमुच इवारब्धाः सवितुं रश्मिसंहतिम् ॥ पार
हृहिंस सूर्यो वीम्र हेलां ससवासाविना नोधमर्मा ... क्रितलवनः ॥ शमनानुवं
णविशिखाशाशिवायरजवासमः ॥ ३० ॥ कांश्चीव भक्ते ॥ पृथिव्यश्नामिनी तावसंख्य निहत
स्तुतिः ॥ द्विसपमाला सुसुभविद्युतामिव संहतिः ॥ ३१ ॥ शरवकर्षः ॥ विवेदा पत्रिणां पंक्ति
भिन्नः शिवविपालीमखिरः ॥ त्यायांवीर्येण पात्रिरणन्तकंपेकाधि भूनः ॥ ३२ ॥ जगतीशरणेयु
क्तो हरिकान्तः सुधासितः ॥ दानवर्षी कृताशंसो नागराज इवाबभौ ॥ ३३ ॥ अथ वं त्र्यवकाशी वि
फलीकृत्यत्यम खत्नबाणामा पाश्रुना ॥ गाण्डीवधन्वा चधः वेभ्योनिशृङ्गालकाशानः ॥ ३४ ॥ स
विषा कुन्तदावलिः कितवकृतेनः पदमण्याम्यता ॥ ज्वलितो दधितानदेहस्यादिमपौरेन्स
मं विरिगुने ॥ ३५ ॥ पातमुखाविशिखावोनवघनेभ पाम्सैबाने शपाशाने ॥ प्रथयत्रनिवा रा. ८.
५

वीर्यं मे प्रतिच्छायेन्द्र महासत्वकं प्रियः ॥ यो भो यं वज्रमे इ ततः प्रवृत्तं ते मे इ लाहं कुमलिकों कुम
तः ॥ निवृत्त्य विद्या लिट ध्यक्षिता हृः प्रीतो भ्राव स्तुप्य स्तुत्तं सुपरित्रीम ॥ ५० ॥ अनेन विराण्यं तेन ॥
वाणा हृतो अनेन विरायं तन वाण हृतो ॥ समा ववाणा गुणलो वन स्य समा व वाणो गुणलो वन
हृजन्यो वे श वृ कुपा लिपा तिनो म इः स्मारो वे वपवा तयं दि पाः ॥ वला वलेनो क इ व क्रिया व श
न मह विसेवे वेवुपे पनेन्तय ॥ विकास समी गुजे ग ती पासार्णे णा विका स मी गुजे गाती पा
सार्णे णाः ॥ विकास समी गुजे गाती पा सार्णे णा विका स मी गुजे ग ती पासार्णे णाः ॥ संप शृणु ता मि
ति प्रियेन विना गुमाने न लोभ तः ॥ दिव्य नियते सत्त्व यश वीर्य म ॥ अनात्म मि न्न मर्षिन नविरो
मनी नो रो मं ज स विनत नं वि भं रा व भूत्र ः ॥ ५० ॥ इति किरा ता ॐ नी ना मह का ये प्रिया न्जे न गु
हे नाम प्रवट ण स गी ॥ ५ ॥ ॐ ततः किरा ता धिपते व लच्छी मा न्ति क्रिया वी हृप वि हू ह म न्त्रः
सतके या मासा वि वि क म नं को शु वे वि पि न्च त्रि ति का व णा नि ॥ ५ ॥ मद स्व गति श्वर मि न्मा इ
ते खो क्र म ति वि क्रो त न रा धि प्र हूः ॥ म हि ल वा न द य धा म भि ता ना ना न्यो ः ह्याय
सिवा लिपन ॥ ५ ॥ विवि द्रया वि द्रते य व मि त्रा क च र वे ङ्कत क द न्र मा सा ॥ हार यो ये न
न स त्रिरु ज पयो ट मे इ ध न ना पर जौ ॥ सव हृत्तम न्त्रा स म हा भि सा त्म म भि स्फ व स्या भ
र फे न ये ति ॥ विसि द्रम यो ट म वा न नो ति ना सौ य मा पृ ज त स पे दि वा भः ॥ ५ ॥ हृता द ने

कि॰
ग॰
५१

हननैमहोपेःममजितायोध्याभिवन्यमिच्छम। नदेवयःप्राज्ञनहिंदुषमवेवेविवस्वदेमव
निलायानेति॥४॥ अन्यायतस्तेतनप्रमप्रकृत्यायप्रभानतालमिवोनकेस्या॥ रजःप्रत्रहाप्र
वष्यागन्वत्रेननोतिनस्त्रोममलविस्या॥६॥ भूदेएनातासमभ्रमदेणातिरोहितेवनाविलो
वुनालाम। नामल्पत्रलेमविभिकनस्तकानामङ्गप्रदेशःप्रकरणटदीलाम॥७॥ दपांशम
कोरितमस्यदेघाहूदतिमतहिपछेहिताम्नि॥ मनचंयोमाटिवस्तहिनानिक्रादेलिग्र
हंतातिनडंभीनाम॥८॥ ग्रामिन्यपाःपाकघलोलभालामसातिभिःप्रस्तस्तेमलालाव
मलांनरायेमडरूहिनतिनामावपुभिक्कविपुीकवोभः॥९॥ अवदानुटीनाभ्यपवीय
मानेविहंभयद्धिःपटवीभुजिन्याः॥३ स्नायमायांतिनपांगिनायेःपकेरिवापान
वनेसतदानि॥११॥ पविलनेवहामिदंतिदनेन्नेयोकपीतानभमःपतेतीनेरप्रमाहेपिय
मादसानेमटावमालाविरलीकरोति॥१४॥ लिपादिमन्त्रादमपिप्रयोद्येपवीयमानेकवि
भीकवीणा। प्रकेद्विपान्मीलितमम्पुटंतिनलिदमांक्कलाकांकेकस्या॥१३॥ मदेस्याता
पत्नवनेवभिन्नाविगामसमध्यपरवावतान॥ नाववेमानालिनदंतिभीमसपांनिपताप
दवभुजिन्याः॥१४॥ महारथानांप्रतिदंत्यनीकमधिष्ठितस्यंदनस्कंकितानाम॥ अप्राल
लूनैदमिन्यनेवमानंगदहस्तेत्रियतेनपक्षाः॥ दनोत्पलाभीडडवप्रिक्ष्याःपिरो

राम॰
५१

कह्रालंकापि शिखिन कलापः लव ईभावः पतिनय पंक्तौ [illegible] ख्याति वला [illegible] लमा केनाति ॥ ७ ॥ ३
ज्ञानन्द संहारः इवाक्लसे [illegible] मयनेन खिखली विनानि ॥ लोक ज्याखा [illegible] ननेलो लजि ह्रान
आट धान्या ननम अकूतः ॥ ७ ॥ इयव ड काबमहा [illegible] पानामा प्रतिष्ठकीर्ति म ह तो वलानाम
पाति ममा वमानि हीन ग्रुडेम्या वीवतमा वलियापि टीति ॥ ४ ॥ माया विदेवाम ति विभ्रमः
खिक्ष लेनु मेवौ धे वनाह मन्या ॥ गाडी वठकाहि नथाशुवे वपराक्रमने नपमाः कियाने ॥ ७ ॥ ३
मः पटमधमम ज मणा ह्विपे वक्रु वेधनठ थः प्रणाटे ॥ नूलेन पाने छघ पास्य वे पाः प्र ह्नु ऋम
पु ह्रय ने ह्नि पहा ॥ ८ ॥ पलः अवडु इत्त लि ने कु धेवस क्वा ह्नि क्व शाव ननेव मो वी ॥ संधानम्रक
धि फिवमूट स्पन्न ह्णा संमेद ड वापवर्गा ॥ ९ ॥ अमाव व ह्य ननो महमापि ः पिगो शवाया व ह्नि न
प्रयस ः ॥ भूनाविकारा पत्य जना मविलप्रमा टलला ः पापाल ह्नाणास्यु ॥ १ ॥ प्रहीयते कार्य व शा
गते पुष्याने पुवि चिल्ल ज्ञुनधाने टहः ॥ स्थितप्रयाने पुम मा ह्नवा वलहे पुपानः स्वट पाः पुम
लाभम ॥ २ ॥ पव स्पा भू यानि व वे भिया गः प्रम य संव लाभ मात्म त्र भ्र ॥ श्री केया पम्मा मा ढा मि टे ग्री
वा न संभ वे स्पिव वने लयः ॥ २ ॥ क्रुत्न के ॥ प्रमाक्रुत स्पाद वड्डम्र ट स्पनि वार्य मस्पा त्रु वलेनवी
ये ॥ प्रस्वीय मा वामयत्वरप शुनमे हा पकाभा हि ति पा वि ह्नि कु हि ॥ ३ ॥ ममे प्रधा ये प्ये म हार्थ
माषः ॥ मा वे विने छम स्व वल स्य पृ ग्राः ॥ प्र वा प ना खेडु नमा ज हा व धं ा ने द्य ला न ड इ वा यं दा
त्र ः ॥ २४ ॥ प्रम स्वल टा वान लघु म घु मत्रा मा के पनी वा ण मट ह्नव पुम ः ॥ महाव ना नी व मिणा

कि. पा. ५२

तमिस्रा ष्ठायातनान्ने पावलानि कालौ॥ श्रमाटिनतन्नष्ठ मेप्रमस्प्रभन्नमनायाः पटवीरवे
नौ॥ मन्नवर्णमा विहितेवाणानेनोनिद्रानिमां प्रतिभाग्य प्राप्य॥ उत्कलिव्राणुवनमवेश्मनला हि
लानसमाप्पन्नपीलनेन॥ कविस्समाश्रित्य गाननानिलयद्वलानीवधनेच्छितस्यु:॥ के
नानेऽङ्कन्नत्र वापवेष्ठाफुर: प्रलिद्ध द्वि निपाउवासं॥ अनकिंनगाणि गतानि पिनद्ध: क्षित्यापु
लानीवनतराशुपानि॥ अमरयोने: कचिदभिन्नेपयो: स्कंध मसमक्रवनानद्वागाम॥ मदनमिल
न्नयनासन्नसीलेनमानाद्वासस्वलकपानिवेद्व:॥ नितांहि नेराव प्रपाम्भत्र भं: प्राणक्षमाने नाथमा
निवासे:॥ क्षमके शृंगाटिव विनमार्के पि प्राम्नसुकटिय्यायनेत:॥ स्थायावेनिधूतमा
मयीनातनस्पसविनिविवापविद्याम॥ ययाविकासपुतिदिक्षमालेवालोकम्मणादिए
नीमायोभ्य:॥ विधानतिःपाटलिनाद्वुवाह्मसमवेनः फलंतवीवसंपया॥ निनायनेभ्याद्
म्भसमतीविनिद्रतालोत्पलकेसराणि॥ एष्यत्विवपान्नस्पविराप्तबुद्धा:शम्रपाणि भूप:स
निपेटिवत॥ मकामितानेनबलाहकानां स्योनीक्षिरप्याडवहिविभागा:॥ धानज्ञाना
वाटिपा: प्रमेडस्फुटविमलेमविलमेधुरेवे:॥ तस्यानान्ताधानि वयाम सत्यापुनस्समम्प्राय
टिनेरिनश्री:॥ महाम्नडरोमाणिपिलप्रयन्नोटिम्बारपोन्नेव परेणफमेगो॥ भजगापाप्रान्ध
नवीर्येपालीनिबन्धनाय य श्रीजिह्मायजिलु:॥ निकृशानाम्नतन्नलयन्धमनकस्रवाड्डिलो
लविधानलानि॥ वासानिवस्तानव गोद्दसेनान्भ स्रोसलनप्रहदेवी विवक्षा॥ हिन्नुगाद्वसा

राम
५२

कलिमुद्ददद्धिर्भीमोः पृहस्तामितवन्ननीलैः ॥ रोजस्यौवलिफलसंतीनंभामालेवनमोगीवक्ष नि
यामधुमिस्रपिनेशुत्तालः फणीकनामजमगामंडलानाम ॥ गस्तुक्रिवालेवपुमधुवादविलोच
नानोमुवेमस्मधूमिः ॥ प्रनश्चवामीकमभासवेणादिपाश्रकापोवपिपुगायेनपः ॥ निस्तुकमश्रा
णाहवेलणाभ्यां ॥ ज्वलामहोल्काउवेलाविनेभ्यः ॥ प्राप्तिस्मसंपानमपेतपुणेभमहकिपूमामल
दिविभागम ॥ द्वनेनमोभागिलेखवृक्षापरोपफलउप्रपुवमभे ॥ नमाशुवहः श्रवसांसम
हमहेणानाहेदगकावणेन ॥ ननानेयनेवपरोपत्तापनिवावयामासपतिः पश्चनां ॥ प्रति
युनीभिः कृतमीलितानिपुलोकभाम्पमपिणीवनानि ॥ गकृतमतांसंहृतिभिर्विहायः
लणाप्रकापणाभिरिवावतेने ॥ ततः स्फुपणीवजपत्तजन्माम्भानागतिमंडलयंजवेन
नमाउणानीवविपन्निनायवनस्पतीतागहनानिवायुः ॥ मनः शिलाभंगनिभैनयप
स्पान्संस्फुटमाणानिवणेनभासाम ॥ व्यूढकरोमिशुक्लिनघमानेनमसमपेवपुः क्रिमानो
टरीमुविवासवभाभातासविकासितकंजस्फुटयामपीता ॥ जवानिलाघूर्णितसानत्ता
नाहिमाचलः हीकटवावकेप ॥ प्रश्चक्रेनक्रेटिनसंपिरीनेनभत्तलेभांवापिपुगायङ्गिः ॥
ग्रन्तविलितेकैः पविनः पतद्भिस्तायाः समाविहिपिरेवनानाम ॥ सभोगिसंगाः श्रामसमग्रथां
म्नांसैन्येपननिन्येविनताम्रतानाम । महाधवेविपपवावकोघः कमौनतेवणवमहाटये

कि. न॥ सा कल्पमस्ते विपुर्वोक दस्यक्रुनता नेभामपद्गवापवर्गम॥ प्रतिपन्नमापक्रमं मम मदयः समन्तटोपे
रा. स्वे त्वलनमयजिस्त्रः॥ उधे तिव स्त्रीनमथ स्वकीर्णी ज्वलास्ते ट ज्ञेधितमेघपङ्क्तिः॥ श्रायक्लकिरा
४२ क्रान्तिक्लपातप्पाप तमि स्तुतिकना नवेदाः॥ मिन्नवभामिस्र विकमेघुवोजज्वाल विश्वमिव
मृतमपु लिनः॥ विपर्ययमाना प्रमनिना टभीमेध लिविलम्ब न्नकृषः कृषाणः॥ वयानिवारी
त्रिवंनेगस्वेगाक्र वि स्फराणी वहिरणमयानि॥ सहावनानीवव किं शुकमांनतनानवक्रैः
पक्वनाम्न वृक्षा॥ कद्रुस्थलनुपलवलोहितनी भिकश्रुः पीतोभिः पीलिकिनो वलीढाः॥ नलभु
मन्यानिषटावभूवुः सोद्वानलपुषामकवः पयोधाः॥ लिलिहतीवलयकाल भीमिलोकं
विलोलानिषितोद्धिटस्थ॥ पिनाकिनाहूतमहाम्बुवाहमस्त्रं पुनः पाशभृता प्रणिन्ये॥ ततोपव
रित्रीधवलस्य रोधसस्तडिलतापिंगितनीलस्थतयः॥ श्रुयोम्बावोकापामावि ञ्छियालिनीव ॥
मकमव्रुः पयोमुचः॥ पराहतधस्तशिखाविशीखावोवनोवपुष्यधितिस्म मिढनेत्र सि॥ कृ
नापटास्तस्य वायमिधनिपयानि पानाः प्रशमविनेनिवे॥ महानिलेभिन्नवितानप्रपातिः
मिस्समन्पसघः क्रधनेनफेनता म॥ व्रजन्तिरादुपलवत्पविलयजलेविनिनाटविभूमस्त
तिः॥ स्वकेन भिः पाडकिनीलपाटलेस्समागताः शाकपन्तः प्रभाभिदः॥ श्रुंस्थितास्नाटवे
रविभावसोविचित्रवीना शकवाकनाद्विषः॥ जलौघमग्ना सेनन्द्विनतवनः प्रमनक विशाल राम.
४२

भितेषिनघृतिः ॥ अपेतो तिमिछान्कृतथममेडलेव भूवभूयानिवनश्रपायकः प्रसिद्धमिंधमिव
यमाबीयसाच्युयविभिन्नाः पृथमाप्रपेदिरे ॥ उपात्तमध्याकविभिसूरू पतापयोदविद्धेटल्वेः
कृपाणवः ॥ उपेन्यनेनघृतिरध्यस्वायविभिन्नम्वलोभ्युदयायमहायम् तथाहितोयोध्व
विभिन्नमद्दतिः सद्भ्यवाभाप्रययोपताभवम् ॥ अथ विहितविधेयेराशुमुक्ताविनामिवसितन
गनिनेवपुषामभासाघ्रनानाम् ॥ विकसदमलधाम्नां प्रापनीलोत्पलानां अधिकमधिकवि
शुद्धावह्निपातादिवद्या ॥ इति विविधमुदासे सव्यसाचीयदस्त्रं बहुसमयनयत्तः सायकैश्च
त्रयाणाम् ॥ विधिरिव विपरीतः पौरुषं न्यायवृत्तेस्सपदि तदुपनिन्ये रिक्ततां नीलकण्ठः ॥ वी
तप्रभावतनुरप्यतनुप्रतापः प्रश्यवकाह्वयजितोबलवीर्यलक्ष्मीम् ॥ अहेवधूतपतिरुपि
कृतेव जिम्हवेधिधनाटिनकतेवतलेभलोकः ॥ इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये षोडशः
सर्गः ॥ १६ ॥ ओं अथापदामुद्धरणक्षमेषु मित्रेष्विवास्त्रेषु तिरोहितेषु ॥ धृतिं गुरुश्रीर्गुरुणा
भिपुपे स्वपौरुषेणेव शरासनेन ॥ १ ॥ भूरिप्रभावेन रणाभियोगात्प्रीतो विजिह्मश्च त
दीयवृत्त्या ॥ स्पृहावान्विस्मयप्रकाशं भस्मपेन्महाभुमडवाद्धिवह्नि ॥ २ ॥ तेजः समाश्रित्य
परैरहार्यं निजं महन्मित्रमिवोदनीयम् ॥ आसादयन्नस्खलितस्वभावो भीमे भुजालम्बमिवा
रिदुर्गे ॥ विजितान्नास्तमिमानवच्यासेप्यानास्याप्रियतामभ्यः ॥ समस्तमाहिस्तितयावे

नवधेवकीर्त्यापदिलप्यमानः॥ पतिंतयानाममिवठद्रघलक्षनमूलयिछेत्तसमाविपद्गम
लयुष्पयत्त्वेनिशहीनपैपेस्त्रिमार्गगमोक्षइवेयबेगा॥ मस्त्राववयुक्ताभमयत्नवेनःप्रथमा
पितागुणाभूषणोत्ततयंयथार्थेषुशोभ्युपार्थः प्राप्नोषुभावार्थमिवाप्तापेमे॥ कुलकं॥
भूयःसमाधानविवृद्धतेजाभवेवगाधुरमितिस्थयावान॥ मनिर्वेदमामास्त्रममयंवत्रा
विषेमहानागइवोत्तमणाम्यामा॥ तस्याहवायामविलोलमौलेस्तेम्भनायस्त्रायतलोचना
स्य॥ निवेशपयिष्यत्रिवशोधनसप्रतापयामासमन्तवलिरोधः॥ कौपोपकायोनधिनेपतिगा
यश्चनेरवोक्तास्मवभावनिरूढः॥ तनोपकटःप्रभवायहलेदरपोस्नुतानीविवर्धमेदाधिपः
प्रथमनयाठुटनारिचापहस्तेनदिङ्गताडवाद्विपेंगाम॥ वलानिशंसोविधुमित्तमा
पत्रेनासिविनाभिविवापाणीवः॥ समाद्दिनेवामिनिविदुहृेगुणाभस्मूर्यविपदलपा
न॥ शगाचवेवागिववापवेमशाकिः शवणांमितिकेटकाये॥ रमावलिंपंकवमंप्रतत्रा
पिलीमावान्नाश्चयाभ्युबुः॥ भुंकिनस्मामसमनेमसूहमन्नस्ममपादाद्भवहेमन
स्य॥ संपीयमाणोभयभूवनी श्रेयाक्रमेतस्यपतिर्गणानाम॥ विषाणमेदहिमवानस
हृञ्चानतमेषवमदहिपक्ष॥ तसेहिमावादहनेममर्थप्रदानात्वाङ्गिवप्रतापम
विरविहेभिनवमत्नटानीमकारणानामपिकारणोन॥ प्रत्याहतेनास्ऋतमस्रवे

गः परार्कमेत्यावसिपल्लनोनि ॥ नेत्रां सिखा वोलिव निष्यतेतिय शां सिवी येत्व लिनाः लिनस्य ।
द्रष्टापदाना क्ष्यपतेविलोकः ॥ प्रधमसेतेक्ष्यिता श्वेतेतः नेत्रा विहीने प्रसह्यतिट पः शांती
लिपिटीपसिवप्रटीकः ॥ ततः अयात्यस्तमटावलोकस्य तथ्यतायाः पटवीजिपीया ॥ तं पनमे
तः प्रसवोगतस्य प्रतिद्वि पस्येव मतेरा ज्ञानः ॥ एवं प्रतिदं द्वि षुतस्य कीर्तिमा त्ये डलेभका
विपरीतवि पासन ॥ इयेव पर्यायजयावसाटोरणा क्रियायेश्च तक्रमेण ॥ तनेविवित्रेविषु
मिस्मध यानित्येव शांध्रुतपतेवलोचः ॥ महात्मलाभेनसम्प्रत्यतद्विज्ञानिमयोविवेनीव
लोकः ॥ वितन्वतस्तस्य प्रारोपकार्द्रे त्रस्तानिसैन्यानिवत्रेनिपानः ॥ प्रवर्धतस्सं ततवेपत्र्मि
हपातेनस्येवगावांकुलानि ॥ समायकान्सा धामविशलानां हिपन्नरेपामनिमोत्स्वेन प्रा
पतीवपाधावनलोकनानां विभियमानः एष गाकभासे ॥ तोभेनतेना पुनानापि पानोभेट
पयात्वाक्रमिनीरथवस्य ॥ तेनांकपेनमहाद्रुमनोफायमयस्येवदिनस्यभवेः ॥ प्रसेदिवांसनत
मापकोपः कृतः परस्मिन्कृतेसेवा ॥ आकारवैपस्यमिदं कमेनेडलह्यचिह्नामहता द्विश
नि ॥ विस्फार्यमानस्य तनेनाभन्नाभोग्यनानिभज्ञापनरेनकस्य ॥ मित्राक्रांतिं हृदद्द शुस्फुरनी
कुंडस्यमिक्रामिवनतेकस्य संबाधस्य धनेनात्र वाचा पार्थः किरातापिप्रमाशा प्रांके
वेपस्यसंपादितकर्णीतालेयेनागतंव्यालमिवाप्याउः ॥ विस्तृत्विवेवास्य हरप्रजालेः प्रतेनि

कि॰ रा॰ ५५

श्वेटानि पीतानीम्बराणि नाम॥ तेन विशिखैः सिंधुरवधूनां नानाम्यां तां स्त्रियादेः शिशिरदिवां कुशपोः॥ विभेद
मनःपदवीनि नित्यं विधेयं नवं वाचि रिम्भुरायोदाः॥ नेत्रामिलोके पृथकशेतिय [illegible]
[illegible] प्राणः [illegible] मोक्षा कानीन प्रथमम् धवनकोपाज्ञि नैवैनिभरायनदिः॥ नूनं स्त्रिया भिलद्या
ह्निनीकैः तेनेकृतानांशेविततस्यवाणः॥ अलेकृतानाम्भृत्नतागुणेनशत्रूयदिह्णानिमापि
तानाम्॥ मनाभिवाप्यवेणीमाभानभनेभवाः समनिष्ठा स्वं तिमुन्नमाप्॥ बाणाः श्रिट केविश्रि
णोऽस्माचेवनवाङ्गलीभूतफलाः पतन्तः॥ अविंडितेनणापुरवमायवेश्यः कृतन्यस्य यः प्रति
कावमापुः॥ चिञ्ज्ञीयमानानतिलाश्चवेनप्रमाथिनस्तापिवमार्गणानाम्॥ प्राकाकृन्तायाः
निबन्धानहूवेवाणान्धजिन्यायनेपान्यविप्राषणेन॥ हेतावृषेश्रूविरहषडूवेधनिवामनोऽ
यद्धवेनुमेयः॥ अनाम्भृधनः काविरेवमन्मा प्रियेषणान्तुषहिनाः प्रिवेन॥ स्वयम्भशुनः
द्रुवनमेवाहाः प्रागाम्नेः प्रीतिकराव भूवुः॥ अहेस्समानाम तिरेकिनीवापपत्रिशृणामन
पितद्यपानिम॥ विषाटवक्कावलः प्रमाधीश्वमानलेभेवलमिङ्मालिः॥ ततस्तपार्थीयम
मानवाम॥ विनेमाविश्वमय्यानेनयानि धराव कृ निपपातपातिः॥ अन्यातिकाधीनतनोस
तंश्रेमनेयाजयोवतमाप्रभूवेथ॥ च्युतेमनस्मित्रिषुधाषमायांस्तांप्रशमानेहसव स्वधैर्यं॥ ततस्ता
तमोद्यमणयः प्रपेटेनिवाव्यनाकामममिवामिन्द्रक्षेम॥ श्राचेटयामासमनात्मनाभ्यांसावे राम॰ ५५

गमग्रंगुलिस्सयहातो॥विषेध्यमार्गेमनिकुन्त(विषनयप्रयोगाविश्रांनिर्णाघोः॥क्षमाव स्वन्या
क्षपिव तेनस्वामदेपुधीवीतस्मदेपुजालो॥पुगांतसेस्नु स्पवलोविनिर्मिः श्रीपवोलोकइवां
वुगपशो॥नेनानिभिनेननथ्यानपार्थेलयार्थेयाविकनयान्तुनेप॥क्षमापटश्रेस्पाविपत्रिमग्र
णांवनिमेनास्युपवकाविपलम॥प्रतिज्ञियायेविभुवःमनस्याकृस्नुगाविश्रेघामिग्राषदृक्नः॥प
गःस्युलिस्यापिकृनायकाबान्कुणीम्बवोन्मिवकुलादिश्रायेः॥पस्मानिग्रायात्रमाश्रुधास्थम
केजेसेनदानीम्नुपकाविणीव॥संभावनायायफलीकृनायायाथःश्रवःस्माहस्मामितस्थम
नंपांभुगतिसमदेपुजालेलोदेःपावेमंमेस्वनिस्वनाट॥सेनानवंनेनविकाविमध्येवतेवटा
बेगुंनमिविपलम॥जहागवाम्माटविवेलावनमज्वलमगािथानिनदेमलोलेम॥वेडःपनेगान
मदृटेकनीलेनडिदूनःस्वएपुमिवोदुटस्य॥विकोपूानिर्योनननोमेहामेःफलावनस्यनवि
व्युनायाम॥प्रतिनिपाबद्वाकुघःसमदेनभामवादिमस्वएवस्कुटस्य॥वियोधिनस्यधनिना
यनाभ्नां हरस्यपेतस्यवशेलवंधाम॥निवस्वभूमस्यवात्रिवेकुविनानन्त्रेणानवंमलेभेपु
ति लक म॥ प्रविनतायामपिनामस्तन्यामनुननोमाणानटीयकुस्नु॥महीवलोनाविपुपीन
दानीविवत्तस्येननयेवयोमम॥स्थितंविस्नुडेनममीवसेवधानो॥नणावीहमयेनपुजम
प्राहुामियोनेलमनस्वमीपूास्वधाविवस्वंतमिवालिलेलव॥संवभवेगाद्युनवेदनेपुगा

कि. त्रेषु वापि येषु पत्रानेषु ॥ न भुवन्नभ्यमातिनाहित्ने षाङ्खोदादिरिस्काव इवान्नमन्युः ॥ नवोन्नपृको
रा. ञ्जूनवाहुः श्रीमान्नवलो हितं पंक दिग्धः ॥ श्राक्रैर्दवेनेन विभक्तनादः हितिं विपुलं त्रिवया
५२ शिक्षान्तेः सांम्यातेना भूतानि नामडेनः शापां कलेवो क्रकिपा एवृ वेग ॥ पृशं विभन्न र्णुधा
नेत्रा स्वसंभंविधायोत्ममहा निक्रमः ॥ ५ग लम्यू ॥ स्येनमास त्रिटपेपलेन्तोमहे घरेण्गानस्मनिद्धा
पयाहिः ॥ सम्भेडनासिंधुवनेकमार्गापवेश्चितेनाजमिज कुनेव ॥ विकाडेइः कमिसपापाय्
ज्यः पश्चिमुतोदार्यइवापचाभ्रः ॥ विविहिपेश्नलभ्रनाम हेलसपत्रिमिईवमहूब पालेः ॥ इपा
उकस्याणफलाभिवहन्नी वध्नतेभ्यपवणाश्रमस्यः ॥ महोपवामीखनयलान्मानेपञ्च नि
लेविभुभिः शिवस्य ॥ तनापूभिहूबमयामिडस्रीमन्नमन्तरलिडत्वा वमः ॥ मेनतः प्रयाण
श्चम्नकमातिसालादहेकाविभिवाललेवे ॥ शातानवधनेनवधकमायवावहितिझ्रक्षिवा
रमार्गैः ॥ हस्तेननिश्चिपभ्रनाभिरीक्षमाके शुनागविधित्रफिलान ॥ यथा त्रिजौनवन्न
विभातिभाभिःस्त्रायामयश्वापस्त्रमहद्रवापिमः ॥ नथानम्मास्नत्रनवनौ पुण्यहद्वेक
तिरैहशोमभूतेः ॥ म्भक्रमरेशाटवतिलाङ्गः । शिवप्रतत्रैनपुितालोस्मकेन ॥ मलनमि
ष्वापपत्तपातोत्रंनस्यवशाभिवद्वेपुतो भिः ॥ आहिसवाधावरगोपूजा नलश्लोक म राम.
भिः सम्पूपेवधूनः । विक्रः प्रकापाम्बवधृवधूमेकन्त्यादिनोधानइवस्टपसः ॥ माविपणो ५२

प्राप्यपरानमर्षवान्नतद्दिनीश्योपि विनिनमिज्ञ्या ॥ सम्मर्नेहृहिंपतिः करोपार्षणेनवेन
तोषान्यसाभिवाप्मनाम ॥ नीहंश्रेगम्मिनवतिलयंरहंकेपृनान्नाम्पयिपनिनाधिला
विनाने ॥ ३ ञ्जायसात्तिनभोहितेनरालविहोपतिनेकहज्ञालमिंइलच्च ॥ निश्रुषमक
लिनवेल्कलो हूसावेःकुवेङ्गिंवकममिनःकषायविज्ञामृ ॥ इंपानमसक्ष्मसपललेबेङ्रो
लेनानेनेवलिमिवंरारटेवनाभपः ॥ अन्मज्ञन्मकवदमसायगायावेनप्रनिमाक्षेमेनपुबा
तानया: ॥ गोइबीवनकाषिम्नालिमेघनाभ्यामनक्षेविष्णविलोचनम्पवहः ॥ प्राप्मन
मतउपायविक्रमंकीतिनम्पमहनवमविसंपवकमभ्यामानस्य ॥ जनकडवाप्षिशुनेसा
षम्पेवकृसनोवविनयमपिमहपाडकल्पस्मरातिः ॥ इति किरातार्ज्जुने महाकाव्येसष्टाद
शसर्गः ॥१८॥ ओंनमः उरग्रइवहिरेस्वनोवलाभपेगुविभीमभजोगुपे ॥ पनकुटस्पम
बाणापिषाकरः प्रतिनिज्ञानधेनेविक्रमहिमिः ॥ हूरएष्यामनयार्थनिकृत्पनत्रम्हः
श्रवलिनोगुल्लिपाणिजः ॥ स्फुटटनत्पशिलावबटाकृताः प्रतिननाटटरीड्समहीभप
नः ॥ शिवभ्रजाहतिभिन्नरपृथुलातिलनावेभिवानुबधवकपिधजः ॥ कडुवनाभमहदू
मनमांभवेरत्नक्रौनपिमहवनोहम ॥ व्रणास्यविच्युतपोतिनपीकृतस्थपीनशाल
तटाभमजोनवः ॥ वमिनबोषमस्यामफनाबमोजलयतलसमानकूमापतिः ॥ उपमिसृ

95

कि. रा. ५८

लभ्रतः सविहितासृक्रुः अतिह्रनिःयजुवर्त्मेनेव हयः ॥ भ्रमावधारुवसखनमहीभनः रुपुद्विषो
धसिसिंधुमहद्गयः ॥ निपतितेषिषिशेषवमायतेममभवस्त्रिगुणोपुराववद्रपुः ॥ त्रिवक्रवेपु
परेषु किरीटिनाललितह्रष्मिटादिवकस्वले ॥ प्रमिभवोत्थितमक्रुविटीपिनसमामि
सम्भषभ्रपेमवमारक्ता ॥ कवपुरोलविभज्यममाटपेपुपाद्विकल्पाभवतात्र्युजहयम
प्रवहृतेयमहाहवमक्षेत्रयोरवकलमं बलनादवपोवणाः ॥ कवणाङ्क्र रवेलसंवक्तलनाप्रम
कुलसंजातपरविततोमल याः ॥ प्रथमसीभयवाल्लनपाडवलिपितमावाक्स्तुनिनापुपि
मोलिता ॥ समपितृछमतेनलातिसुनोविहितिमाहवशान्कसहेगणाः ॥ पवल्न
वलितेह्यितमासितेविनमस्नेनमम्नन्नमन्नेला ॥ कपिद्रुमधजयावसहिजनात्माङ्ग
स्भावनयाटिबसभ्रला ॥ करणाविधमनिस्मृतयोमयाः कृनयमाधनिबर्तुविद
त्नेनाः ॥ ववणपानितिपानिनेपमः अभस्तपुः सविनः पवितसभ्यलीः ॥ वियतिवेरा
पविस्रुतमंलसममभिम्रुत्पवयेनकपिधजः ॥ ववणेयास्रुहणात्मसिततिलातेनिरायु
हेत्नघिनंतितहणाेपुराम ॥ विस्मितः सपदितेनकर्मणाकर्मणांतघ्यकरः परः पुमा
न ॥ हेमकामममवोतमसृमंमनिछिवेघपरिसपवतूपमा ॥ नपमानपानमदमसमा
येभगावान्यपाविपुलसलनया ॥ गणासहहेस्मिमनिविनमहेतामिनमेकपनमपशा राम.
५८

रिमतान्म॥ श्रुथदिमशुविमसमभुयिनेषिवमिकिमातिनमिउनेवथा॥ नवपुतिमनेह्रवंह्रवंपर
नमुद्दीप्नमनामणाडवः॥ सहशावयिनिनंमथाकामुकवपवूनन्नमथेसवमिनेनिहिनमपित
शुवपश्रुयत्रमिनुछमणवेनेफपायथोविमयम॥ मिबडववनिमगुवाहाःपानेम्लवकुहुमषि
याकविलेत्रिटिवः विमलेफविमफपानभाडमेमधेनिवगविलमननाह्रनम्पानशा॥ छामहडछामा
ञमिटानहसंयावापायकेनाःभवनत्रयम्पवविलवनावुलिमिविमनथोवाविनानावकिन
वेवजे॥ हमाशुहनम्भसम्मवहासोङ्गाटिकएटामवणाः पननः अक्रुः प्रथन्नेनविकीथ्र
माणेवेमनःपविषुगमिवाग्रपलेः॥ मटिनमपुलिहाविनानाक्रनीक्लनउपविवितनमा
नानिकीः॥ जलटमवेनिषेटिवांमनुषमकडपम्लवियाथभवेषवम॥ क्रनपतिपदिनेटनेना
म्नकैमणपतिमिवमिश्रोमाह्रमे॥ नपमिकनपलेफलज्वायसीम्लनिविनिजमाटेहवेसहन
ना॥ शावणंभवेनमविककणिकेभवभतिमामममपिमम्पजना॥ जिनमृत्रवोमिनमकंतिभ
वेक्षम्लामवभ्रजयातः पावणा॥ विमुहेनिनावटवमाटकवीनवकामसेपटभिकामयवे
नम्नंनिवेकपम्लंपुतघाम्लवयावहेपुम्लननिः क्रियते॥ मंपीलेनेटानपीलाविक्लनेवसं
पश्चालाजनमडः रेवुमामः॥ यत्रिसंसगाल्लफलम्पाननेम्पः काकएपनम्केवलनेसका
थेम॥ पापानेयटिहहूवमणनायम्फलत्पलोक्लवानाय॥ नीषमम्पिनमवाणंक्लवाहेमावेका
मिवाद्दनेमवतोम्पन वजनिशुविपरेनपिप्रीतिमन्त्रतिहूनमनिवनिवोसांगतिम उयमन

श्रि
ना.
५८

वनिषाव प्राक्तिः परतवमटनविनभेटः कवित॥ दस्निणाप्रणातदहिणामृतिवनन्दःशु
वकरीमविदिना॥ पाणिणणापिविहितानवभक्तसम्य तिभेवमवत्यभवाय॥ दह्रादपनाथ
वरणीयाविविधाय प्रेत्नाकारीयातिपटंरुतेमपाये॥ समयदहिमनयथवेपपतिपनाय
ष्टापाललेमापुविपेयंसविपतेम्भ्काः स्वपातताम्भवयःप्रतानोहितोपदटपोफपकादश्वनः
समक्षिनतितमविलपथामाक मापपपनेष्ठकरुदुवाति॥ सभ्रिवडमपदनमदायश्च
डयोतिभयंश्वनालाम॥ शद्धताक्तिमयीमतिविज्ञाविभक्षिककणामनिसायः॥ नवामि
वेतंपवमाविलामितावधूः प्राविचनचाप्तिमन्मयः॥ नमस्क्रियादाघमिथानरित्यदा
निमर्गउवोंधमिटंतवेहितम॥ नवानरीयकहिचमंम्भंगजेत्वलन्मातिः साहसनेमरा
नाहिः॥ स्वगास्थिपंक्तिः पावभम्माटटनेकलाहिमापेणस्वसमचकामति॥ सविश्रहस्पा
णकलेनदेतनामसमतमित्रनयपवतितिहतः॥ तवैवनाम्यसमन्मान्मानियतेविरूद्धवेपा
मवणस्वकानेता॥ शान्तलाभपविणामनिरोधेर्धनसंशइवनंनमुपेतः॥ तेनमत्वंपुवना
तिगलोकेत्रापमानमस्मिनापुपमयः॥ तमंनकः स्याबदजंगमामालयाजगात्यागति
तिटववि सं॥ तंयामीनोहतफरोहणादितेकावणकावणकावणनाम॥ रहोसि
स्लवमनजेतितेसहतेवीयलोकेपविकलमाहमापिपत्पसाविञाः सावणाना
तिहारिणतन्माहान्यनवभवतेनमस्क्रियायाः॥ नरमान्वनानियाहिमतिधनमि

नाम.
५८

कुल्ययनः परंपविज्ञम् ॥ पवित्रोभुवनानिषः पुनीते पितनस्मैपवनात्मनेनमस्ते ॥ भवनस्म
वंशासदाम्मनेनयिनिः ब्रह्ममयोनिलोकछाम् ॥ दहनोभवद्वीजसन्ततिं शिखितेनेकपिंग
लायेन्नमः ॥ श्रावाधमनलाभयादिवाधिरायस्तुहेभ्यः शिवमूहतोभवानेलनिर्वाणे
समपयामेत्रिय श्रुतनेवीजानोभवनमोस्तजीवनाय ॥ यः सर्व धामावृतीतावबीयान्न
वैः पास्वत्राष्ठुतोनादिनिष्ठः ॥ माधांतीलाखादिर्यायाणेनमस्तेस्तिनोयायबोमरूपायनमो
श्रणीयसेविश्वविधायिनेनमोनमोतिकल्याय सत्तेटवीयसे ॥ ब्रह्मीलिवाबोमनसो ब्रवा
चवस्थितायतेनतस्तयेनमोनमः ॥ असंविदानस्य ममैपस्व विदंतितितिलेकस्तुतिनम्भदे
विरूद्धमोहात्मनस्तुषेघं धामानिभेवान्नेवद्वरामनामपि ॥ यास्तिकास्तुद्रमवतः श्रियप मे
धर्मयमौन्मत्तस्यनिहितापदिशत्रुवर्गः ॥ संप्राप्तयाविजयश्रीपाययास्मद्ध्यानाभूतना
पविभुनोविनताहवेषु ॥ इतिनिगदितवंतंसत्नम्भ श्चमेघोनः प्रतानशिखमसीशाः सादरं
सोनयिना ॥ त्वलटनेनपवीतेषोदमकृटयानेपत्तरूपपदमस्मैवेदमभ्याहिदेपा ॥ सपिमा
तः श्रीमान्भवनेमहनीयेनमहमानेन्नभीमा विप्रत्रिशल्लपरिवारप्रदृवताः ॥ पवीत्यं
पानंत्रिः स्तुतिभिरूपगीनः स्वरगोत्कनेपां उवीदेनलदमिवभास्वान्नपययौ ॥ श्रुप
पाशाधरमौलेरूपनतामावाप्य त्रिरष्टापतिपुत्रागाः प्रणीकामायनक्षम ॥ श्रविनयकृ

नं. ५६

कि॰ तस्मा अवितथफलमाशीर्वादमारोपयन्तो विजयि विविधमस्त्रं लोकपाला वितेनुः॥ व्रजजयरिपुलोकं
रा॰ मदयं प्राप्य महसाधवेगुर्वीवाङ्स्थितमनवमाहारयनगातः॥ स्वधाम्ना लोकानां तमुपरि
४९ कृतस्थानममरान्नत्वा दीप्तं दिनकृतमिवोच्चैरुपजगुः ॥ ४८ ॥ १ १ ॥ ९ ॥॥
इति किरातार्जुनीये महाकाव्ये पाव प्रटानाम अष्टादशः सर्गः॥ १८॥ समा
प्तं किरातार्जुनीयं नाम महाकाव्यम्॥ कृतिः श्रीमहाकविचक्रवर्तिनो भट्टश्री
भारवेरिति शिवम् ॥॥ संवत्॥ ८५५ शुभम् ॥

राम॰
५५